

TOMIS

Anul VIII, nr. 12 (98), 25 iunie, 1973

16 pagini, 1,50 lei

noi orizonturi ale perfecționării

calendarul lunii iunie, Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român se înscrie drept cel mai important eveniment politic intern, prin bogăția problemelor luate în dezbateră și prin importanța hotărârilor adoptate. În comunicatul apărut în presă sînt menționate, cu scurte precizări, toate punctele ordinii de zi. De aceea, nu le vom mai enumera. Vom stăruî în articolul de față asupra primului punct privind dezvoltarea și perfecționarea învățămîntului în țara noastră.

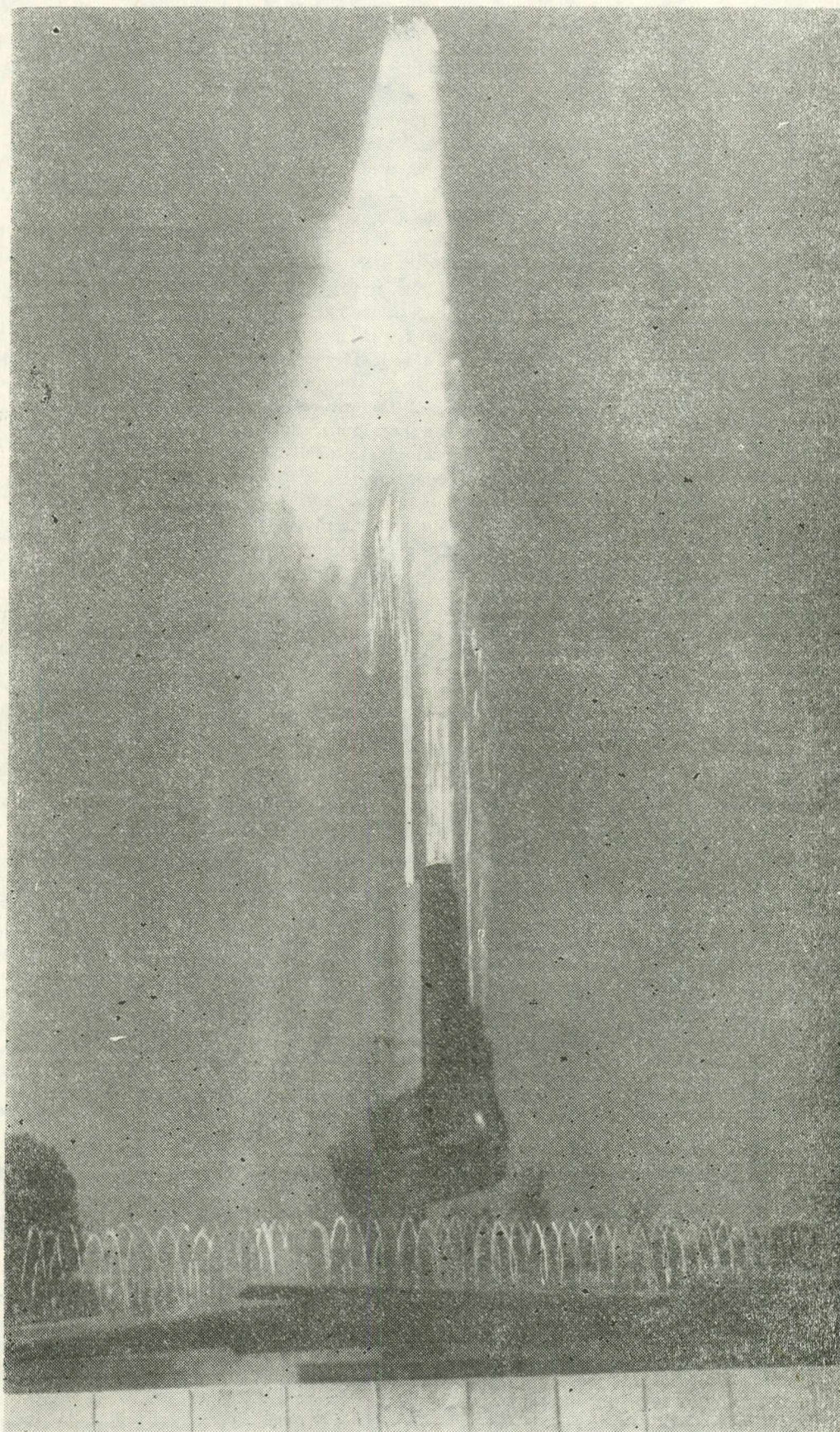
Se împlinesc anul acesta 25 de ani de la reforma învățămîntului din 1948 și cinci ani de la Hotărîrea Plenarei din 1968 a Comitetului Central, privind dezvoltarea învățămîntului. Ca urmare a măsurilor luate de partid, a crescut masiv procentul cuprinderii în diferite forme de învățămînt de stat. În prezent peste 4 milioane de tineri (adică unul din cinci locuitori ai țării) sînt elevi sau studenți. Generalizarea învățămîntului de 10 ani, dezvoltarea celui liceal și superior, permanenta preocupare pentru integrarea organică a școlii cu cercetarea și producția, modernizarea structurilor, a conținutului și a metodelor de instruire și educare, toate aceste măsuri, care sînt tot atîtea înfăptuiri, situează România printre țările cele mai avansate din lume în ce privește dezvoltarea acestui important sector de pregătire a cadrelor.

Perfecționarea continuă a tuturor compartimentelor vieții în patria noastră a creat implicit necesitatea căutării căilor pentru perfecționarea învățămîntului, corespunzător cerințelor dezvoltării economico-sociale a societății noastre socialiste.

Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la dezvoltarea și perfecționarea învățămîntului, document de mare valoare programatică, precizează direcțiile principale și subliniază problemele esențiale ale acestui proces. Astfel, se evidențiază cu claritate principiul de bază care urmează să fie înscris în Hotărîrea Comitetului Central și în lege „că învățămîntul trebuie să pregătească tineretul pentru muncă și viață. Aceasta este sarcina fundamentală a unui învățămînt cu adevărat serios, capabil să pregătească poporul pentru construcția societății socialiste și comuniste”. Realizarea acestei sarcini impune o serie de îmbunătățiri structurale. O primă problemă care se cere rezolvată este aceea a creării unui învățămînt unitar care să prezinte o legătură strînsă între diferitele sale trepte. „Avem posibilitatea — se spune în cuvîntare — să urmărim într-o concepție unitară întregul proces de învățămînt și de pregă-

TOMIS

(Continuare în pag. 2)

● Fîntina arteziană „Drapel” din Constanța

VIRGIL TEODORESCU

supliment

Prin ce ținut la margini de abis
Mai porți veșmîntul tău de-argint lichid,
Prin ce paragini sure care-nchid
Sărutu-n piatra palidă proscris ?

Ce pasăre cu creasta de pîrjol
Te poartă-n interstiții unde cad
Copaci giganți cu frunțile de jad
Și stîncile se prăbușesc în gol ?

Mă recunoști în fumurii gravuri,
În obiectele de uz comun,
În tot ce-am vrut și n-am putut să-ți spun
Cînd te-ascundeai în ochi, ca să te furi ?

M-am cheltuit puțin cîte puțin
În toate cîte-au fost și au să fie, —
Ca vîntul rătăcit într-o cîmpie,
Ca licărirea unui strop de vin.

PERMANENȚA ARTEI

Ca formă de conștiință, de manifestare și de expresie a omului, arta este o permanență. „Arta — arăta Herder — stă în firea omului. Toate dispozițiile lui pot și trebuie să dobindească în timp forma desăvîrșirii artistice”. Prin artă omul s-a exprimat pe sine, și-a înfățișat ideile, sentimentele, aspirațiile, s-a reflectat și modelat în drumul său de la real spre ideal. Arta, ca și știința, sînt două coordonate ale spiritului uman care statuează existența sa în timp. Între știință și artă există un factor comun : omul — și o diferență specifică : modalitatea de investigare și cuprindere a realității. Arta generalizează prin imagini, știința prin silogisme. Cu alte cuvinte, cunoașterea artistică, ca și cunoașterea științifică răspund, fiecare cu mijloacele sale, nevoii de explicare a omului, a relațiilor om—cosmos și om—societate. „Există lucruri adînci care în lumina artei pot fi înțelese cu mult mai limpede decît în lumina științei. Se spune că apa unor mări e mai străvezie în lumina lunii decît în lumina soarelui”, exclamă, într-un aforism, Blaga. Este cunoscută capacitatea vizionară a marilor artiști, sugestiile îndrăznețe pe care le aflăm în atitea opere. În poemul „Cain” de Byron, pentru a da acest exemplu, Cain și Lucifer dialoghează în spațiile siderale. Deodată, Cain vede pămîntul, mica noastră planetă, sub forma unui „glob albastru”. Tot astfel au văzut

ION LUNGU

(Continuare în pag. 2)

peisajele ca obiecte ale culturii

În prima decadă a lunii iunie a avut loc la Constanța seminarul internațional Conservarea creațiilor și dezvoltarea dinamică a peisajelor cultivate, organizat de Uniunea Internațională pentru conservarea naturii și a resurselor sale (I.U.C.N.) și patronat de Academia R. S. R.

În cuvîntul de deschidere a lucrărilor, tovarășul Vasile Vilcu, prim-secretar al Comitetului județean Constanța al P.C.R., a subliniat importanța seminarului: „Conservarea naturii, în general, și îndeosebi a echilibrului ecologic, este în contextul istoric și al stadiului de dezvoltare tehnică la care a ajuns omenirea, problema cea mai importantă căreia savanții de pretu-

BIANCA VERNESCU

(Continuare în pag. 11)

noi orizonturi ale perfecționării

(Urmare din pag. 1)

tire a cadrelor, începînd de la grădinițele de copii". Pentru prima oară în istoria dezvoltării lui, la noi, învățămîntul preșcolar nu mai este socotit o instituție al cărei rol ar fi doar să ofere mamelor posibilitatea de a participa nestîngerit la procesul de producție. Tovarășul Nicolae Ceaușescu subliniază că „trebuie să considerăm grădinițele ca o parte a învățămîntului, pregătitoare — dacă vreți — dar ca o parte a învățămîntului". Pe acest temei, Plenara a pus problema cuprinderii în grădinițe „cel puțin în ultimul an" a tuturor copiilor.

Procesul apare firesc, dacă ne gândim că, prin coborîrea la șase ani a vîrstei de cuprindere la școală, organizarea lecțiilor și metodelor de muncă cu copiii din clasa I se apropie foarte mult de metodele folosite cu preșcolarii. Stabilindu-se pentru grădiniță ca sarcină de bază pregătirea copiilor pentru intrare în clasa I, se realizează o legătură organică între grădiniță și ciclul primar. Îmbunătățiri structurale se prevăd și pentru învățămîntul de 10 ani care este conceput într-o formă mai unitară. „Cei 10 ani — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — vor fi realizați în trei trepte: ciclul primar, gimnaziul și liceul". Acest sistem prezintă o serie de avantaje. Mai întîi, se înlătură paralelismul ce se crease între clasele a IX-a și a X-a ale actualei școli generale și primii doi ani ai liceului; al doilea, se înlătură acel separatism care se produce după clasa a VIII-a, cînd unii copii merg la liceu, alții la școlile profesionale sau calificare la locul de muncă, iar alții continuă studiile în ultimele clase ale școlii generale. Separatismul acesta crea o diferențiere de nivel de pregătire. În noua formă se realizează un sistem unic și unitar de 10 ani, după care se face separa-

rea celor care continuă liceul sau merg în învățămîntul profesional. Mai mult încă, în noul sistem, liceul devine o verigă a învățămîntului general, pregătindu-se astfel căile pentru totala lui generalizare în viitor.

Noile măsuri de perfecționare a structurii învățămîntului vizează și învățămîntul superior. Plenara a apreciat că actualele centre universitare acoperă nevoile pregătirii cadrelor cu calificare superioară și că în anii viitori nu mai este necesară o dezvoltare a rețelei școlii superioare.

Ceea ce trebuie realizat însă este îmbunătățirea planurilor de învățămînt și a metodelor de predare. Este necesară descongestionarea în continuare a planurilor și a programelor, așa încît în cel mult 30—36 ore săptămînal „să fie incluse predarea, seminarul, laboratorul, practica". Trebuie eliminată din programe toată încărcătura inutilă ca și repetarea fără discernămint a unor cunoștințe, la diferite obiecte. Un loc important se acordă activității practice care trebuie să fie prezentă pe toată durata școlarității. Aceasta cere — și Plenara a recomandat — dezvoltarea atelierelor așa fel încît cu timpul să nu mai fie nevoie ca tinerii să facă practica în uzină.

O problemă larg dezbătută a fost aceea a locului limbii române în școlile cu limba de predare a naționalităților conlocuitoare. S-a subliniat ideea deosebit de justă că pe lângă limba maternă, este necesar să se asigure tinerilor respectivi toate condițiile să învețe și limba română, „limba societății noastre socialiste" și care „trebuie învățată de toți cetățenii români". Nu poate fi egalitate — accentuează tovarășul Nicolae Ceaușescu — dacă cetățenii aceleiași țări nu cunosc limba statului, care le permite să-și desfășoare activitatea în oricare domeniu". După cum foarte just se precizează necesitatea

ca „în comunele și județele unde se vorbește și limba unei naționalități conlocuitoare, tinerii români „să cunoască și limba acesteia".

În strînsă legătură cu aceste probleme, se accentuează și necesitatea îmbunătățirii învățămîntului limbilor străine privit nu numai ca un mijloc de apropiere între națiuni dar și ca o importantă cale de acces la cercurile științei și tehnicii contemporane. De aceea se preconizează obligativitatea însușirii „măcar a două limbi de circulație mondială".

O problemă esențială care a stat în atenția Plenarei în legătură cu învățămîntul, a fost profilul pregătirii profesionale. S-a combătut tendința de „fărămițare exagerată a specialităților" care duce la o specializare îngustă, limitată. Specialistul timpului nostru — muncitor, tehnician, inginer — trebuie să aibă un orizont foarte larg care să-i ofere posibilitatea de a se orienta ușor în orice sector al ramurii respective. Aceasta presupune nu numai o restructurare a profilurilor de pregătire, ci și o schimbare totală a unor mentalități înapoiate în legătură cu rostul școlii. De aceea, o sistematică activitate de orientare profesională — lăsată nu pe seama unor psihopedagogi, ci desfășurată de toate cadrele didactice — este deosebit de necesară.

În ansamblul problemelor perfecționării învățămîntului, Plenara s-a referit și la îmbunătățirea predării științelor sociale, la activitatea educativă, la creșterea rolului organizațiilor de partid din școli și universități.

Astfel, întreaga activitate a școlii românești va fi așezată pe noi trepte de dezvoltare, corespunzătoare cerințelor dinamicii societății noastre socialiste. Plenara a deschis pentru toți slujitorii școlii, pentru toți cetățenii patriei orizonturile perfecționării învățămîntului. Strădania noastră, a tuturor, de a transforma în faptă toate aceste înnoiri trebuie să devină o certitudine.

(Urmare din pag. 1)

și descris Terra astronautului. Într-un pasaj din Rimbaud se află previziunea marilor conflații din secolul nostru. Sint cunoscute, de asemenea, previziunile științifice ale unor scriitori: Jules Verne, H. C. Wells și alții. În concepția marxist-leninistă despre cunoaștere, omul dispune de posibilități nelimitate. Creația artistică este cu atât mai fertilă cu cît răspunde nevoilor și aspirațiilor umanității și cu atât mai novatoare (și mai durabilă) cu cît se află îndreptată spre viitor. O întrebare revine într-un fel sau altul: „care este și din ce izvorăște necesitatea artei?". Această întrebare este pusă parca mai apăsător în timpul nostru. Cei care pun sub semnul întrebării necesitatea artei aduc ca argumente dezvoltarea impetuoaasă a științei și tehnicii, îndepărtarea unor forme de expresie artistică de posibilitățile

diversifica formele artei, acest fapt nu numai că nu infirmă necesitatea ei, ci dimpotrivă. Nevoia de artă este astăzi tot atât de intensă ca oricînd și, am putea spune, mult mai frecventă. Dar, ca și în alte epoci, accentele cad cînd mai mult, cînd mai puțin, pe unele sau altele dintre formele de artă. Este firesc ca cinematograful sau televiziunea să aibă un public mult mai mare decît alte forme de artă. Prin specificul său, cinematograful se adresează unui public larg. Prin nouitatea și prin specificul său televiziunea cîștigă un public tot mai larg, în pofida chiar a cinematografului pe ecran lat sau panoramic. Dar ce prezintă oare televiziunea, sub forma imaginii și a sunetului, dacă nu o multitudine de forme de artă, de la muzică și balet, la teatru și poezie? Avantajul ei este că le aduce, pe toate acestea, în diferent de distanță, în casa

PERMANENȚA ARTEI

obișnuite de înțelegere sau chiar argumente ale artei înseși (ale unor forme de graniță ale artei sau artelor etc.). Unii contestă artei capacitatea de comunicare a unei cunoașteri, compară în chip defavorabil cunoașterea artistică cu cea științifică, minimalizează contribuția artei, forța ei de influențare. Eroarea acestora constă în faptul că privesc arta nu ca pe o formă specifică de cunoaștere și expresie, ci din unghiul de vedere al științei. Complicarea formelor de expresie artistică înseși îngreuiază, cel puțin pentru unii, receptarea unor valori artistice. Fenomenul s-ar datoră tendinței firești a artei de a ține pasul cu știința și, în unele cazuri chiar de a i-o lua înainte. De pildă, se știe că psihologiei lui Bergson îi corespunde impresionismul, un Manet, un Sisley, poezia lui Verlaine, romanele lui Proust. Tot astfel se poate observa că realismul, în literatură, în artă, corespunde dezvoltării științelor sociale (istorie, economie politică, sociologie). Teoriile unor fizicieni cum ar fi Einstein le corespund unele curente artistice, expresionismul, suprarealismul etc. Dezvoltarea unor modalități artistice este legată de dezvoltarea tehnicii. Mai mult, tehnica a dus la apariția unor arte: cinematograful, care e considerat cea de a șaptea artă, televiziunea care aspiră și ea la o autonomizare ca artă, sau expresii artistice ca designul. Oricît s-ar

fiecărui. Poți fi în aceeași zi la un concert dat de Filarmnica din București, la un spectacol de operă sau de muzică corală de la Timișoara sau Iași, poți fi în aceeași zi sau săptămînă, la un spectacol de teatru la Sibiu, la un vernisaj din Baia Mare, la un recital de poezie din Cluj etc.

Discutarea „problemei" privind necesitatea artei implică însă o accepție mai largă a formelor de manifestare estetică. Nevoia de artă a publicului larg se exprimă astfel nu numai prin vizionări în fața marelui și micului ecran, prin lecturi din literatura națională și universală, prin vizionarea unor expoziții, spectacole, prin excursii care au ca obiective monumente de artă, muzee etc. Se exprimă prin practicarea artei înseși, de către mii și mii de oameni, largă mișcare a artiștilor amatori, nenumăratele lor manifestări fiind o realitate a zilelor noastre. În fine, nevoia de artă se exprimă prin munca și viața propriu-zisă a fiecăruia și a tuturor. Ne place să ne împodobim casa cu flori, cu obiecte frumoase. Ne înfrumusețăm locuințele și străzile, participăm la înfrumusețarea satelor și orașelor patriei. Locul de muncă îl vrem mai curat, mai frumos. Toate acestea exprimă simțăminte noastre, setea noastră de frumos. În relațiile înseși dintre oameni, frumosul devine o dimensiune a conduitei sociale.

rezultatele unei anchete sociologice

tinerețul și studiul politic

Una din dimensiunile esențiale ale profilului spiritual al tineretului patriei noastre este cea social-politică, exprimînd opțiunea și atașamentul deschis față de idealurile socialismului și comunismului, față de politica științific fundamentată a partidului și statului nostru.

Formarea politică a tineretului nu este rezultatul unui proces spontan ci al unei vaste munci de educație politico-ideologică ale cărei obiective sînt inițierea tineretului atît în sensul înțelegerii și însușirii politicii partidului cît și în sensul dezvoltării capacității sale proprii de acțiune și conduită politică, în măsură a-i permite preluarea sarcinii dezvoltării pe mai departe a societății socialiste. Exprimînd concepția partidului nostru cu privire la locul și însemnătatea activității ideologico-educative, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia la Plenara din noiembrie 1971 că aceasta reprezintă „o puternică forță", „un factor de prim ordin în întregrea activitate de transformare revoluționară a societății".

încît, fără nici o exagerare „însuși viitorul comunist al patriei noastre depinde de dezvoltarea cu succes a acestei munci".

În acest proces un loc important revine informării politice a tineretului chemată să-i permită însușirea principiilor de bază ale politicii partidului, a concepției științifice despre lume și viață a clasei muncitoare, pe baza cărora să-și poată explica evenimentele curente, interne și internaționale, să le poată pătrunde sensul și semnificația majoră.

Cunoașterea reală a nivelului informării politice, a modificărilor intervenite în modul de a gândi, a simți și a acționa al tineretului, poate oferi temeiul științific al măsurilor îndreptate spre continua înnoire și perfecționare a întregii munci politico-ideologice. În acest sens cercetarea sociologică este solicitată tot mai intens să ofere organului de decizie imaginea realului și propuneri pentru activități tot mai eficiente, mai bogate în conținut.

Informarea politică a tineretu-

lui se realizează prin multiple căi instituționalizate sau neinstituționalizate, organizate sau neorganizate din rîndul cărora se detașează școala, organizația de tineret, mijloacele de comunicare în masă, familia și prietenii. Din cadrul tuturor acestor căi am dori să ne oprim mai mult asupra rolului organizației de tineret și mai ales asupra învățămîntului politic ca principal instrument de pregătire politico-ideologică a tinerilor. Gîndurile pe care vrem să le împărtășim în continuare izvorăsc din constatările unei anchete sociologice întreprinse de filiala Constanța, a Centrului de cercetări pentru problemele tineretului și care au fost întărite de concluziile unei recente consfătuiri organizate pe această temă de Comitetul municipal U.T.C. Constanța. Obiectivele cercetării au fost studiul nivelului și eficienței nivelului politic al tinerilor și pe această bază depistarea unor căi de optimizare a acestuia. Lotul investigat a cuprins 300 tineri din municipiul Constanța, îndeosebi elevi de liceu din anii III, dar

și muncitori și ucenici din școlile profesionale, în majoritate între 17—18 ani și avînd o vechime în organizație, în medie, de 4—5 ani.

Care sînt concluziile care atrag în mod deosebit atenția? Prima remarcă ce se impune este interesul manifestat de cei mai mulți tineri pentru studiul politic, fapt concretizat în participarea amplă la învățămîntul politic, în preocuparea pentru îmbunătățirea acestuia — evidențiată în propunerile făcute, în timpul aprofundat — mai ales de tinerii muncitori — pentru activități politico-educative, ca și în nivelul mulțumitor al informării politice a multor tineri, fapt demonstrat prin rezultatele testului de cunoștințe, aspecte asupra cărora vom reveni.

În ceea ce privește nivelul informării, acesta a fost sondat printr-un test de cunoștințe cuprinzînd 15 întrebări, dintre care ultimele două legate nemijlocit de activitatea specifică fiecărei categorii. Întrebările au vizat în principal viața social-politică internă fără a neglija politica externă, punînd accent pe problemele de actualitate, fără a omite nici domeniul istoriei politice. În aprecierea da-

telor testului trebuie avut în vedere faptul că nivelul informării politice, mai ales în cazul elevilor, este nu numai rezultatul desfășurării învățămîntului politic ci și al îmbunătățirii predării unor discipline de științe sociale și, pentru toate categoriile de tineri, al contribuției mijloacelor moderne de informare în masă.

Pe ansamblul eșantionului, răspunsurile pozitive (corecte și apropiate) se ridică la 49,7 la sută din total, la elevi procentul fiind de 51,5 la sută — față de tinerii muncitori — 46,2 la sută. Dacă în cazul elevilor cei mai mulți — 61 la sută — au realizat între 33 și 66 la sută din răspunsuri, la tinerii muncitori ponderea cea mai mare — 55,4 la sută — realizează pînă la 33 la sută din răspunsuri. Datele atestă un nivel satisfăcător de cunoștințe social-politice, dar în nici un caz în măsură a ne mulțumi pe deplin. Încercînd să desprindem domeniile în care cunoștințele sînt mai temeinice, remarcăm faptul că cele mai exacte sînt cunoștințele care se referă la elemente de informare mai vechi. În schimb problemele de actualitate sînt mai puțin cunoscute, ceea ce demonstrează că învățămîntul politic cu tine-

CE E NOU SUB SOARELE LITORALULUI ?

O străveche replică de cugetător latin spune că „nimic nu e nou sub soare”. Nicăieri nu sună mai puțin adevărat această zicală, decât azi și aici, pe litoralul românesc, veritabil paradis arhitectonic al odihnei, al vigoriei și al bunăstării, spre care, an de an, mii de oameni ai muncii din întreaga țară, alături de numeroși turiști de pretutindeni peregrinează entuziaști pentru a beneficia din plin de valorile civilizației, la promovarea căror statul nostru socialist a meditat cu chibzuință și strădanie. Nu numai pentru călătorul insolit, sosit întâia oară în vacanță la Mamaia sau Saturn, litoralul reprezintă o emoționantă revelație, dar chiar și pentru oaspeții obișnuiți ai mării, stațiunile atât de familiare la ultima despărțire, apar noi și fascinante printr-un „miracol” pe care ne-am propus să-l consemnăm și în aceste convorbiri cu câțiva din făuritorii lui. E vorba despre chiar miracolul noului, de fapt, o consecință firească a eforturilor și a fanteziei creatoare, pe care oamenii muncii din această parte a țării, îndrumați cu înțelepciune de organele județene de partid, îl înfăptuiesc zi de zi, întru împlinirea armonioasă și la timp a tuturor sarcinilor trasate de C.C. al P.C.R., în frunte cu secretarul general, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Acest miracol s-a conturat prin chiar informațiile pe care destoinicii gospodari din diferite sectoare de activitate au avut amabilitatea să ni le comunice. Mulțumindu-le și pe această cale, le dăm cuvântul pentru a răspunde la unica noastră întrebare :

— Ce e nou sub soarele litoralului '73 ?

Tovarășul Dumitru Constantin, director adjunct tehnic la Centrala O.N.T. Litoral: — Spațiile de cazare au crescut în acest sezon față de vara trecută cu 2.885 de locuri. Principalul obiectiv turistic inaugurat îl constituie complexul **Capul Aurora** aparținând stațiunii Venus, compus din 10 hoteluri, 8 restaurante, 3 piscine, plajă, spații de agrement, jocuri distractive etc. Tot între edificiile noi trebuie înregistrat hotelul **Caraiman**, plasat pe malul lacului Siutghiol, cu o capacitate de 400 de locuri, cu un restaurant aferent și cu o bază nautică, ce a intrat în exploatare chiar în cursul lunii iunie.

Trecind în revistă stațiunile, vom începe cu Mamaia unde, ca obiective noi consemnăm o piscină la hotelul **Flora** și o extindere la același hotel cu confort sporit. Plaja de la Mamaia a fost dotată cu încă 5 grupuri sanitare, vestiare, spații răcoritoare și puncte salvamar. La dispoziția turiștilor sosiți în această stațiune stau în acest sezon alte 4 noi terenuri de tenis, spații largite de parcare, precum și un parc de distracții mult extins și îmbogățit.

Stațiunea Eforie-Sud a fost dotată cu o plajă nouă în dreptul complexului sanatorial dinspre Agigea iar la Eforie-Sud

s-au făcut amenajări serioase de extindere și recuperare a plajei prin îndiguire. În luna iulie, între Eforie-Nord și Techirghiol va intra în funcțiune un pavilion de băi reci.

În ceea ce privește baza materială, înnoiri substanțiale putem semna și în ansamblul de stațiuni din Mangalia-Nord. În stațiunea **Venus** a fost dat în folosință un bazin cu apă mezo-termală și sulfuroasă, au fost definitivat 5 noi dotări de plajă pe cordonul Venus-Saturn, s-a extins holul hotelului **Capitol**, iar la **Saturn** a apărut un nou parc de distracții și o dotare de

plajă cu punct sanitar, răcoritoare, echipament de plajă etc. Pentru copiii care vor poposi în această stațiune s-a construit un **Bowling** inezestrat cu aparatură miniaturală adecvată. Anul acesta pe litoral funcționează 9 baruri de noapte cu programe originale, susținute de teatre de revistă din țară. De asemenea, există 12 discoteci și 52 de orchestre. Pe insula **Ovidiu** poate fi vizionat zilnic un spectacol folcloric, organizat în

colaborare cu Televiziunea română. În afara concertelor de promenadă susținute de fanfare, în toate stațiunile se organizează spectacole publicitare „Vă prezentăm România”, ce vor întruni în total 100 de filme turistice. Pentru informarea cit mai completă a turiștilor, O.N.T. Litoral editează un ghid turistic în patru limbi, peste 60 de ghiduri pliante ilustrate și un album foto-color al litoralului comentat în versuri de poetul Adrian Păunescu.

Tovarășul Munteanu Gheorghe, președintele Comitetului pentru cultură și educație socialistă al județului Constanța :

— Aș dori să precizez de la început că pregătirile pentru stațiunea estivală '73 au început încă de la sfârșitul anului 1972, plecând de la analiza riguroasă a modului cum s-a desfășurat anul trecut activitatea instituțiilor de cultură de pe litoral, aflate sub egida Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă, evaluând cum se cuvine realizările și constatând cu spirit critic și simț de răspundere neîmplinirile. Totodată am avut în vedere ca întreaga noastră activitate cultural-artistică și educativă din acest an să constituie o afirmare cit mai eficientă și o punere fermă în practică a prețioaselor indicații trasate de partidul nostru cu privire la munca de educare a tuturor categoriilor de oameni ai muncii sosiți la odihnă pe litoral, de dezvoltare și aprofundare a principiilor conștiinței socialiste ce stau la baza făuririi societății noastre socialiste multilaterale dezvoltate. Vă rog să subliniați că în acest sens, întreg programul realizat de noi reprezintă rodul unei fructuoase colaborări și îndrumări primite din partea Consiliului Culturii și Educației Socialiste și a Comitetului județean de partid Constanța. În consecință, am procedat la o mai bună programare în timp a activităților culturale-artistice și la o mai justă repartitie teritorială a lor. De asemenea, s-au depus eforturi stăruitoare pentru îmbunătățirea calitativă de structură a tuturor manifestărilor culturale precum și a conținutului de idei ce urmează să-l promovăm

AL. PROTOPODESCU

(Continuare în pag. 12)

OMAGIU

Așteptam cu interes volumul omagial în care au fost așezate în pagini mari cu aspect solemn — cum momentul evocat impunea — numeroasele dovezi de dragoste și prețuire oferite de poporul nostru și de un mare număr de personalități străine, conducătorului partidului și statului român, tovarășului Nicolae Ceaușescu, cu prilejul aniversării a 55 de ani de viață și 40 de ani de activitate revoluționară. Stăruind, cu emoție crescândă, în fața fiecărei pagini, pentru că fiecare rând oferă informații despre viața și activitatea celui mai iubit conțetățean al nostru, din fiecare cuvânt izvorăște, cald, sentimentul de dragoste și respect pentru om și conducător. Îmi dau seama că editorii volumului au avut de rezolvat dificile probleme de selecție și grupaj. Așa cum se menționează în scurtul dar vibrantul cuvânt introductiv, din „nenumeratele semne de dragoste” care „din toate colțurile țării, din fiecare cămin s-au îndreptat spre marele fiu al patriei noastre”, în acest volum omagial au fost înmănușiate doar o parte. Oricine cercetează cartea, își dă seama că s-a găsit cea mai bună soluție. Primul capitol, al cărui titlu metaforic **Un om pentru oameni** conține în această formulă lapidară trăsătura esențială a personalității conducătorului sârbătorit, ne oferă emoționante momente din biografia tovarășului Nicolae Ceaușescu a cărui „viață de om, de militant, dedicată cu o energie inepuizabilă, cu o pasiune excepțională, cu înalt spirit revoluționar cauzei poporului și partidului, idealului comunist” constituie un strălucit exemplu și o mîndrie pentru noi toți. Aici doborîndu-se pot afla că în anul 1946 tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar al Comitetului regional P.C.R. Dobrogea, lucra în Constanța. O

fotografie nă-l înfățișează alături de tovarăsa Elena Ceaușescu, pe malul mării. În continuare sînt prezentate documente de la principalele momente ale aniversării : Ședința comună a Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., Consiliului de Stat și Consiliului de Miniștri, Scrisoarea adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu de Comitetul Central al partidului, Consiliul de Stat și Consiliul de Miniștri, Scrisoarea Consiliului rectorilor din Centrul Universitar București și Senatul Universității. Se relatează apoi solemnitatea conferirii titlului de Doctor Honoris Causa, se reproduc cuvîntările secretarului general al partidului în diferite momente solenne ale acestei aniversări, scrisori și cuvinte de stimă și recunoștință din partea organizațiilor județene de partid, a organizațiilor obștești, a instituțiilor culturale științifice, a oamenilor muncii din cele mai diverse sectoare de activitate, dovezi în proză sau vers, în limbă cu iz de cronică, în limbaj popular sau în cizelată limbă literară, dovezi de dragoste, de stimă, de recunoștință pentru cel mai de seamă și mai drag conțetățean al nostru. Am reținut, pentru cititori, două citate din mobilizatoarele cuvîntări ale conducătorului nostru. Primul este un fragment din cuvîntarea rostită cu prilejul conferirii titlului de Doctor Honoris Causa al Universității din București, unde tovarășul Nicolae Ceaușescu își mărturisește, emoționant, totala consonanță a dorințelor și aspirațiilor sale, cu dorințele și aspirațiile poporului :

Sînt fiu credincios al poporului meu
Și-i știu și durerea și vrerea,
Dorința poporului este și-a mea :
Să fie mai puternic, mai fericit,
Liber, stăpîn pe al său destin,
Mai mindru, mai falcin în comunism !

Și iată acum exprimată fierbinte încrederea în viitorul națiunii noastre : „Așa cum avem încrederea că an de an va veni primăvara, tot așa ne exprimăm încrederea fermă în viitorul fericit, în destinul nemuritor al națiunii noastre socialiste”. O prezentare, oricît s-ar dori cuprinzătoare, nu poate oferi decît un sumar profil al acestei lucrări monumentale de o mare valoare informativă și, mai ales, educativă. Ea însă poate constitui o caldă și stăruitoare invitație la lectură și meditație asupra perspectivelor luminoase ale poporului și patriei noastre care au norocul să fie ocîrmuite de asemenea conducător, exemplu de fierbinte patriotism și de mare înțelepciune.

ION BĂDICĂ

rii și nu numai el ci și celelalte mijloace de informare, inclusiv instituțiile educative, nu au reușit să conștientizeze pe deplin, la nivelul tineretului, date legate de cele mai apropiate evenimente și documente din viața partidului și țării.

Testul de cunoștințe a prilejuit de asemenea constatarea că, de regulă, sînt reținute mai ales date, evenimente și mai puțin semnificații, sensuri ale acestora, ceea ce demonstrează că în procesul educației politice nu s-a reușit în suficientă măsură să se ridice formarea conștiinței politice de la nivelul predominant informativ la nivelul asimilării și înțelegerii profunde de la fenomenului politic.

În sfîrșit, a rezultat o insuficiență corelare a învățămîntului politic cu specificul diferitelor categorii de tineri și cu problematica actuală. Grăitor este faptul că în timp ce elevii au răspuns mai bine de regulă la întrebările ce vizau cunoștințele politice generale — cunoștințe căpătate nu nemijlocit din învățămîntul politic ci din alte surse și îndeosebi din studiul științelor sociale și în general din procesul de învățămînt — tinerii muncitori, deși nici ei nu au excelat la întrebările ce vizau actualitatea, totuși de re-

gulă au dat răspunsuri mai bune la aceste întrebări decît elevii.

Explicații ale acestor constatări am desprins atît din opțiunile tinerilor pentru diferite modalități de desfășurare a învățămîntului politic și, strîns legate de acestea, din propunerile privind îmbunătățirea învățămîntului politic, cit și din analiza locului și rolului acordat de tineri altor mijloace de informare politică sau activităților sociale politice educative.

Astfel, propunerile cer discutarea în mai mare măsură a problemelor specifice vieții și activității prezente, dar mai ales viitoare ale tineretului, nu printr-o abordare generală, nediferențiată a problemelor, ci în raport cu specificul fiecărei categorii sociale, fiecărei unități. Trebuie să remarcăm, totuși, ca un fapt paradoxal că mulți tineri recunosc că deși manifestă nemulțumiri față de actuala tematică a cercurilor, atunci cînd au fost consultați, cei mai mulți nu au avut de făcut propuneri, fapt ce reflectă o anumită pasivitate, de așteptare a unor soluții corespunzătoare — pe care le doresc — fără participarea lor efectivă. Aceasta impune stimularea în mai mare măsură a interesului tinerilor

pentru o consultare reală a dorințelor lor.

Fără a fi determinant, cadrul organizatoric își are însemnătatea sa, fapt reliefat de multiplele propuneri în această direcție. Dar poate cele mai semnificative și mai interesante sînt propunerile vizînd aspectele metodologice în măsură a fructifica valențele unei bune tematici. Este vorba de necesitatea organizării învățămîntului politic pe grupe restrinse de 10—15 tineri care să favorizeze o atmosferă mai propice schimbului deschis de păreri, dat fiind că în grupele mari (30—40) se instalează treptat o atmosferă de mai multă „oficialitate” în care unii tineri, mai timizi, mai nesiguri, chiar cînd știu se rețin să vorbească. Este vorba apoi de necesitatea folosirii în mai mare măsură a mijloacelor audiovizuale în învățămîntul politic. În sfîrșit — s-a desprins necesitatea ca locul de desfășurare a unor activități de învățămînt politic să-l reprezinte muzeele, locurile istorice, întreprinderile și secțiile frun-tase.

Am remarca în legătură cu toate aceste propuneri o omogenitate a viziunii tinerilor indiferent de apartenența socio-profesională. Aceste propuneri tre-

buie interpretate totodată ca o reacție firească a tinerilor față de unele practici rutiniere ce și-au făcut loc în unele cercuri de învățămînt și care-și găsesc reflexul negativ în chiar nivelul de informare al uteciștilor. Dacă analiza propunerilor tinerilor a evidențiat atît persistența unor carențe organizatorice, metodologice și de orientare a tematicii — și deci una din explicațiile nivelului informării politice — cit și interesul acestora pentru ridicarea nivelului calitativ al acestei activități, răspunsurile subiecților la întrebarea „ce modalități de desfășurare a învățămîntului politic preferați” sînt de natură a sublinia aspecte noi ce tîin de însuși modul defectuos al unor tineri de a concepe învățămîntul politic. În ordinea preferințelor tinerilor, pe primele trei locuri se plasează : expunerile însoțite de proiecții, întîlnirile cu personalități și expunerile urmate de discuții, toate intrîind aproape 60 la sută din voturi, urmate la o bună distanță de întrebări și răspunsuri, expuneri și dezbateri în muzee și unități economice și conferințe expuse liber cu un total de 30 la sută din opțiuni. Pe ultimele locuri se plasează referatele e-

laborate și prezentate de cursanți și conferințele citite — în total 10 la sută.

Analiza preferințelor tinerilor evidențiază în primul rînd foarte slabă apreciere a conferinței citite care realmente este o modalitate depășită atît prin faptul că anulează contactul viu al celui ce vorbește cu auditoriul său cit și prin faptul că dă dovada lipsei oricărui efort de însușire și expunere a conținutului de idei din partea conferențiarului. Dar această exigență față de alții nu este exprimată în egală măsură și față de ei înșiși. Ca dovadă, se observă tendința spre forme pasive ce nu solicită munca independentă de studiu a fiecărui cursant, ceea ce și explică plasarea foarte puțin favorabilă a sistemului de referate elaborate și prezentate de cursanți.

Concluziile acestea sînt întărite și de observațiile rezultate din urmărirea principalelor canale utilizate de tineri pentru obținerea informației social-politice. Astfel, mijloacele comunicației de masă — îndeosebi radio-televiziunea, presa — dețin locul principal ca sursă de transmitere a informației politice către tineret, ceea ce este

Lect. univ. MIHAIL ȘTEFAN

(Continuare în pag. 6)

● NICOLAE DAMIAN :

● RADU TUDORAN :

pribegi, noi visam
maria și marea

Pînă la romanul **Pribegi, noi visam** (Ed. Cartea Românească, 1973), Nicolae Damian a mai publicat două volume de povestiri — **Diminețile bătrîne** (1969) și **Fete și băieți** (1971) — meritorii prin simplitatea lor subtilă, prin aptitudinea de a surprinde concis și simetric stări sufletești evanescente. În **Pribegi, noi visam** acest stil devine instrumentul unei partituri extrem de ample, astfel că particularitățile sale pot fi observate mai clar. Romanul conține povestea unei iubiri încerte ai cărei protagoniști — un sculptor, Emil, și o studentă la medicină, — nu-și pot preciza niciodată poziția unuia față de celălalt. Cauza permanentei confuzii este năzuința bărbatului de a elucida teoretic „enigma” fenimității. Ca și Otilia din romanul lui Călinescu, iubita sa însă nu ascunde nici o enigmă. Ea este pur și simplu spontană, firească, adică refractară analizelor sistematice. În jurul acestui comportament insolubil, ipotezele lui Emil se acumulează stimulate de propria lor ineficiență și ajung cu timpul să se substituie dragostei. O tensiune stranie se instituie între cei doi: bărbatul acuză inventiv, înspăimîntat la gîndul că jocul său ar putea fi întrerupt de vreo probă definitivă; femeia se apără precar, intuind că o disculpăre desăvîrșită ar face-o deodată neinteresantă. Mai mult decît de gelozie, în roman este vorba, prin urmare, de o dramă de cunoaștere, rezultată din inadecvarea mijloacelor: într-un domeniu al afectivității, eroul încearcă să facă lumină recurgînd la logică. El crede, de altfel, aprioric că fiecare gest are o semnificație și că în orice comportament există o consecvență demonstrabilă.

Conflictul central al romanului este evocat și comentat (uneori indirect, digresiv) prin numeroase depoziții. În rolul de povestitor se succed pe neobservate diferite personaje, unele chiar multiplicîndu-se, în sensul că adoptă mentalitatea altor vîrste ale lor sau optica visului. În modul acesta, autorul realizează un ansamblu polifonic, în care declarația patetică, analiza fină și detașată, rememorarea unor scene din copilărie (în dialect ardelenesc) sau imprevizibila epică onirică își găsesc de fiecare dată locul exact. Ingenioasa regie are o valoare în sine, reține atenția prin gust și perfecțiune, dar poate tocmai din cauza aceasta devine la un moment dat un obstacol între cititor și roman. Trebuie făcut un efort pentru ca dincolo de măștile schimbate cu dexteritate să poată fi întrezărit chipul adevăratului și unicului personaj: romancierul. El adoptă mereu alte unghiuri, dar scopul său rămîne același. Emil, M. P., bătrîna doamnă Ana-Maria Delfina, ori Fotache Radovici urmăresc deopotrivă, în monologuri, să exemplifice, prin gesturile, atitudinile și biografiile lor sau ale semenilor, anumite adevăruri psihologice. Ei nu fac investigații, ci ilustrează principii. Departe de a scruta fizionomii și de a descifra adîncurile sufletești, ei inventează chipuri care le confirmă convingerile.

În privința aceasta, stilul romancierului induce în eroare. S-ar părea, la prima vedere, că el procedează ca un paleontolog, reconstituind, pe baza citorva elemente care-i stau la dispoziție, structuri complexe. Așa se întîmplă, de exemplu, cu fotografia în care un bărbat indiscret a immortalizat femeile dezbrăcate dintr-un solar. Pri-

vind siluetele surprinse într-un moment revelator — de reacție la agresivitatea masculină — și însuflețindu-le, adică atribuindu-le un trecut și promițîndu-le un viitor, autorul dă impresia că își exercită pătrunzătorul simț de observație asupra unui insolit document fotografic. Este însă ciudat că acest document, realizat pentru cu totul alte scopuri, exemplifică feminitatea în toate ipostazele, ca o colecție completă: pubertate, adolescență, plenitudine pre și postnupțială, eroticism violent, maternitate, superbie sau exasperare în raport cu sexul opus, bătrînețe ș.a.m.d. Totodată, femeile se manifestă mult prea expresiv, găsindu-și fulgerător cea mai reprezentativă poziție sau grimasă. Este evident că autorul știa dinainte ce anume trebuie să cuprindă fotografia, sau, mai bine spus, a conceput el însuși această fotografie care ilustrează în mod ideal cunoștințele sale despre psihicul feminin.

Faptul că varietatea portretelor este premeditată nu afectează viabilitatea lor. În limitele unor categorii, Nicolae Damian creează personaje cu o existență concretă, imaginînd situații și precizînd comportamente. În privința aceasta, el pare un plastician exersat care, după ce trasează cîteva linii sumare pe

scape și le mai trebuie o vreme pentru a se regăsi... (...) Alții, care au urmărit tot timpul filmul cu conștiința artificiei situației de pe ecran, lasă această convenție în scaunul în care au stat, ieșind în stradă la fel de bine orientați asupra locului sau timpului trăit, asupra unicatului persoanei lor și al caracterului ei inextricabil ca atunci cînd au intrat. Treptat, desenul capătă și mai mult relief. Unii bărbați, de exemplu, își manifestă după spectacol o stare aparte, „împrumutînd ținuta elegantă și totuși virilă a eroului principal, mersul său elastic și sigur și, dacă e vorba de un western, bombarea mult înainte a pieptului și ridicarea umerilor la o înălțime impresionantă, deodată cu încrunțarea sprincenelor, și mai tăioasa, decît în mod obișnuit, strălucire a privirilor”. Pasa-jele de acest gen sînt cele mai valoroase din roman. Printre ele poate fi citată și descrierea panoramică a orașenilor care noaptea dorm nevăzuți în paturile lor dar pe care autorul îi „vede” grație imaginației

Radu Tudoran este, dintre prozatorii formați în perioada interbelică, unul care fără să-și propună să mediteze asupra inovației românești, concepe romane în maniera tradițională notății realiste, folosind o fabulație ușor frivolă (melodramatică și aventuroasă), cu priză la marea public. Majoritatea acestor producții care au ținut pasul cu nivelul mediu al gustului, fără să încerce vreo clipă să-l ridice pe platforma unor idealuri estetice mai înalte, rămîn, cu timpul, în istoria literaturii numai ca exemple de dexteritate profesională.

Romanele lui Radu Tudoran conțin în diverse ipostaze aspirația constantă spre aventură, rezolvată nu prin figurarea implicațiilor filozofice pe care le naște confruntarea indivizilor cu ea, ci prin fructificarea desul de comodă a simplei încălcări emoționale. O excepție poate fi considerat romanul **Toate pinzele sus**, unde aventura este chiar modul de existență (elementul formativ) instaurat în ficțiunea convenită și nu un artificiu de fixare a cititorului în actul lecturii.

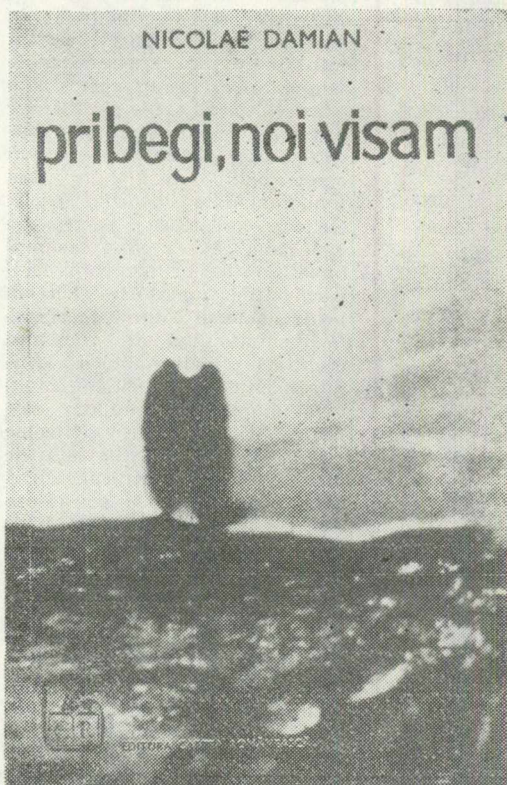
Maria și Marea (Editura Alba-

Proza lui Radu Tudoran a rămas sensibil în afara acestora. **Maria și Marea** are însă și pagini febrile, pasionante, capitolle de reală poezie a mării (plimbările subacvatice, furtunile grandioase).

Dacă Anton Lupan din **Toate pinzele sus** intruchipa armonia dintre forța cosmică și individ, **Maria** este femeia agresivă și dezordonată înzestrată cu fantezie dar lipsită de acel simț al metafizicului care ar fi putut să concilieze prin contemplația inteligentă ceea ce fatal nu se poate rezolva prin pasiune, și anume divorțul dintre ea și mare, elementul acaparant, devorator, indicele fenimității absolute. Existența acestei fete voluntare, punctată de un șir de accidente, se intersectează cu alte traectorii urmărite de catastrofe neverosimile. Aici înfloarește gustul lui Radu Tudoran pentru senzații tari. Aflăm că tatăl Mariei pierise, după toate aparențele, într-un naufragiu; o femeie se sinucide din pricina unui ciine; frumosul Rafael moare de dor după ce mai înainte fusese înjunghiat pe o faleză pustie și suportase o complicată intervenție chirurgicală; exuberanta Dia moare într-un accident de automobil, deși ar fi putut să o sfîrșească mai degrabă într-unul din exercițiile ei gimnastice; o bătrînă turcoaică se transformă în sloi iar doi hoți se înecă de groază vîzînd-o. **Maria și Marea** petrec o noapte amoroasă în cortul unor turiști nordici ale căror trupuri înecate sînt pescuite dimineața etc. Îndrăgostită de comandantul de vas Alber, un individ lipsit de inițiativă și dominat de extaze juvenile, care este totuși nevoit să-și exercite meseria, **Maria** are sentimentul unor frustrări insuportabile. Fără să aibă vocația fidelității, ea se abandonează cinicului Mercarian, fost comandant de vas și părăsit, din considerente asemănătoare, de soție. Urmează o idilă ceva mai convențională ca prima, după al cărei eșec lamentabil **Maria** fuge pentru totdeauna departe de mare. Peisajul în care se petrec aceste întîmplări, paralel cu peripețiile fiilor lui Tulip, Rafael și Dia, este unul ideal. Radu Tudoran își imaginează un tîrm al Mării Negre cu munți de o mie două sute de metri, palmieri, arhipelaguri mediteraneene, cîmile, furtuni tropicale și un grad de urbanitate ceva mai ridicat ca al marilor metropole. Lui Radu Tudoran nu-i plac de fapt decît asemenea ambianțe fabricate în care se mișcă indivizi angelici sau sportivi ocupați să se selecționeze după armonia corporală. Dramatismul real al vieții rămîne de obicei exterior, anihilat chiar și acolo unde citeodată răbufnește imperios, de idiosincrazia autorului față de tot ceea ce este prea brutal și frust. Poate părea neverosimil, dar Radu Tudoran nu are vocația aventurii, a traseelor dezordinii, decît în măsura în care le anulează, supunîndu-le unei armonii muzicale, de acvariu.

Cartea are în persoana lui Tulip, delicat ca și numele lui de floare, pe cel mai izbucit personaj al său, o variantă ceva mai rafinată a lui Ismail din **Toate pinzele sus**. El aduce, ca descendent incert al unei civilizații străvechi, aerul trist al adevăraților pribegi sortiți să nu se poată statornici vreodată. Tulip este pedala gravă a acestei cărți care poate fi considerată o poveste pentru adolescenții de acum patruzeci de ani.

MIRELA ROZNOVEANU

foaia imaculată, accentuează rapid detaliile și colorează spațiile, pentru ca la sfîrșit să se consacre evidențierii definitive a unor elemente importante. Cei care asistă la o asemenea demonstrație de virtuozitate sînt uimiți de faptul că liniile aparent întîmplătoare de la început se dovedesc, în final, utile. Spre deosebire de artist, ei nu știu dinainte ce anume va reprezenta tabloul în versiunea sa ultimă. O asemenea compoziție realizează Nicolae Damian atunci cînd descrie lumea care iese dintr-o sală de cinematograful. Inițial, abia schițată, mulțimea se înfățișează ca un „fluviu”, dar imediat după aceea două categorii diferite încep să se configureze: „Unii — cei care trec cu o mică ușurință de la o situație la alta și sînt mai greu adaptabili — cu figuri zăpăcite, imobile, lipsite de acele trăsături ce dau unei fizionomii individualitatea ei, personalitatea sa, ca treziți brusc din somn, eventual în plin coșmar de sub a cărui autoritară, tiranică chiar, influență, încă nu au reușit să

sale sistematice. Deși realist, episodul are o notă stranie care amintește cartea lui Lesage, **Diavolul schiop**, deoarece oferă cititorului o imagine inaccesibilă în viața practică.

Fără a se ridica la același nivel, secvența dărîmării copacilor bătrîni, putreziți pe dinăuntru, sau aceea a escapadei erotice prin care doamna Ana-Maria Delfina își pedepsește trufia, rămîn în memorie datorită semnificațiilor lor profunde. De altfel, romanul este mereu interesant, chiar dacă nu întotdeauna prin aceleași calități. Singurul său aspect contestabil rămîne montajul, care în povestiri era simplu și strict necesar și care aici a devenit o complicată știință a organizării epice. În schimb, progresul în realizarea impresiei de viață este remarcabil, Nicolae Damian situîndu-se prin paginile sale de construcție psihologică, în rîndul celor mai valoroși prozatori tineri.

ALEX. ȘTEFĂNESCU

tros, 1973) poartă cu sine tiparul romanelor precedente din care aș aminti măcar **Un port la răsărit** (1941), **Anotimpuri** (1943), **Întoarcerea fiului risipitor** (1948), **Dunărea revărsată** (1961). Găsim intactă grija aproape pedantă pentru detaliu, mina sigură a romancierului stăpîn pe secretele meseriei, amestecul inevitabil de pasiune, aventură și exotism purtat de destine senzaționale. Romanul este construit, în genul lui, fără cusur, așa cum puțini prozatori din generațiile mai tinere ar ști să o facă. Cu toate acestea el pare simplificat, lipsit de complexitate. Există desigur o explicație care se întemeiază tocmai pe ceea ce s-a întîmplat cu romanul ultimelor decenii, adică pe ceea ce a încetat să mai fie particularitatea specifică a unui romancier pentru a deveni modul de existență al întregului roman contemporan: problematizarea existenței, a omului social, analiza psihologiilor, deplasarea atenției asupra aventurii spiritului, stabilirea unui gen cu totul nou de relații cu lumea obiectelor ș.a.m.d.

literatura cea mare, a lumii

Orice om de mai întinsă cultură poartă în minte o adevărată bibliotecă în care cărțile nu sînt compartimentate pe literatură națională, ci pur și simplu sînt reținute independent, ca **opere memorabile**. Pe fundalul celorlalte — noian de texte mai mult sau mai puțin expresive. Asemenea stelelor proiectate pe un cer tulbure-cenușiu, care le pune și mai pregnant în lumină strălucirea, fie și printr-un proces de comparație pe care noi nu-l realizăm întotdeauna în mod conștient.

Cui nu i s-a întimplat, bunăoară, să citească un roman de Balzac, de Proust, în original sau în traducere — fără să-l raporteze nici o clipă la literatura franceză, căreia îi aparține? Ba sînt autori „străini” care, după ce ți s-au dezvăluit într-o creație fundamentală, te fac să încerci o firească dezamăgire, cînd, cine știe cum, ți-ai amintit că n-a fost vorba de conaționali de-ai tăi. Cum de pildă să accepți că Homer — mai ales într-o magistrală transpunere precum aceea a lui George Murnu, este altceva decît un scriitor de al nostru? Lumea „Iliadei” și a „Odiseei” nu este aceea a basmelor noastre populare? Nu ne întîmpină aici înțelepți, viteji înzestrați cu puteri supranaturale, ca în poveștile spațiului nostru, românesc?

Se invocă, pentru a explica accesul la alte culturi, un adevăr indiscutabil: familiaritatea noastră cu alte lumi, zugrăvite de scriitori extranaționali, pe care o prilejuiesc elementele comune de civilizație, de istorie etc., întîlnite la diferite popoare. În cazul lui Homer, zona balcanică în care ne înscriem și noi este un argument ce ne îndreptățește să ni-l „revendicăm” la fel de bine ca și grecii și celelalte popoare de aici. După cum Caragiale al nostru nu este numai decît un autor exclusiv român, iar Gogol poate fi socotit ca aparținînd și altor națiuni decît rușilor — de astădată dintr-un perimetru geografic mult mai larg, cel sud-est european. Între universul creatorului „Scriitorii pierdute” și acela al lui Gogol din „Revizorul” sînt atîtea elemente comune! Ca și între lumea lui Gorki și a lui Panait Istrati, a sirbului Nușici și a bulgarului Constantinov ș.a.m.d.

Dacă osmoza dintre literaturile popoarelor învecinate se explică prin comunitatea lor de istorie, de viață socială, civilizație — interferențe, cum trebuie să înțelegem audiența generală a marilor scriitori străini, de parte de noi în timp și spațiu? Shakespeare, de pildă, e firesc să fie simțit, trăit de germani, aproape la fel ca și de englezi. Dar el nu este deloc împuținat nici în trăirea noastră, a românilor, după cum Dante, Goethe, Gogol, Dostoievski, Tolstoi, Balzac, Eminescu și Rebreanu sînt pe toate meridianele ceea ce îi știm că sînt și în țările lor de origine. Cum de obicei sînt citiți în traduceri în alte părți, este exclus ca dimensiunea să le fi fost conferită de virtuțile limbilor în care au creat, deși și acestea, fără îndoială, există. Literatura marilor scriitori ne impresionează, în orice grai am fi în stare să o citim. Chiar dacă, spre exemplu, lumea pieselor „italiene” sau „englezești” ale lui Shakespeare nu este și lumea noastră, a românilor, noi avem totuși o perfectă comprehensiune pentru ea și ne fascinează la fel de bine aici, la gurile Dunării, ca și pe malurile Tamisei. După cum pe englezi, la rîndul lor, îi emoționează la fel de autentic „poveștea” Luceafărului nostru.

Lucrurile sînt în fond foarte simple și nu vom descoperi nimic nou dacă vom spune, recunoscînd doar un adevăr, că ceea ce face dintr-un scriitor **al lumii** — un artist **al nostru**, și invers, este experiența de viață pe care izbuteste să ne-o transmită, înfiorîndu-ne, tulburîndu-ne cu măreția creației sale. Sau, altfel spus, această transmutație devine posibilă în măsura în care o operă se încarcă de umanism. Din această perspectivă privind marea literatură, ea este totodată națională și universală. **Națională** prin anumite accente ce țin de o psihologie specifică, individualizată în timp și loc, și **universală**, prin posibilitatea încorporării acestor elemente în atribuțiile general-perene dintr-o creație de orînduire, ale omului. Așa se face că în scrisul unui Dostoievski recunoaștem fețele multiple, fascinante, ale sufletului rus, dar și tot atîtea ipostaze ale noastre, ale tuturor. Că în „Luceafărul” pătrundem, printr-o poartă atît de distinct românește încrustată: „A fost odată, ca-n povești, / A fost ca niciodată...” — în imperiul trăirii problematice a omului în genere. Că Sadoveanu înseamnă o mirifică lume de pe aceste plaiuri, ale noastre, irepetabilă întocmai în unicitatea ei, dar înțeleasă, convertibilă, asumată pretutindeni, asemenea basmelor Șeherezadei. Că în romanele lui Rebreanu distingem încrîncenarea țaranului român ce se vrea recunoscut ca om, dar și tentația spre demnitate a ființei.

Pînă la urmă, relația: **național-universal** în artă este o formulare tautologică (termenii de opoziție admisibili putînd fi doar: național-extranațional, pentru o distincție cu scopuri didactice), fiindcă universalul, categorie valorică, nu e decît suma contribuțiilor naționale de excepție în orice domeniu al spiritualității.

A trebuit să existe Homer, Dante, Shakespeare, Dostoievski, Cervantes, Eminescu, Balzac, Twain — ca să dea expresie nemuritoare unor timpuri, unor locuri ale lor și ale lumii, ale omenirii care înseamnă **prezență de sine** prin fiecare dintre ei și prin toți laolaltă. Mesageri ai înfrățirii popoarelor, dincolo de umbrele ce au tulburat cînd și cînd aspirațiile lor comune către nemărginirea zărilor deschise.

Cît privește contribuția noastră la îmbogățirea tezaurului de artă al lumii, ea abia urmează să fie cunoscută și mai ales **recunoscută** dincolo de hotarele naționale. În anii de reînvi-gorare, de renaștere socialistă pe care îi trăim, am învățat să ne lepădăm de complexe și să ne redescoperim la adevăratele noastre dimensiuni, ca națiune și spiritualitate. Știm ce datorăm culturii universale, dar și ce i-am dăruit, îi dăruim la rîndul nostru. Niciodată nu s-a făcut atît de mult la noi, ca să afle și alții că **existăm** — și încă exemplar. Un handicap pe care nu-l merităm, se micșorează pas cu pas, sistematic. A fost nevoie să ne trecem destinele asupra noastră, pentru a scoate la lumină un popor, un pămînt, o civilizație și o cultură deloc mai puțin de excepție decît altele, dar care așteptau să fie introduse în circuitul valorilor lumii.

HRISTU CÂNDROVEANU

Surprinzătoare este la Maria Banuș tranziția de la universal limitat însă coerent și dens al simțurilor, la varietate, generalitate, declarație. Nu e vorba aci de ceea ce ar fi de așteptat, de o supunere la traiectoria de foc a biologiei, ci de o asemenea relaxare a fibrei expresive, încît aceasta nu se mai poate încorda la minimele solicitări lirice, avînd nevoie de o acoperire în concept, în „ideea” literară ori extraliterară variabilă. Poeta excepțională n-a putut ancora în momentul său reprezentativ și ieșind dintr-o vîrstă ideală, n-a putut pătrunde într-alta care s-o compenseze. Cu toate că susținute de un ales meșteșug, demersurile sale se înfățișează drept fragmente ale unei existențe în căutarea poeziei pierdute, ca o revanșă a tinereții nebuloase pe care a sfidat-o prematura cristalizare mirobolantă a „Țării fetelor”.

Aceasta nu înseamnă, repetăm, că producția actuală a Mariei Banuș, degrevată de leșul unui oarecare schematism, nu atînge intensități onorabile, că nu realizează chiar un specific secund. Fulgerată în însăși esența sa impalpabilă, creația în cauză încearcă a renaște într-o remarcabilă efortare. Poeta aspiră astfel la o poezie a minorului revelator, în sens arghezian: „Trece-o căruță pe stradă, / cu spițe de raze pe caldarîm, / soare de fier pe lună de piatră, / numărul unu numără una / și trece soarele și calcă luna. / Iese un cărăbuș, / Iese un pește, / Găina cotcodăcește / printr-ostrăte, / răsare oul dumnezeiesc / pentru ORICINE.” (p. 9 urm.). E cîntat misterul apropiat, domestic, vătuit prin comparații uzuale: „CEVA te leagănă, / CEVA scoate gheare, / CEVA e mama și moartea ei, / cînd te atinge cu fără temei, / cu necuvîntare,” (p. 11), ce uneori se alegorizează într-o fosnitoare concretețe levantină la care poeta pare a ține mult (substituind parcă astfel frenezia senzuală de altădată, în același registru al materiei cîndva încorporate, acum observate): „În prăvălie miroase a mușegai, a șobolan / MAREA PUTERE, cu fustă cloș / turn cu clopot, zid catifelat / între tejghea și ORICINE, / mișcă limba, se țîruguie aprig / și, cînd cad la-nvoială, / murmură: / „Îmi tai trei metri de madipolon!” / Foarfeca sfîrșie / pinza suieră gros și se rupe.”

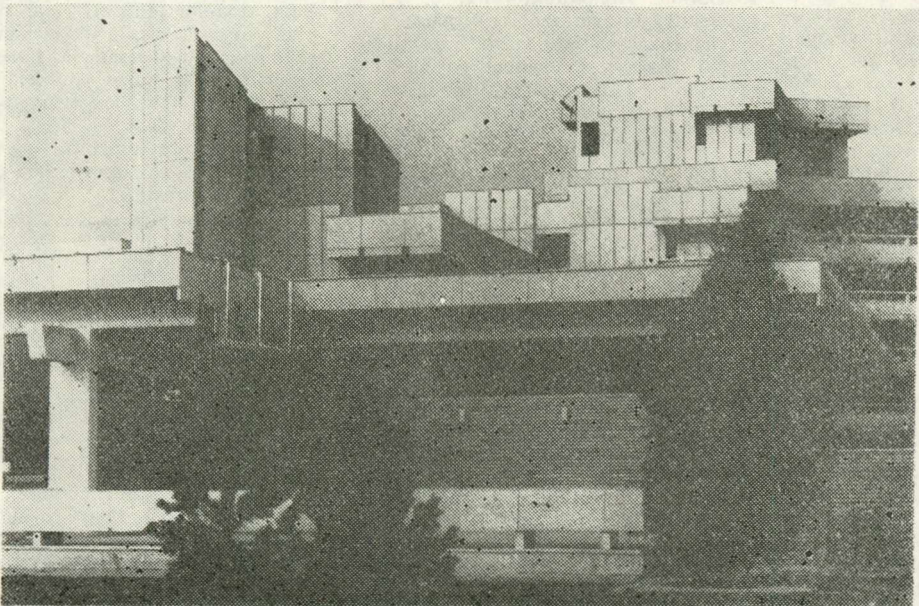
CEVA / stă la rînd în spatele lor, / Scoate laba din mîneca lungă, / atinge umărul MARII PUTERI / care începe să scadă, / de necrezut ce repede scade, / ajunge măruntă, / măruntă, / e ca ORICINE. / Acum vine la rînd CEVA, / scoate-o hîrtie soioasă / și-o cercetează. / Să cumperi el barchet sau madipolon / sau altele, lucruri de înțeles, / de-ale casei?” (p. 13). E cultivată comedia cuvîntelor (și aici autoarea se întîlnește cu Nina Cassian): „Ascultați acum mărturia din piatră, / din tam, din netam, din nesam, / nici un crater n-ascunde o rană frumoasă, / nu se deschide nici un Sesam.” (p. 24), „Am fost subtil, / am fost copil, / și clorofil, / am fost un NIL / cu crocodil, / dar numai stil, / și la azil / am fost senil, / dar tot Tytyl. / Ah, ce mai șpil!” (p. 84 urm.), mai sugestiv oricum decît cultura desenelor idilice cu care alternează, trasate pe o risipă de vorbe alunecoase, gen: „Am văzut împreună CEVA, / smuls anotimpului. / Îmbrățișați, / eram un singur ochi de lumină / o limpede oglindă venețiană, / o

SPECIFIC SECUND

undă grea, liniștită, / împovărată de scelpirile cadrei, / de fosnitoarele licări ale crengilor / ce ne-nrămau.” (p. 31 urm.). Prin aceeași mișcare centrifugă, se experimentează degajarea cuvîntului de senzație și a cuvîntului de cuvînt, ajungîndu-se la o poezie de subînțelesuri, de simplități transparente. Lucrînd într-un mecanism reflexiv, poeta nu transcrie propria sa revelație, ci una presupusă, descrisă în orice caz din afară. În această factură deductivă e obținut un simbol impudic și strălucitor, de posibilă inspirație rilkeană: „Într-o casă țărănească, noaptea, la munte, / Copilul se trezi. / Numai lumina candeliei pîlpăia. / Bărbatul în cămașa cu arnici roșu / se dezveli fără voie, în somn. / Copilul ORICINE văzu orabul / roșu-violet care crește / și acoperă lumea. / Văzu cum mîncă la com întunericul, / cum îl arsa în sine / și-l face roșu-violaceu, / și se umflă și se mîncă pe

sine / ca luna și scade / și se face iar noapte, / se stinge și candela / și florile roșii de-arnici / pe cămașa albă / se sting.” (p. 27 urm.). Numeroasele meditații, iremediabil livrești, ne rezolvate în plasma lirică, au același regim exterior: De la mine la tine / amesc pe puntea subțire. / Nu mai cunosc tărîmul. / E înăuntru? Afară? / Nu înțeleg și mi-e frig. / Un duh de psaltire / mă-nșfacă și-mi toarnă pe limbă / scursoare de țipăt, amară. (p. 35 urm.). Nu lipsește, poate cu o zvicnire mai pură a concretului sarcastic-nostalgic, „poezia secolului”, („Între timp, în fața palatului, / s-a iscat un teren de tenis, / cu șosete albe, / cu flori de lămiță / revărsată prin ochiurile plasei. / Se joacă o partidă în dublu, / domni, doamne; / fata procurorului general / cu fiul acuzatului general / fiul aprodului mercurial / cu fiica judeului epocal. / Și aerul flutură plisat și alb / cu pulsații de margareta, / în miez soarele are un galben / de coniac, filtrat prin dulci lentile Zeiss-Ombral.” (p. 141). Poemul este împins adesea în aceeași operație de arheologie intimă, pînă la nălucirea unui București infantil-fanariot, cu irizarea unei grații pe care autoarea „Țării fetelor” n-a pierdut-o, rătăcind-o doar în dantela fină a unei tandre derivații: „Bunico, ia-mă, / la Karagöz, la panoramă. / Să fim copile amîndouă, / cu malacov la fusta nouă. / Peste zăplazuri un colind / de prună verde, strepezind. / Să fie șase jumătate, / la Bărăție-n turn cînd bate, / și umbre lungi pe drum podit, / cînd ora dulce s-a oprit, / tot din rubine de sugiuc / și fete mari care se duc / să vadă tren intrînd în gară, / la Filaret, înția oară. / O, fiare, fum, tulumbarie! / Noi, hai în jos, pe Linărie. / De la comedia-n tulumbe / la a cu trîntă și cu tumbă, / cu lipitori, cu maimuțele, / geam cu perdea, uși de mărgele, / și ochi pîndind din sacnasiu / la roșiorul cu chipiu. / ... Zi: kalispera, dulce vis, / tu dormi în mic sicriu sticlos, / în București mai de jos, / pe felinarul de fistic, / din licărire de nimic, / într-o cetate cu geamlîc, / unde suspin în hagiatic.” (p. 96 urm.). Impresia generală este de aglomerație și crispăre, adică de surpare interioară antrenînd după sine ecoul variilor motive și prozodii, elanuri și reminiscențe, strînse în chiar contradicția emblemă a titlului, ca un ghem greu de descîlcit: „Oricine și ceva”.

GHEORGHE GRIGURCU

Noul complex
hotelier din
stațiunea Aurora

UN HELIADIST

Artist de aleasă noblete a gustului este Tașcu Gheorghiu. Retras congenital într-un molatec rafinament mediteranean, el face de câteva bune decenii o figură aparte în câmpul poeziei române. Tașcu Gheorghiu e un Pașadia coborât dintr-o misterioasă călătorie, deducându-se obstinat la o romantică existență nocturnă, când umbre mari invită spiritul la bizare colocvii. Aerul său „răsăritean și moale” constituie un semn al stirpei pitorești a Anton Pannilor. De un epicureism spiritualizat în varietate cea mai laică posibilă, Tașcu Gheorghiu îmbogățește literalele românești moderne prin exotismul prezenței sale. Cu o roșire elegantisimă, insul dezlăuie o claritate latină a tonului, instituind un stil. Desenator și traducător de mare elevație a expresiei, se face cunoscut înainte de toate prin prezența sa reală în sensul dicționarului clasicist al lui Buffon: „Le style, c'est l'homme”. Dacă pentru heliadisti viața e mai importantă decât opera, sau, mai exact, viața e însăși opera, atunci Tașcu Gheorghiu (care e un heliadist în descendență macedonskiană) este poate singurul autor român care a avut orgoliul și sfidarea de a confirma întru totul acest deziderat. Artistul se desfășoară mai ales prin existență decât prin operă. Dar cât de rari sînt cei capabili s-o facă, mai ales că, adesea, opera derivă din existență! Orgoliul cel mai mare al lui Tașcu Gheorghiu pare să fie acela de a instituționaliza traduceri. (Tentativa este tot de sorginte heliadistă!) Traducerea sau, altfel spus, transpunerea capodoperelor cuvîntului dintr-o limbă într-alta implică un imens travaliu intelectual și artistic căci „osîrda benedictină” a traducătorului înseamnă, de fapt, a poseda geniul răbdării, în așteptarea expresiei celei mai potrivite. Dincolo de cunoașterea minuțioasă a

limbilor din care și în care traduce, un traducător ideal trebuie să întrunească și o anumită afinitate creatoare cu autorii traduși. De aici posibilitatea „găsirii aceluia spațiu în care limbile se unesc într-o limbă pură” (Tașcu Gheorghiu, interviu în revista „Orizont”, februarie 1973). Această „limbă pură” ar constitui echivalentul artistic cel mai bun, poate în sensul cerut de Ion Barbu, care încercîndu-se asupra lui Shakespeare susținea că a traduce este egal cu „să traduci cu geniu”. Probabil că Tașcu Gheorghiu e acela care și-a asumat deliberat îndrăzneala aceasta, de a fi el însuși numai prin „ingenunchierea” voită în fața capodoperelor. Angajarea e mai dificilă decât se poate imagina; e mai greu chiar decât a fi creator în limba proprie, creația urmînd adesea unor sinuozități imprevizibile pe cînd traducerea implică aproape o „matematică” a talentului. Numai izbutind în asemenea complicată operație, se poate spune apoi cu îndreptățire că Tașcu Gheorghiu poate aspira la „semnarea” alături de Lampedusa a fastidioasei capodopere intitulate „Il Gattopardo”. În ceea ce privește desenele acestui artist, ele reprezintă „reziduurile” creatoare ale temperamentului său romantic. Refularea prin traducere a imboldurilor de creație răbufnește nestrunit în imagini contorsionate de maximă expresivitate. Ceea ce le-ar individualiza ar fi poate acutelor interiorizări. Zgura eului creator, atrofiat prin traduceri, se transformă în lavă fierbinte, curgînd nestăvilit și lăsînd în urmă contururi misterioase. La Tașcu Gheorghiu desenul premerge traduceri și invers. Astfel romanticul se clasicizează cu nostalgică ironie.

MARIN MINCU

tinerețul și studiul politic

(Urmare din pag. 3)

pozitiv. Dar nu trebuie omis faptul că efectul lor depinde atât de conținut și modalitățile de transmitere a informației cit și de corelarea influenței lor cu acțiunea celorlalți factori care intervin în diseminarea informației politice. Or, analizînd spre exemplu locul și rolul lecțiilor social politice în ansamblul mijloacelor de informare politică a tinerilor, se constată un procent redus al celor ce urmăresc cu regularitate cartea politică, cit și o arie restrînsă a literaturii urmărite. De regulă tinerii indică lucrările social politice, documentele de partid din ultimii ani. Faptul este pozitiv, învățămîntul politic trebuind să ducă înainte de toate la cunoașterea și însușirea liniei politice a partidului, prin însușirea conținutului documentelor de partid. Dar foarte puțini tineri indică pe lîngă documente de partid, lucrări de filosofie, economie, sociologie, științe politice, etică, ceea ce nu poate fi apreciat ca bun. Așa cum s-a arătat, orientarea tineretului spre politic nu are un caracter spontan. Interesul pentru politică trebuie stimulat, cultivat. De asemenea, valoarea educativă a unei acțiuni nu se realizează de la sine. Valorile formative ale muncii trebuie să ele impulsionate, potențate. Or, din acest punct de vedere au o

mai mare încărcătură educativă acțiunile comune în măsură a pune în relief inițiativa, spiritul creator al individului, antrenarea subiecților în organizarea acțiunii. Ce arată ancheta noastră? Sondînd preocupările tinerilor pentru diferitele activități preferate în timpul liber se constată că activitățile culturale-educative ocupă ponderea cea mai mare, ceea ce nu poate decât să bucure. Totodată, este nevoie ca organizațiile U.T.C. să-și intensifice preocupările legate de activitățile politico-ideologice (adunări generale, muncă patriotică, pregătirea tineretului pentru apărarea patriei etc.), la care adăugăm studiul literaturii social-politice, de mare însemnătate pentru educația tineretului. Considerăm, de asemenea, că trebuie organizate mai multe activități culturale-educative în colectiv. Opiniile formulate în studiul de față nu au și nici nu pot avea pretenția unei analize a modului de desfășurare a învățămîntului politic în municipiul Constanța. Ele sugerează doar, pe baza chestionării unui lot de tineri, câteva căi pe care se poate acționa în viitor pentru ca studiul politico-ideologic al tinerilor uteciști să fie ridicat la nivelul exigențelor actualei etape, strălucit formulate în Programul elaborat de Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971.

Dacă trebuie să motivăm interesul nostru — tardiv — pentru romanul lui Vinea **Venin de Mai**, atunci el nu stă atît în apariția lui, cît în modul în care a fost tipărit, aspect discutat puțin și impropriu. Cu alte cuvinte, merită un plus de atenție o interpretare editorială, în măsura în care ea propune cititorului un șantier de creație, dîndu-i acestuia cheile — posibile — de descifrare a construcției, nedebarasată încă de schelele care o susțin. Pentru că, chiar dacă n-am fi fost preveniți de către editori, simpla lectură ne-ar fi lăsat să înțelegem că **Venin de Mai** nu este un roman încheiat, deși unii croniciari l-au considerat ca atare. Sint, altminteri, ușor de sesizat episoade — variante — care au survenit, suprapunîndu-se peste celea pe care autorul nu le expulzase încă; pentru că n-a apucat să facă — el însuși — toate prelevările de capitol pe care le vizase totuși; pentru că n-a ajuns să dea ordinea potrivită logicii interioare a cărții. Numeroase semne de întrebare au rămas în suspensie și, desigur, de rezolvare lor avea să depindă expresia de ultimă oră a romanului. Dar tocmai aici se situează punctul nostru de comunicare, că editori n-au intervenit într-o materie de laborator, și este un merit care trebuie relevat, că au încredințat-o tiparului, bi-zuindu-se — de ce nu? — pe intuiția cititorului care trebuie să încerce lectura în raport cu ceea ce romanul promitea să fie. Și, într-adevăr, coeficientul de autenticitate al formei «frustrate» în care a apărut **Venin de Mai** reușește — citeodată — să suplinească valoarea de «finit».

Nu este mai puțin adevărat însă că tipărirea oricărei opere postume poate să întîmpeune oarecare risc, mai cu seamă în cazul unui scriitor cu faimă. Dar chiar dacă am presupune că Vinea ar fi renunțat — voit — să-și termine romanul, apariția lui azi lărgeste surprinzător perspectiva noastră asupra acestui scriitor atît de preocupat — în fond de problemele creației. De ce, totuși, **Venin de Mai**, primul conceput în ordinea creației după **Paradisul suspinelor**, a fost în repetate rînduri abandonat de autor? De ce a preferat Vinea să desăvîrșească mai întîi **Lunatecii**, cînd acesta, am mai spus-o — în chiar paginile acestei reviste — pare să se fi dezvoltat din **Venin de Mai**. În baza «jurnalului» și a capitolelor publicate la timpul lor de autor, din **Venin de Mai**, ne-am putut da seama de cronologia etapelor de lucru, mai exact, de o primă redactare, situîndu-se pînă la 1930; de altele de după această dată, cînd romanul intră într-o nouă fază de gestație; cînd se eșafodează povestea lui Mile și a Daliei, a Claudiiei și a lui Gună — personaje care îl preocupă asiduă pe Vinea în pericada în care scrie **Lunatecii**. Jurnalele ambelor romane conțin de altfel numeroase fișe analitice — strict referitoare la Adam Gună. La **Venin de Mai** autorul a lucrat parcă după o tehnică a cercurilor concentrice, încercînd multiple variante, fără să fi apucat să opteze definitiv, nici în raport cu fiecare personaj, nici în raport cu conexiunea de ansamblu a cărții. Că planul n-a fost «respectat decît vag și dispart» cum spun editorii, sigur, dar faptul nu ține numai de materia propusă, ci și de ritmul lucrului. Puține cărți în literatura noastră au avut o atît de lentă elaborare. În ceea ce-l privește pe Vinea, e greu de afirmat, că el ar fi încercat să se sustragă imperativelor disciplinei de a scrie necondiționat; după cum discutabilă rămîne și ipoteza apartenenței sale — acelei categorii de artiști necuprinși temperamentul de o așa zisă febră a creației, ci trăind doar latent obsesia ei. Pentru că profesiunea de jurnalist îl situează implicit în tagma scriitorilor febrili. Pe de altă parte, perseverența întoarcere după zece ani și după

douăzeci de ani, asupra unei opere părăsite mereu pentru moment, este într-adevăr o dovadă că **Venin de Mai** nu a reprezentat pentru scriitor numai un proiect de anvergură, dar că era o aspirație ce se voia împlinită. Primele fragmente din **Venin de Mai**, publicate de Vinea în **Contemporanul** (nr. 76, iunie 1927; n-rele 91-92, aprilie-mai, 1930) au apărut sub două titluri apropiate ca idee: **Reportaj sentimental** și **Eseroc sentimental**. Ele n-au fost incluse în bibliografia fragmentelor din roman publicate în periodice, care figurează aparte la sfîrșitul volumului, au iscat în schimb nedumeriri. **Reportaj sentimental** a fost totuși titlul citat de Vinea sub care urma să apară romanul cînd a fost divulgată întîia intenție a tipării lui, după cum **Eseroc sentimental** era cea de-a doua variantă de titlu a aceluiași roman, anunțat să apară în 1930. De aceea, în virtutea acestor probe, nu putem crede că **Eseroc sentimental** stînd în fruntea unui capitol din viitorul **Venin de Mai** s-ar putea referi, în vreun fel, la Lucu Sillion, cînd el exprima cum nu se poate mai bine intențiile autorului privind tribulațiile sentimentale ale e-roului. **Eseroc sentimental** rămîne, în constelația sub care autorul și-a conceput personajul, atributul fundamental al lui Mile. Dovada stă nu doar în efigia morală — netă — pe care i-o conturase inițial, dar și într-o însemnare de jurnal (al romanului) mai tîrzie, una din multiplele însemnări referitoare la Mile; una cînd personajul se numea Sîma: «Sîma. Vie gaspîlee, erotisme. Comment m'en tirer de là? Quelle

ion vinea — ipoteze la „venin de mai”

force pourra-t-elle m'aider? Suis-je possédé?».

Oricum fragmentele din **Contemporanul** ne dau, cum spunem, nu numai posibilitatea fixării unor etape de lucru; ne înlesnesc, în același timp, o radiografiere a respectivei forme de redactare, mai exact a tehnicii românești. Fragmentul intitulat **Reportaj sentimental** trata episodul morții lui Pierrot. Dar, ca probabil întreg romanul — în versiunea de atunci — era altfel structurat. În prima parte a capitolului era vorba de evadarea lui Mile în Prahova — ținut de asemenea palustru — și nu la Vadul Is-trului, evadare determinată, cum se știe, de «asiduitățile Daliei». Abia după relatarea acestui **intermezzo** sentimental, urmează retrospectiva morții lui Pierrot. În raport cu ceea ce autorul a publicat atunci, ne putem da seama azi de modificările de substanță, pe care le-a suferit romanul pe parcursul unei atît de îndelungi elobarări. În prima — să-i zicem — versiune, Mile, se pare, era erou povestitor. El relatea la persoana întîii, cu luciditate și cu detașare chiar o experiență de viață demnă, cum spune singur, să fi fost consemnată. Materia epică extrem de mobilă, se plia perfect unei tehnici care a făcut modă în epocă sub impulsul influenței gidiene. Deși formula jurnal, scrisori, evocare, confesiune se dovedea proprie structurii prozei lui Vinea, tehnica romanului e acum încă nefixată. Mile vorbește despre jurnalul său ca «...despre un

artificiu de literatură» dar, l-a păstrat ca pe un inventar al trăirilor personale. Se resimte însă și la Vinea, cum s-a produs în epocă o influență strict gidiană? Are sau nu, acest tip de jurnal, caracter de dublu plan, cum remarca Perspessicius apropo de **Les Faux mon-mayeurs**; este, cu alte cuvinte, operă de autosabotare epică? Oricum ar fi, aspectul acesta cade, desigur, în sarcina criticii.

Aparentul joc al titlurilor este și el în acord perfect cu succesivele reluări ale cărții, modificîndu-se de fiecare dată schema ei inițială, amplificîndu-se, diversificîndu-se. O serie de însemnări, pe care le-am numit — ...din jurnalul unui roman postum, („Tomis” — nr. 2, februarie 1972), datînd din anii 1935—1936, privesc deosebi destinul personajelor din **Venin de Mai** și apar cu mențiunea p. (entru) **Curcubeul** — cum Vinea se hotărîse atunci să-și intituleze romanul.

Pe un dosar din arhiva scriitorului, mai exista, de pildă, o schiță de copertă, pe care o transcriem exact: „MEDUZA / Roman/ de/ ION VINEA”, după care urmează o sugestie de vigneta desenată de autor, un cerc, în interiorul căruia stă scris ceea ce avea să reprezinte vigneta: **Capul meduzei/ de/ da Vinci sau/ cel mitologic/**. Dacă facem apel la o referință din **Venin de Mai**: «Așa se împartășește Claudia din iubire. Firea ei zveltă și gelatinoasă ca a meduzelor care năpădesc toamna plajele...», s-ar părea că și **Meduza** privește o materie romanească asimilată pînă la urmă aceluiași proiect — **Venin de Mai**.

Ce-ar fi putut să însemne **Cariera lui Vidran**, dacă nu tot un titlu, prea evident titlu de roman; poate nu atît de caracteristic pentru genul de proză cultivat de Vinea. Dar titlul acesta sub care a publicat fragmentul din „Facla” („Facla”, 9 ianuarie, 1939) (nemenționat nici el în **Bibliografia** citată) nu putea fi un titlu de capitol. Fragmentul apare rescris în **Venin de Mai** — în versiunea **Curtea delictelor**, Anghel Anghelovici-Vidran, personajul principal din **Cariera lui Vidran** travestindu-se în Mile. Vinea ajunsese, poate, într-o fază mai avansată cu romanul său, dar neapucînd să facă el însuși mișcările pe care le implica de la sine, el a rămas ca o compoziție «barocă». Dacă totuși ținem seama de faptul că o dactilogramă cu intervenții în text reprezintă o fază post-manuscriptică de lucru, așa cum s-a menționat și în note, noi parcurgînd la rîndu-ne una, reprezentînd mare parte din roman, am putut observa că subîmpărțirea în capitole era numerotată alfabetic. Faptul că litera C — de pildă — se repetă de mai multe ori, nu poate să însemne decît subsumarea părților respective la același capitol. Capitolele noi sînt subtitrate, și fiecare capitol e însoțit de un succint rezumat al conținutului său... Cine știe dacă autorul n-ar fi avut intenția să-și transcrie substituirile respective așa cum a procedat și cu volumul I din **Lunatecii**. În fine, ar mai fi fost note, a căror descifrare putea fi utilă în regia textelor ediției. Așa, de pildă, pe «cămașa» celui «înterepisod» cu **Gorjan la Paris**, din care transpare admirabil prietenia lui Vinea cu Brîncuși, titlul este evident — scris cu creion roșu. În subsolul celei de-a doua pagini, apare însă o notă cu cerneală: «Corjan în loc de Gorjan». Se înțelege, sperăm, cu ce intenții. Observarea ei ar fi atras deci schimbarea numelui **Gorjan** pe tot parcursul capitolului.

Rămîne deschisă, după opinia noastră, întreaga problemă a prototipurilor, fiind prematură. Mai toate sînt identificabile, înțelegînd, firește, nu o suprapunere, nu o identitate, cu excepția lui Brîncuși. Clara Hăhîl n-are însă nimic comun cu Dalia. Autorul a făcut însă o mutație, punînd profesia bunei sale prietene, în structura unui arhetip fundamental deosebit.

CONSTANDINA BREZU

OVIDIU GENARU

pe dig

Pe dig sub sinul luminos al minervei
ne-asemănăm cu peștii muți zvirlți
pe uscat.

Printr-o pînză de lacrimi vedem
cum lunecă în alte lumi vapoarele,
mici rome de verdeață instaurează
marea

pe sfărîmături de calcar.

Și iar vor arunca simburile de pepeni
pe scări
să alunece poetul care coboară în
sala de mese.

invidie

Exorbitante femeile stau pe țărm
și privesc

cu invidie marea,
stilul ei liniștit de-a lucra cu andrele
de apă

imaginea eternității,
felul inegalabil de a-și legăna
șoldurile

pentru nimeni,
castul triumf al unei mici corăbii
care se culcă cu vîntul imaginar.

o portocală
pe terasă

De șase zile o ducem ca-n paradis
Tu draga mea desfăci o portocală
pe terasă,

bănuiesc că e falsă,
amîndoi ne-amîntim de unde-am
plecat.

Înșuririle noastre strălucesc doar la
periferia micilor seraiuri de provin-
cie,

acolo sîntem majestăți. Acolo ardoarea
soarelui nordic coace melancolia
copiilor.

Acolo împuști orice frunză
cu revolverul albastru.

valurile
și vîntul

În întuneric valurile și vîntul
răbufnesc geologic

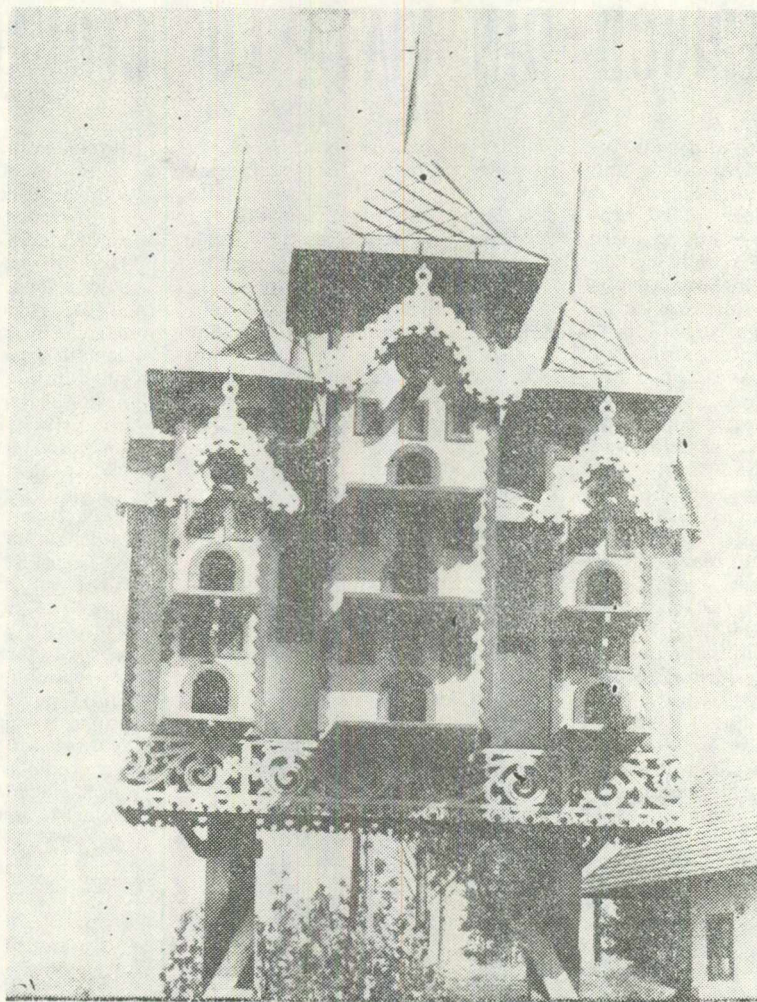
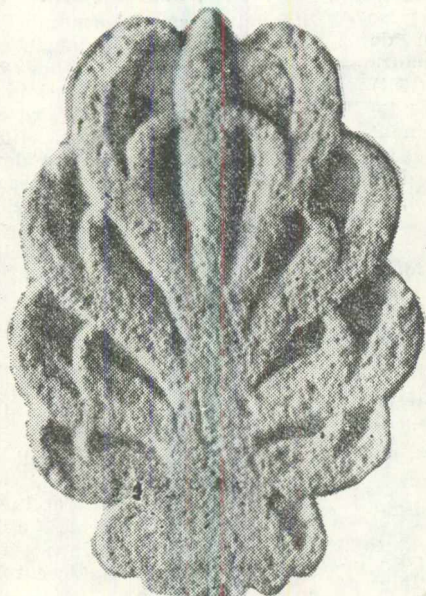
și-o hulă fără fund
îmi geruește oasele chiar în inima
verii.

Sînt singur și liber cu luna și
sarea,

vietate cu amintiri omenești

încurcată-n enigmele
străzii și numai dragostea mea pentru
ziua de mîine

îmi dă o dulce nepăsare în fața
sfîrșitului.

● In satul turistic din Mamaia

MUSAFIRI DE BUCUREȘTI

Tare suciți mai sînt și moșii
ăștia! Astăzi zic una și mîine
alta. Ca bățul milițianului sînt.
Cînd e neagră, cînd e albă, dar
tot ca ei trebuie să fie. Altfel
se supără, îți zic că ești obraz-
nic și nu te mai lipești cu ni-
mic de la ei. Așa s-au compor-
tat și în chestia cu musafirii
de la București. Bunica pri-
mește în fiecare vară musafiri.
Nu sînt rude cu noi, nici cu-
noscuți de-al lui bunicu'. Sînt
oameni care vin să facă plajă
la mare. Dar bunica m-a învă-
țat să spun, dacă mă întreabă
cineva, că sînt musafirii noștri.
Tot la fel spun și copiii vecini-
lor despre cei care vin să stea
vara la ei. Și cu toate că nu
mi-au spus niciodată că asta e
o minciună, eu știu că nu e
adevărat și cînd vreau ceva de
la unul din ei îl iau direct:
îmi dai sau îmi spun mamei tale
că tu mi-ai zis că ăia de la voi
nu sînt musafiri! În felul ăsta
pot să primesc de la ei orice.
N-am încercat, dar cred că și
de la părinții lor m-aș putea
căpăta cu ceva, numai să tac.
Și cum spun, mulți musafiri au
mai stat la bunica. Aproape că
nu le mai știu numărul. Dar pe
unii mi-i amintesc... Unul, țin
minte, venise cu o valiză plină
de mîncare.

— Cum or putea, doamne, zicea
bunica, să mîncească în toată
verea numai din geamantan?

— Să nu dea bani pe la res-
taurante, zicea bunicul.

— Of, doamne, că nu mai scap
de ei odată. Și dacă scap nu-mi
mai trebuie alții.

Numai că după ce au plecat,
bunica nu s-a ținut de cuvînt.
A primit alți musafiri. Nu v-am
spus că sînt suciți? Ba și stră-
ini a primit. Dar nici unii n-au
fost ca musafirii aceia din
București. Eu i-am adus. Poate
că de aceea, de cîte ori își a-
duce aminte de ei, bunica se
uită urît la mine.

Mă jucam într-o zi pe stradă
cu copiii vecinilor și văd un
Ford Taunus de toată frumu-
sețea. Grenă, ultimul tip. Am
crezut că sînt străini cînd am
văzut mașina. Da' de unde? Au
oprit brusc în fața mea și o
doamnă tină, frumoasă, foc,
ca Lolobrigida, zice:

— Băiețș, nu știu pe cineva
care închiriază camere?

— Ba da, vă duc eu unde, am
zis, gîndindu-mă întîi să-i duc
la vecini și să-i fac să crape
de ciudă atît pe puștii care-o
să mă vadă într-o asemenea
mașină, dar și pe vecinii ca-
re-or să zică: ia te uită, flăcăul

ăsta știe că închiriem la sezo-
niști, să ne dăm bine pe lîngă
el și să-l rugăm să nu spună
la nimeni. Dar cînd m-am vă-
zut în mașina aia hooță de tot
și i-am salutat din mers pe
puștii de pe stradă care au ră-
mas ca la dentist, mi-am zis:
ia să le spun eu că mi-au ve-
nit rudele de la București. Și
i-am dus la bunica.

El a oprit mașina drept în fața
casei și i-a sărutat mina buni-
cii de parcă eram chiar rude.
Ea mi-a apreciat în primul rînd
mie calitățile, lăudîndu-mă pe
bună dreptate:

— Vai ce băiat isteț aveți. E
nepotul dumneavoastră, doam-
nă, sînt sigură. Vă seamănă
lelit. Chestia asta nu prea mi-a
convenit pentru că eu nu sînt
sucit ca bunica, dar treacă. Pe
urmă au început învoiala.

— Închiriați cameră, doamnă?

— Știu eu, măică, ziceam să nu
mai închiriez. Pentru că e de-
ranj. Și pe urmă, lucrurile se
strică și costă bani, iar noi sîm-
tem bătrîni, numai cu pensia...

— Plătăm doamnă, plătim cît
face, a zis doamna care semă-
na cu Lolobrigida.

— Știu eu, vecinii închiriază cu
șazececi de lei.

— Numai atît? a continuat el,
dacă face, plătim. Numai să ne
simțim bine.

— Atunci poftiți, poftiți să ve-
deți, i-a invitat bunica în timp
ce eu nu-mi mai încăpeam în
piele. Au văzut și s-au ho-
tărît pe loc. Dar nu asta
era totul. Felul cum se com-
portau. Aproape că nici nu
stăteau în cameră să-i strice
lucrurile bunicii. Plecau dimi-
neața, cu mașina și veneau sea-
ra. Mă plimbau și pe mine, pî-
nă în colțul străzii. Și la în-
toarcere mă luau, dacă eram
în colț. Și cînd veneau, doam-
ne, ce frumos se mai purtau cu
bunica, exact ca niște oameni
din Capitală.

— Ah, cîtă treabă mai faceți
toată ziua, doamnă, nu vă stă
mîinile o clipă. Îmi pare rău
că nu pot să vă ajut cu ceva,
dar miine...

— Nu..., lăsați, lăsați, nu e ne-
voie, doamne ferește, ați venit
doar să vă odihniți, noi sîntem
obișnuți, știți, avem marea la
nas, cînd vrem nu trebuie să
dăm bani s-o vedem. Și chiar
nu ne trebuie, n-am mai fost
la mare...

— E adevărat, costă și apoi mai
rău te obosește decît să te o-
dihnești. E o aglomerație peste
tot de nu-ți poți trage sufletul.
Abia mai găsești ziua un petec

de nisip. Cîț privește restau-
rantele, azi am stat la rînd la
patru autoserviri și tot n-am
apucat să servim masa. Mi-a
venit rău, pur și simplu.

— Vai de mine, și n-ați mîncat
nimic, să vă pun ceva, n-avem
cine știe ce, că noi, pensionari...
Dacă știam vă așteptam cu ma-
sa. Noi servim devreme, ca în
provincie, la opt, gata.

— Nu, nu e nevoie să vă deran-
jați. Nu servim nimic, absolut
nimic. Chiar mi-e cam rău. O
cană de lapte dacă am găsi dar
vaci cu lapte știm că n-aveți
și nici magazinele nu sînt des-
chise la ora asta. Sau niște ouă
cu cașcaval, în sfîrșit, mîine
găsim noi.

— Lăsați că se mai găsește cîte
ceva în casă, cu toate că pen-
sia...

— Nu, vă rog, vă rog foarte
mult, nu vă deranjați, zicea Lo-
lobrigida.

— Nu, vă rog, vă rog foarte
mult, nu mă refuzați, răspun-
dea bunica și eu nu mai pu-
team de bucurie pentru că și
bunica învățase să vorbească
frumos, ca-n Capitală, nu cum
vorbea pînă atunci cu mine.

Atît de atenți au fost cu bu-
nica "necîț din seara aceea n-au
mai întîrziat, să n-o deranjeze.
Veneau exact la ora șapte și
jumătate cînd noi eram la ma-
să.

— Poftă mare, și vă rog, vă rog
foarte mult, nu vă deranjați cu
nimic, zicea Lolobrigida.

— Mulțumim dumneavoastră și
pofțiți la masă, răspundea bu-
nicul bătos.

— Noi, mulțumim frumos, nu
servim nimic, am servit ceva
la prînz și seara nu prea obiș-
nuim, zicea el, proprietarul
Taunusului, că nu prea ne sim-
țim bine.

— Ei, în sfîrșit, adăuga Lolo-
brigida, dacă insistați atît, nu
e frumos să refuzăm. Dar să
știți că noi foarte puțin servim.
Doar așa...

Și de fiecare dată nu mai con-
teneau să laude hărnicia și pri-
ceperea bunicii. Ce vrei, oa-
meni de Capitală, nu ca pe la
noi. Chiar bunicul începuse s-o
privească cu alți ochi pe buni-
ca. Și amîndoi discutau că așa
oameni, atenți și bine crescuți
mai rar. Era o plăcere să ai așa
musafiri în casă. El s-a oferit
chiar într-o dimineață s-o ducă
pe bunica la piață cu Taunusul,
să-i mai ușureze munca. Numai
că bunica n-a vrut să profite
și l-a refuzat. Cam urît din
partea ei, dar ce să-i faci, noi
nu sîntem oameni de Capitală.

În orice caz, trei săptămîni, că
atîta au stat, ne-am simțit bi-
ne, am mai respirat și noi aer
de Capitală. În uite că în ziua
aceea nenorocită totul s-a ter-
minat. Era ziua în care buni-
cul și bunica au fost invitați la
parastasul de șapte ani al mă-
tușii Anica din Chirnoeni. Pu-
teau să lipească ei, moșii, de
la pomană! Ași. Ei tot la ches-
tii de-astea au rămas, cu toate
că eu îmi închipuiam că au
mai învățat și ei cîte ceva de
la oamenii ăia din Capitală. Ba
m-au luat și pe mine. Și cînd
ne-am întors nu i-am mai găsit
acasă. I-am așteptat noi noap-
tea, a doua zi, în zilele urmă-
toare, dar degeaba. Cred și eu
că aveau motive să se supere
din moment ce, musafiri cum
erau, i-am lăsat singuri. Barem
să-i fi invitat și pe ei la paras-
tas, măcar de ochii lumii, că
așa se poartă lumea civilizată.

De atunci, bunicul nu mai ter-
mină:

— Au fost niște escroci, au
stat la mine douăzeci de zile și
nu mi-au plătit un sfanț. S-au
bucurat la pensia mea.

— Niște pungași de București,
i-o vedea Dumnezeu și măica
domnului, că nu se pricopsesc
ei din două mii de lei ale mele,
zice bunica. Numai tu diavole
ești de vină că mi i-ai adus pe
cap, zice ea către mine, uitînd
complet cuvintele radicale pe
care le învățase. Pentru că așa
sînt moșii, azi spun una și mî-
ne alta. Sînt suciți, nu v-am
spus eu! Adică se pretau ăia
cu mașină la scară la două mii
ale lor? Și de unde știu ei că
nu se mai întorc! Poate vin
iar în vara viitoare dacă s-au
simțit într-adevăr bine la noi.

Dacă nu, se duc în altă parte.

GEORGE MIHĂESCU

ac

Cînd vii din
viree îți este
inte de a da
bărit într-un
line, de cele
ce care strî-
teritoriul în
Le vezi de
depășind lin-
pămîntul cu
liscuri simb-
sub care se
Dobrogei în
Este primul
însemnează
ră republica
ajuns în in-
ți se înfăți-
perspectivă
zveltețea ac-
lor vopsite
re a alumi-
cilindrii ac-
sînt aidoma
planetare la
frîngă grey-
tul le ține
dură și să
Ajuns la p-
sia dintii e
vitetea volu-
mii de me-
de zeci de
strălucitoare
au ieșit de
utilaj chimi-
că se întir-
poarte pe
barcă venir-
tei, privire
în virtutea
oamenilor
diat iposta-
locurilor, o
uzinei: co-
puri gigant
pe un fron-
oriunde a
parte ai p-
sau de pe
peisajul Tu
filtrul imp-
mai tînăr
dustrii dobi-
alumină.

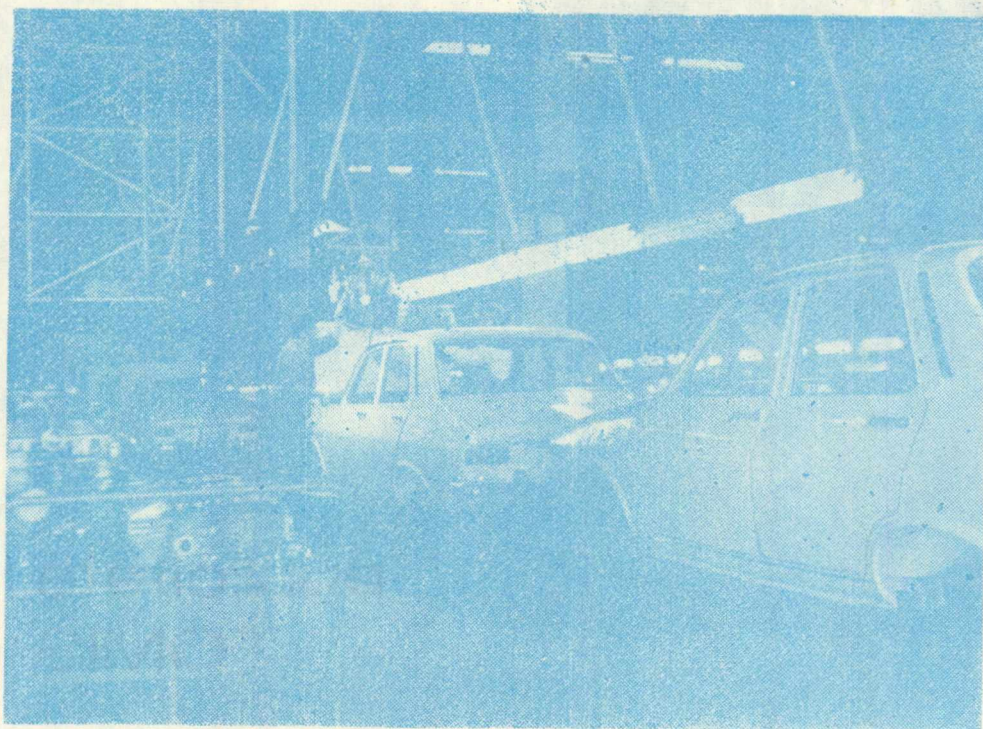
Transcriu,
vechi, relat-
partid al
maistrul Is-
de vorbă în
bat la repe-
fabricate, o
împreună,
crîncena și
tins pe he-
pe sub tub
conductelor
în care, su-
pe care le
macarale d-
te pe șine,
căpea Bise-
început cu
lor, mai
macaragii.
ceput bate
— 1963 de-
dații. În
niște cifre
existînd și
prefabricat
11.300. Pri-
vare, condu-
noiu și de
250.000 de
Regimul de
Ingeniozita-
Au fost. Io-
chipă, a re-
că protec-
lui, pentru
de 40 de
15 etaje...
de te seac-
lui Cioran
în casă. V-
seamnă as-
ceam, zi și
ciștigat ba-
luat și ci-
lună! Cor-

AUTOTURISMUL „DACIA” O MARCA ROMÂNEASCA DE PRESTIGIU

DACIA 1300

- transportă 5 persoane și bagaje de mână ;
- caroserie autoportantă, fără șasiu ;
- suspensia cu arcuri elicoidale și amortizoare telescopice hidraulice ;
- capacitate cilindrică — 1289 cm^3 ;
- putere maximă — 54 cp ;
- utilizează benzină c.o. 98 ;
- viteză maximă 140 km/h ;
- consum de combustibil 7,5 l/100 km ;

- greutatea autoturismului — 920 kg ;

DACIA 1300 COMBI

- autoturismul poate transporta 2 persoane și 330 kg bagaje ;
- este o derivație din Dacia 1300 ;

Adăugat marilor realizări ale industriei noastre constructoare de mașini, autoturismul „DACIA”, constituie o însemnată realizare. Autoturismul „DACIA” îl întâlnim în țară aproape la fiecare pas. Circulă pe șoselele patriei purtând mândria constructorilor piteșteni. Presa ne-a adus deseori vești și imagini din Polonia, din Cehoslovacia, Ungaria, Iugoslavia, Finlanda, R.D.G., Algeria, Grecia și din îndepărtata Columbie pe ale căror șosele circulă autoturismul românesc „DACIA” fabricat la ÎNTEPRINDEREA DE AUTOTURISME PITEȘTI.

Constructorii piteșteni de autoturisme au sărbătorit luna aceasta mai precis la 15 iunie, ieșirea de pe banda de montaj a celui de al

100.000-lea autoturism. Aici se fabrică la 5 minute un autoturism. Și eforturile constructorilor vor spori. Ei vor ajunge în 1980 să fabrice și să lanseze de pe banda de montaj 25 de autoturisme într-o oră. O performanță ce se va înscrie în istoria acestor locuri, în cronica acestor ani. Constructorii făuresc pagini de aur, înscriu fiecare succes al lor ca un succes al întregii țări.

Cea mai nouă realizare — „DACIA 1300 COMBI” a devenit deja cunoscută. Caracteristicile sale tehnice o fac tot mai cerută atât în țară cât și pe piața externă. Ne mândrim cu asemenea succese.

B. PLOIEȘTEANU

publicitate
TOMIS

Colo unde creșteau corcodușii...

Constanța, priată, încă înacu orașul cui-teatru de coturle ciclopi-intrarea pe de alumina. iva kilometri, lurilor, unind ca niște obele noii zodii desc destinele ca socialistă. Et cu ceea ce ria de factu-Tulcei. Odată rașului, uzina dintr-o altă definită prin a rezervoare-rea orbitoa-De departe, iri și înalți achete intergata să în-care pămînle scoarța lui de văzduhul e lor, impreată de masi—cite două, multiplicați hiși în tuburi etal, așa cum ile Uzinei de Ploiești. Damva să te luviului vreo âțișurile dellege singură, i înăscut al scoperi ime-nai nobilă a înfățișare a tul de corlădire, întins de larg. De din oricare pe pămînt (poți percepe izi decât prin scate de cel al marii in-Fabrica de

carnet mai retarului de structurilor", gi. Am stat irou înjghe-n piese pre-străbătușem r care-ți în-antierul în-regi, trecind omplicată a prin hale e de ciment pintindu-se, orță instala-tut ușor în-gră: „Am ea oameni-ivatoriști și ceea, a în-lor Franky pentru fun-șantierului, zic că ar fi piloni din itate, sint e de exca-orge Cor-au dizlocat de pămînt. i și noapte. ti tehnice? u, șef de e-soi de cuș-riva frigua înălțimea cit ar veni e un vînt . În colivia sudează ca ama ce-n-lucrat, zi-dar s-au și —unii au se mii pe abricii de

alumină a fost o școală extra-ordinară. Aici și-au dobîndit renumele dulgherii lui Nicolae Averian, fierarul-betonist Sava Bizgan, Costică Marcu, excavatorist, Traian Buzilă și Ștefan Crăciun, specialiști în terasamente — toți, niște ași în meserie“. Isleam Nagi, constănțean, om la vreo patruzecișicinci de ani, face parte din marea familie a constructorilor „rătăcitori“, itineranți de-a lungul și de-a latul țării, peste tot pe unde apar șantierele. În '53 a lucrat la Săvinești; apoi la ridicarea Combinatului de îngrășăminte azotoase de la Roznov; drumurile meseriei l-au purtat pe la Piatra Neamț (zîmbește spunind că a asistat la punerea „pietrei fundamentale“ a noului oraș) și la Suceava, la Năvodari, în '67; în sfîrșit la Tulcea.

☆
Și iată-mă din nou, de astă dată în miezul fierbinte al verii dobrogene, prin halele enorme, trecînd pe lingă mașinile cărora li s-au și făcut probele tehnologice. Se fac ultimele pregătiri, ultimele finisări, de ordinul „stropirii“ cu ciment a unei fațade; clădirea pierde aerul rece, abstract, de hală industrială și devine mai primitoare, mai apropiată de om. „Constructorul“, cu ultimele sale eșaloane, și „beneficiarul“, cu cei dinții emisari, trăiesc laolaltă febra clipelor premergătoare celui gest demiurgic care va declanșa, la dimensiunea maximă a parametrilor de producție, fluxul tehnologic. În așteptarea celui gest (va fi o apăsare pe manetă? un contact electric? va porni, din creșterul strategic al uzinei, o comandă telefonică?), oamenii se mișcă într-un tempo care sugerează un lanț de izbucniri energetice. Aici, un rezervor în care ar încăpea cu ușurință un bloc, este șamotat cu repezițiuni; dincolo, pe un coș de fum, înconjurat de schele, sclipirile intermitente ale electrozilor închipuie, în plină zi, o stranie constelație violetă; acum aprinsă, acum stinsă; la cițiva pași, o macara mobilă C.K.D. înșfacă și rotește prin aer, ca pe niște vreascuri, conducte de cite zece tone... La scara enormă a dimensiunilor uzinei, gesturile oamenilor și mișcările, zgomotele instalațiilor au ceva din infrigurarea surdă

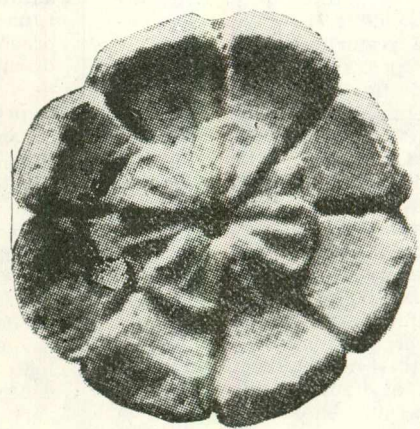
cu care componenții unei orchestre își încearcă instrumentele înainte de fulgerarea solemnă a baghetei dirijorului. E zăpușeală, salopetele s-au îmbibat de sudoare și, prin contrast, imi aduc fără să vreau aminte de drumurile făcute iar na pe-aici, atunci cînd uzina nu era decît un șantier fără funcție productivă. Încerc satisfacția de a fi, laolaltă cu colegii de la „Delta“, printre puținii gazetari care au avut șansa să asiste îndelung la geneza unui colos industrial, spectacol fascinant în măreția împlinirilor sale și bogat în filcuri. Deocamdată electromotoarele tac. Nu se aude nici gîfîitul compresoarelor, mașinile se odihnesc, își trag răsuflarea, își cruță forțele în vederea cursei celei mari. Se știe numai momentul pornirii. Startul. După care vor intra într-un ritm de cursă lungă, străbătînd deceniile, an de an, așa cum se întîmplă cu furnalele Reșiței și Hunedoarei, cărora li s-a cunoscut doar momentul inițial al vieții lor clocotitoare.

☆
„...Ce este alumina? Cum va fi produsă aici, la Tulcea, în cea mai mare uzină de resort din țară? Inginerul Traian Stoian (înalt, blond, cu ochi albaștri, bine legat; după terminarea politehnicii, a lucrat doi ani la Reșița; în Dobrogea a venit în vara lui '71, cînd pe locul fabricii de astăzi, nu existau decît cițiva caiși și corcoduși. Are vreo treizeci de ani și e locțiitorul secretarului de partid pe întreprindere), ia o hirtie, un creion și-mi deslușește prefacerile la care este supusă, sub imperiul legilor chimiei, materia primă, bauxita, această „combinație complexă de silicați, cu 50—58 la sută trioxid de aluminiu“. Drumul de la argila nobilă, intrată pe porțile fabricii sub forma unor bolovani imenși sau a prafului cu granulație de ordinul micronilor. Operațiile: de pregătire — concasările succesive în mori de fabricație românească („23 August“ din București), desilicierea, leșierea, în urma căreia se obțin aluminații complexi de sodiu, apoi

decantarea oxidului de fier în spălătoare, pentru separarea totală de soluțiile de aluminaț curat — „filtrarea roșie“, pe urmă o „filtrare albă“, după culorile fundamentale ale avaturilor bauxitei, apoi calcinarea, pentru eliminarea apei, pentru ajungerea la alumina, rezultat final aici. În altă uzină, veriga de pe urmă a procesului chimic săvîrșit la Tulcea va deveni punct inițial al unor alte metamorfoze, al unor noi mutații în alcătuirile materiei, întruchipate în lingourile pe care ne-am obișnuit să le vedem fulgerîndu-și strălucirea în port, la Constanța, avînd săpată în carnea lor albă inscripția „Made in Romania“, ca drepti și elocvenți ambasadori ai creșterii noastre economice. Și nici cu aceasta nu se încheie lanțul metamorfozelor. Mai trebuie să apară avioanele sclipitoare, înnobilînd văzduhul, bărcile rapide care săgetează fața apelor, ustensilele cărora tiparul civilizației de azi le-a dat ușurință și eleganță. Materia primă, bauxita, produsă aici, va fi, spre cinstirea tinerei industriei chimice românești, la fel ca și aluminiul născut în retortele de la Slatina, de factură competitivă pe piața mondială.

☆
...Din orice parte ai intra în Tulcea, privirea îți este chemată, ca de o putere magnetică, de volumele gigantice ale Fabricii de alumina. Clădită aici, ca o replică magistrală dată de socialism vechii stări de înapoiere a acestor meleaguri, această întreprindere, căreia de-abia acum i se semnează certificatul de naștere, este încă o probă, una din cele aproximativ o mie, în cincinalul prezent, a înțelepciunii politicii partidului de amplasare judicioasă a obiectivelor industriale în teritoriu, de integrare a tuturor zonelor țării în circuitul unei economii superioare. Iar noi, dobrogenii, avem satisfacția profundă, mîndria adînc omenească, de a vedea crescută cu încă un gigant platforma noastră industrială.

AL. MIHALCEA

AURORA CONȚESCU

as de ghindă

Ai fost, pe rînd, camee și breloc pe mîna mea subțire de fecioară, și-n secolele lungi care urmară, prin tot ce-a curs, tu ai rămas pe loc.

Te-am investit cu sceptor și țiară și-n cea mai sus spirală din ghioc, ți-am așezat un jîlt în stil baroc, sculptat cu unghia, pe scorțișoară.

Doi cai de mare potcoviți cu fetru îți trag caleașca de un centimetru, iar cînd mărunt burează pe peluză, deschizi umbrela roză, de meduză.

și-n calitatea ta de prinț consort, primești parada norilor, în port.

presimțitul anotimp

Nisipul inhămat să tragă grezii, vulcanii stinși, uitatele credințe înduioșează-n loc să amenințe. Acestui anotimp i-ajung diezii.

Întemeiat pe ramuri și semințe, un trup de ceară dăinuie. Prevezi-i în schimbătorul zîmbet al amiezii, minutul viitoareii umilințe.

Căci va veni. Va trebui să vină, escaladînd invers extremul nord, prin succesive bolte de rugină, ca un ghețar intrînd într-un fiord,

fericitor de alb și vast de singur, ca sîngele aglutinat pe ringuri.

aidoma ceasul

Nu pot să mai intru în inima mea. O port ca pe-un șal cu dragoni și magnolii, cu pete de soare, cu găuri de molii, gonite de gerul albastru din ea.

Aidoma ceasul, în care cern dolii păsări zidite în țipăt, ce-abia zăresc cuibul gol, sub verzuia perdei, cînd unda-ncrețită înghite atolii.

Aidoma ceasul. Bătut în tingiri de-amurgul foșnînd ca olanda scrobită. Din lucruri coboară duminici subțiri, de lapislazuli și miere topită.

și mîini milostive, cu iz de pelin, mă-nouie în mărul domnesc de pe scrin.

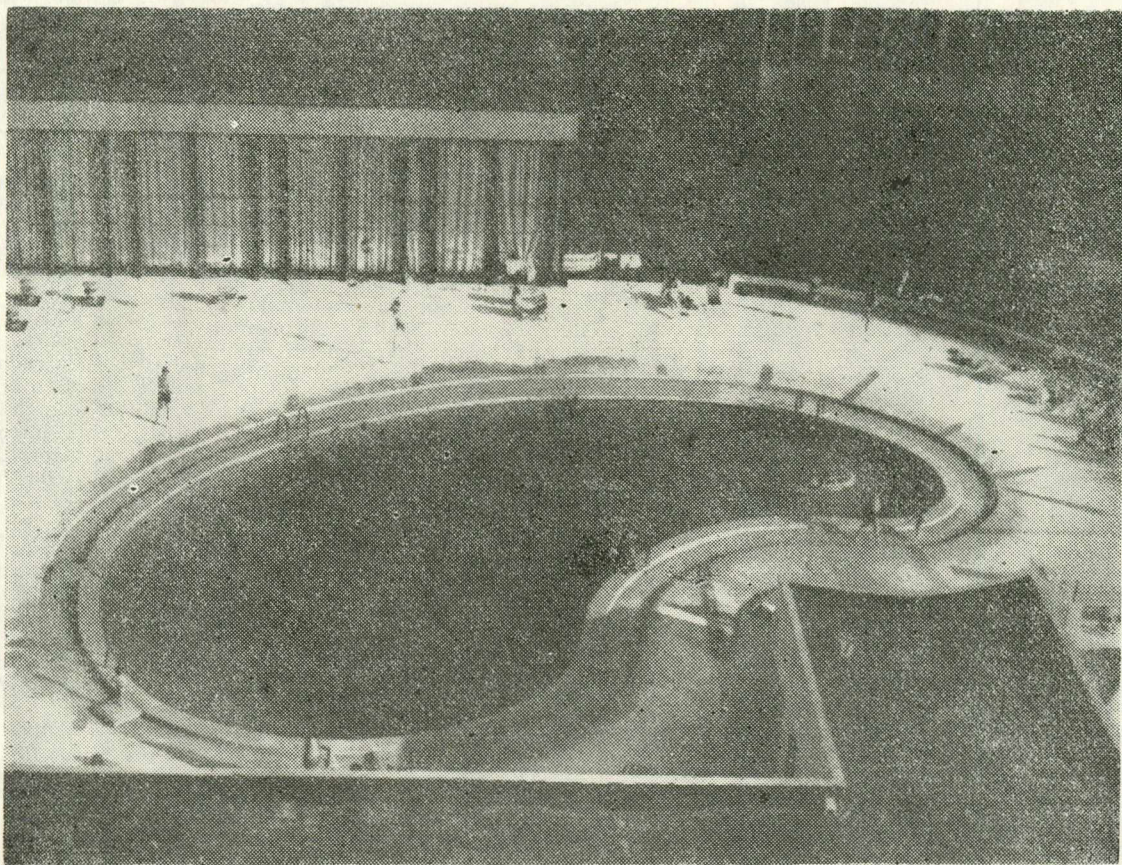
tărîm

Așează-ți cortul sub salcia mea. Cămașa tăcerii mele îmbrac-o. Se elatină, parcă, sub ape o perdei, pleoapă închisă pe-un verde miracol.

Nervuri, și tulpini, și calicii, și spori amușină-n umbletul nostru, cu jînd, o cină de taină, un ceas de palori, un clopot întors cu bătaia în grind, de cangea pădurilor moarte.

— Ehei, zvirlim buzduganu-ntr-o stea de argint.

Prin două milenii de floare de tei, ecoul ne strigă pe nume, murînd.

● Piscina de la hotelul „Flora“ din Mamaia

Pe pictorul constănțean Ion Stoica îl cunoști mai întâi ca om; te apropie de el felul său firesc de a fi, o anume simplitate a gesturilor, ca și o simplitate pe care am putea-o numi modestie în sens de refuz al ostentației. Și în pictura sa vedem același temperament fluid, deseori spontan, refuzând însă epatarea, efectul facil. Cîteva date despre formarea și afirmarea sa în fața publicului le considerăm necesare. Este un dobrogean, cum se spune „get-beget“, născut la Ceamurlia, între dealuri de calcar, nu departe de munții tociți și ripoși, bogat împădurit, ai Babadagului. Apa, stîncile, arborii, cerul cu infuzii marine vor fi elementele constitutive ale activității sale încă din copilărie. A făcut școala la Babadag, apoi la Galați, la Liceul „Vasile Alecsandri“. Ucenicia plastică și-o va începe la Oradea și, fiind un băiat venit „dintre pietre“, la sculptorul Fekete care, însă, dîndu-și seama încotro se îndreaptă ochii tînărului, îl va sfătui să facă pictură. Iată-l deci la Brăila, oraș al pictorilor, ucenic la bunul maestru de desen Gh. Naum. „Nu poți să faci nimic dacă nu știi desen. Desenul trebuie să fie un exercițiu continuu, el este bază pentru toate“. Iată o învățătură pe care o primește ca pe o lege a artei. Tainele picturii le va deprinde însă de la ilustrul pictor de origine dobrogeană

nu poate trăi în afara naturii, nu poate să respingă natura. natura e un templu, cum spune un mare poet“, ține să precizeze pictorul și, de aici, discuția curge firesc. — Care este culoarea pe care o preferi? — Nu atât culoarea, cît tonalitatea decide. Un artist se exprimă întreg și frumos dînd glas tonurilor sale interioare, sufletești. Eu am ales griurile, ele mă exprimă cel mai bine. De cîtăva vreme le-am adăugat (dacă mă exprim bine), rozurile. Vreau să spun că rozurile dau expresie unor valențe noi pe care le-am descoperit în mine. Unii, dacă vei tipări această discuție, se vor gîndi la Picasso, alții vor pronunța peiorativ cuvîntul „roz“. Tonalitățile de roz pe care le folosesc nu au nici o legătură cu perioada respectivă a autorului „Domnișoarelor din Avignon“ și nici nu rimează cu tuberozele. — N-ai fost ispitit niciodată de experimentele secolului? — Cine împrumută experimentele altora, riscă să rămînă „spinzurat“ de ele, să facă imitație și nu creație. Luchian sau Tculescu au experimentat pe cont propriu, au experimentat creînd, fiecare, în felul său. Desigur, oricare pictor învață de la cei pe care-i consideră maeștrii săi. Important este să desprindă de la ei ceea ce îi este necesar și firesc, pentru ca apoi „să ia aripi“, să se dezvolte indepen-

ion stoica sau poezia griurilor

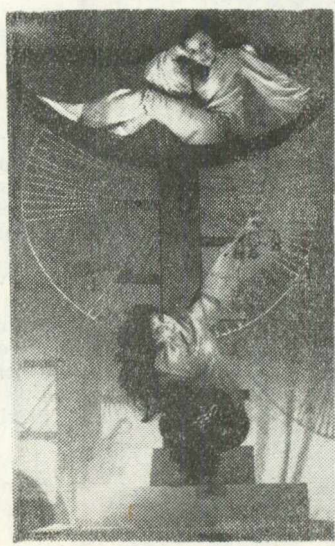

Lucian Grigorescu, de care se atasează la Tulcea și apoi la București. În Capitală, va înfrîza un timp în preajma unui alt maestru, Henri Catargi. Observați deci, locurile în care a ucenicit și norocul de a fi avut dascăli de înaltă ținută. Un „noroc“ care obligă, am adăuga. Expune din 1957, an de an, la numeroase expoziții colective: în 1959 la Muzeul de artă din Galați, în 1960 la Cenaclul U.A.P. Tulcea, tot în acest an la Interregionala Brăila — Galați — Constanța (acest triumf fixează, de altfel, geografia sa plastică), în 1961 la Cazinoul din Constanța (după o mai veche tradiție, azi abandonată) ș.a.m.d. Prima expoziție personală (cu 30 de lucrări) are loc în 1966 la Constanța. În 1971 va executa, împreună cu Ethel și Silviu Băiaș, patru lucrări de artă monumentală în stațiunea Olimp. În același an, participă la Expoziția „Despre și pentru muncitorii portuari“, la Constanța. În 1972 va realiza o nouă expoziție personală la Pantelimonu de Sus, cu prilejul împlinirii a 15 ani de la cooperativizarea agriculturii în Dobrogea, urmată de altă expoziție, la Valul lui Traian. Tot acest an îi aduce satisfacția de a face o personală la Casa de cultură din Mangalia. Ion Stoica este, împreună cu Gh. Firiță, semnat al celor 16 vitrouri de mari dimensiuni pe teme turistice care înfrumusețază clădirea aeroportului internațional „M. Gălbănceanu“. Tot cu Gh. Firiță a realizat vitrouri și decorații în lemn la hotelul Bran din Eforie Nord, în această primăvară. Iată o „fișă“ la zi, din care desprindem o muncă de creație susținută, ancorată în realitățile noastre socialiste, pusă în slujba idealurilor morale și estetice ale contemporaneității.

O convorbire cu artistul, în atelierul său de... acasă, „mai restrîns poate, dar mai intim, mai la îndemînă“, cum ne spune el, între tablouri vechi sau de dată recentă, ne apropie și mai mult, ne înlesnește o aprofundare a felului său de a gîndi, de a picta. Îi spun că la redacție, în încăperea în care lucrez, se află o pictură de el, un peisaj gri-vernii, cu arbori vișind pe un cer salin. Observ predilecția lui pentru copaci, pentru natură „Om

dent. Poate să-ți pară curios, dar eu am luat de la Lucian Grigorescu nu tehnica impresionistă, cît meticulozitatea. De la Henri Catargi am învățat impulsul. Sînt doi poli opuși, dacă vrei, dar necesari mie, firii mele. Mi-am dorit și aspir încă la o îmbinare a meditației, a visării, cu spontaneitatea, cu dinamismul. — De ce (ți-ai ales) griurile? — Il întreb iarăși. — Arta trebuie să te facă să te regăsești, să-ți dea o tihnă, un aer pe care-l respiri cu voluptate, îmi răspunde — și adaugă: Ai văzut ce multitudine de griuri are marea la sfîrșitul iernii, în zori? Nu cunosc alt peisaj care să-ți dea mai multă liniște și tărie, e ca un chiot nerostit, dar cu atât mai firesc, mai plener. Priyesc de cîteva ceasuri, cu întreruperi desigur, pinzele și cartoanele (unele înrămate în cadre late de lemn) din fața mea: peisaje care emană o bucurie calmă, din frunzele arborilor implantați pe un tîrm de mare sau pe un cer danubian, dintr-un caldarim pe care soarele pune petale de lumină, din siluetele unor case, metafore în gri-roz sub un cer ultramarin, din serpuirea iruptă între dealuri a unui drum de țară, ca a unui izvor. Observ, în cele mai multe, o fugă a liniilor în a-dîncime. O poezie a griurilor, dar și o meditație, cu orizonturi mereu deschise.

G. OCTAVIAN

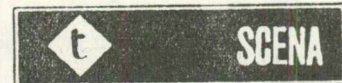

ARTIȘTI NIGERIEI, LA CONSTANȚA

Concertul muzical-coregrafic prezentat de către Ansamblul național nigerian, condus de Dan Awedoye, în sala Teatrului de dramă și comedie din Constanța, a constituit un autentic eveniment artistic al actualei stagiuni estivale pe litoral. Un ansamblu compus din 50 de interpreți cu largi posibilități artistice, acoperind fiecare o gamă variată de instrumente, de la tobele rituale Okpore pînă la orga electronică și în cadrul căruia s-au detașat strălucit cele 22 dansatoare, nu putea să nu obțină cele mai călduroase aplauze la scenă deschisă. În prima parte a concertului, început în cadențe calme, cu profunde note lirice ca înseși

noaptea africane, artiștii nigerieni apar rînd pe rînd, cu instrumentele tradiționale reprezentînd zone folclorice din nordul țării (Shautu, Sarewa, Duna și Goge) ca apoi, reușiți în

vatra satului, să cheme și să invite la dans. Dansurile populare africane, pornite din izvoare străvechi, aduc în scenă metafore ce exprimă bucuria intensă, momentele tumultuoase ale existenței umane.

Dansuri colective ca otikwi (dansul reginei) sau dansurile rituale qvia (avia), dansurile de perechi se succed în ritmuri alerte dar realizate cu precizie caligrafică. Pasiunea dansatorilor pentru rolurile lor se degajă din simțirea profundă a ritmului care creează o muzică nouă cu ecouri intense în fiecare fibră a ființei interpretilor, declanșînd emoții transmise pe deplin spectatorului. Desăvîrșită armonie a gesturilor dansatorului cu muzica, cu ritmul instrumentelor, cu costumul și podoabele sale realizează un sincrism dinamic care imprimă dansului forță și tensiune caracteristică. Partea a II-a a concertului a fost susținută de 14 instrumentiști de muzică ușoară africană tradițională și contemporană. Grupul, care se bucură de o mare popularitate în Nigeria și în multe alte țări, condus de Victor Uwaifo, a demonstrat bogăția și perenitatea folclorului nigerian și a pus în valoare, în același timp, ecourile lui fertile în muzica ușoară contemporană.

Varietatea și policromia costumelor, originalitatea podoabelor au întregit atmosfera specifică, conturînd imaginea scenică a unui valoros ansamblu artistic tînăr (abia anul acesta înființat), dar reprezentant autentic al culturii poporului nigerian.

GH. MUNTEANU

Pentru cei care au participat la cea de a doua ediție a Galei recitalurilor dramatice (31 mai — 2 iunie), organizată de filiala băcăuană a Asociației oamenilor de teatru — A.T.M. — în colaborare cu Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă, revista Ateneu, Consiliul sindicatelor și Teatrul dramatic din localitate, satisfacția a fost dublată mai ales de speranța în perspectivele ce se pot oferi acestei manifestări. Inimosul critic de teatru George Genoiu, președintele filialei A.T.M. din Bacău, a insistat ca orașul său să găzduiască pentru a doua oară întîlnirea oamenilor de teatru ce prețuiesc poezia. Organizarea, pornită cu multe luni înainte, a înscris pe afișul competiției actori din 17 teatre, începînd de la prima scenă a țării la teatre precum cele din Oradea, Piatra Neamț, Pitești, Craiova, Baia Mare, Constanța.

Factura eterogenă, lipsa unei preselecții și a unei răspunderi poate din partea instituțiilor artistice reprezentate — s-a mai scris despre aceasta — n-au asigurat galei o ținută estetică elevată pe întreg parcursul ei. Ba, s-ar putea adăuga despre evidentă modestie a unor momente prea puțin corespunzătoare titlului manifestării.

Dar nu despre aceasta e vorba. Într-unul din orașele țării, factorii de cultură și-au propus anual o întîlnire a actorilor pe tîrîmul poeziei. Inițiativa — și, mai ales, perseverența — onorează. Deocamdată ea se află în zona entuziasmului inițial, de unde interzic necazuri organizatorice și artistice. E mai ușor însă să poți canaliza pe un drum mai bun o întreprindere ce a depășit de acum faza inițială. Și, mai mult ca sigur că la anul, gala va reuși să aibă o tematică, un statut, o selecție riguroasă, o etalare a ineditului. — vai, cit de mult și-ar găsi locul într-un asemenea cadru! — și de ce nu, participarea într-un număr mai mare a cit mai mulți actori mari, care să poată face cu cînte reprezentarea admirabilei înrudiri cu poezia, a școlii noastre teatrale. Pînă atunci însă, se cuvine a vorbi despre ce a fost foarte bun de această dată. Prezența menestrelului Tudor Gheorghe a fost de bun augur. El a imprimat în tonurile sale și sensibilitate pînă la lacrimă și optimism reconfortant deschizînd plăcerea de spectacol. Dacă, din păcate, prima seară n-a mai a-

duș altceva demn de remarcat, exceptînd prezențele piteștene ale actorilor Julieta Strimbeanu și Valeriu Buciu, în spectacolele următoare, am trăit deliciul rememorărilor prin care o binecunoscută actriță de comedie, Tamara Buciuceanu, de la Teatrul Bulandra, a prezentat cu verva ei molipsitoare, cîteva din rolurile mai dragi din cariera ei de pînă acum, maturitatea dramatică a actorului Varga Villmos de la secția maghiară a Teatrului din Oradea în scenariul alcătuit din lirica trubadurului François Villon, patosul cu care colega sa Kiss Ildiko a evocat momente ale poeziei revoluționare care a înfrățit pe maghiari și români,

teatru și poezie în orașul lui bacovia

sau actrița Anca Miere Chirilă de la secția română a aceluiași teatru, care a omagiat prin poezie și cîntec plaiurile bihorene. Rara măiestrie a rostirii versurilor cu care artistul emerit Emil Botta a recitat din Eminescu, Macedonski, Arghezi, Blaga, a încheiat gala pe trepte de înălțime spirituală. Prezența Teatrului de dramă și comedie din Constanța a constituit, după mărturisirile verbale și scrise ale celor aflați acolo, momente cu totul deosebite. Două actrițe de sensibilitate și inteligență, Agatha Nicolau și Ana Mirena, care cu un an în urmă inaugurasă Studioul teatrului cu un recital din lirica feminină universală dedicată femeii, s-au prezentat în premieră cu un spectacol inedit. Culegînd cu fantezie și discernămint frînturi din lirica românească și universală, de la Blaga la Sorescu, de la Antoine de Saint Exupery la Eugen Ionescu, folosind sugestii din antologia lirică a inocenței de Iordan Chimet, ele au creat cu aplombul unei desăvîrșite oficeri scenice, un spectacol de subtilă gingașie, de puritate, de frumusețe, dedicat copilăriei și locului curat pe care ea trebuie să-l păstreze mereu în sufletele oamenilor. Ileana Ploscaru, cunoscută și prestigioasă actriță a teatrului, li s-a alăturat cu monodrama după memoriile

cîntăreței Edith Piaf, NU, EU NU REGRET NIMIC, spectacol aflat în repertoriul Studioului, impunînd și în cadrul galei de la Bacău recunoașterea unui talent dramatic remarcabil.

Publicul a ovaționat, cronicarii nu au precupețit elogiile, iar juriul a înminat actrițelor din Constanța trei din cele 7 distincții acordate. Agatha Nicolau și Ana Mirena au primit pentru spectacolul HAI LA NOURI DE VINZARE diploma Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă din Bacău și diploma revistei Cronica, iar Ileana Ploscaru i s-a decernat diploma revistei Tribuna. Incununarea aceasta care definește și valoarea de concepție, și măiestria artistică a unor talente ale teatrului constănțean, este cu atât mai mare cu cît lor, actrițelor în cauză, le-a revenit în principal meritul realizării integrale a spectacolelor, de la scenariu și pînă la interpretare. O încununare de stimă pentru toți oamenii de artă din Constanța și o seducție în același timp pentru iubitorii de artă din orașul și județul nostru de a cunoaște cît mai îndeaproape strădaniile unor actori în această nouă sală a Studioului ce a intrat în al doilea an de activitate.

Colocviul republican al criticilor de teatru, desfășurat cu același prilej, a oferit galei asistență mai tuturor celor care urmăresc procesul dezvoltării artei scenice în țara noastră. În cadrul dezbaterilor — unde s-au făcut simțite ca și în cadrul galei, deficiențe decurgînd din aceeași insuficiență organizatorică — a fost propusă tema „Dramaturgia românească contemporană pe scenă, în volume și reviste, la radio și Tv“. Amplă și fără o anume direcție stabilită, tema a valorificat toți prin intervențiile cronicarilor, teoreticienilor, dramaturgilor, directorilor, secretarilor literari și actorilor din teatre, unele idei menite să coreleze cit mai mult rolul criticii la impetuoasă dezvoltare a dramaturgiei contemporane, aportul ei la discernerea valorilor literare și interpretative, la stimularea spiritului creator și la consacarea efemerelor creații ale mirajului scenic. Lauda inițiativei băcăuane nu se poate face fără urarea inscrierii ei în centrul atenției întregii mișcări teatrale, pentru viitorul de tradiție care se întrevede.

ROMEO PROFIT

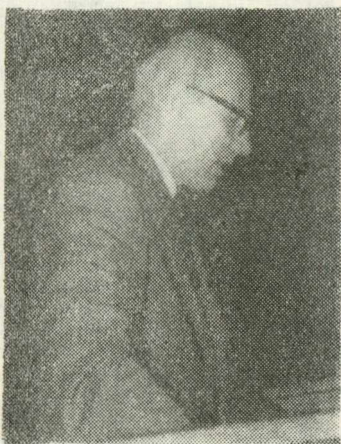
PEISAJELE CA OBIECTE ALE CULTURII

(Urmare din pag. 1)

tindeni fi caută o soluție. Și după cum știm, cu toții, soluția nu este ușoară deoarece interesele conservării naturii trebuie armonizate cu scopurile dezvoltării economice. Socotesc fericită inspirația organizatorilor de a alege orașul nostru ca sediu pentru dezbaterile unor astfel de probleme. Aici, pe litoralul românesc al Mării Negre și, în general, în Dobrogea, dezvoltarea economică, socială și urbanistică din ultimii ani a avut loc într-un ritm extrem de rapid. Dr. veți avea ocazia, cu prilejul activității practice în cadrul seminarului, să vedeți cum s-a reușit să se armonizeze dezvoltarea social-economică cu echilibrul ecologic. Veți putea observa o natură pură, nealterată de către om, cum sînt unele regiuni din Delta Dunării, în Podișul Babadagului sau pe dunele nisipoase de la Agigea, puse sub ocrotire și conservare. Veți putea, de asemenea, vedea un peisaj transformat cu grijă de către om, în agricultura județului nostru, sisteme de irigații, create pe baze științifice, printr-o muncă sistematică și perseverentă, în strînsă armonie cu condițiile cadrului natural.

Am solicitat, cu prilejul acestor lucrări, prof. dr. V. Ionescu-Sișești, membru al Comitetului pentru ameliorarea peisajului cultivat din cadrul I.U.C.N., prof. V. Vaníček, profesor la Universitatea agricolă din Brno, șeful Comisiei pentru protejarea peisajului din cadrul Academiei Agricole Cehoslovace, președintele Comitetului pentru protecția peisajelor cultivate din I.U.C.N., dr. Aurel C. Banu, secretar științific al Academiei R.S.R. pentru secțiunile de științe biologice, geologice, geofizice, geografice și agricole, dr. Iuliusz Braun, membru al Academiei Poloneze de Știință, vicepreședinte al Comitetului pentru protecția peisajelor cultivate din I.U.C.N., și Petre P. Papacostea, șeful Secției de biologie a solului din cadrul Institutului de știință a solului, președintele Comisiei de biologie a solului din cadrul Societății naționale de știință a solului, să ne răspundă la următoarea întrebare:

— Care este punctul dv. de vedere în ceea ce privește conservarea creatoare și dezvoltarea dinamică a peisajelor cultivate?

Prof. dr. V. IONESCU — SISEȘTI

„Am convingerea că seminarul nostru a contribuit la crearea unei stări de spirit și a unei opinii corecte în ceea ce privește protejarea mediului în general și îmbunătățirea peisajului cultivat în special.”

— Seminarul internațional care s-a desfășurat la Constanța a avut o dublă importanță: mai întâi el a fost un admirabil prilej de a face cunoștință și, îndrăznesc să spun, să înfiripăm chiar legături de prietenie, cu personalități științifice din țările participante. În al doilea rând, această manifestare științifică a avut loc într-un moment cînd în România a fost supus opiniei publice proiectul legii pentru conservarea mediului înconjurător, votat recent de către M.A.N. Am convingerea că seminarul nostru a contribuit la crearea unei stări de spirit și a unei opinii corecte în ceea ce privește protejarea și îmbunătățirea peisajului cultivat în special. Aproape fiecare referat prezentat aici a fost un strigăt de alarmă, o încercare de a atrage atenția asupra faptului că dezvoltarea economiilor naționale nu trebuie să strice echilibrul peisajului, al naturii.

Sintetic, în România s-a conturat concepția după care activitatea de sistematizare și de organizare a teritoriului condiționează peisajul, dar în același timp necesitatea socială a unui peisaj cultivat adaptat cerințelor economice, condiționează planurile de sistematizare și organizare a teritoriului. În activitatea de organizare și sistematizare a teritoriului, specialiștii români au stabilit trei trepte distincte: sistematizarea teritoriului, organizarea teritoriului interunități și organizarea teritoriului în fiecare unitate, înțelegînd prin unitate orice întreprindere agricolă sau silvică, fie de stat fie cooperatistă. Sistematizarea teritoriului cuprinde ansamblul unor acțiuni cu caracter continuu, vizînd transformarea, restructurarea și remodelarea organismului teritorial adecvat scopurilor urmărite de către societate, indiferent la ce teritoriu se referă, teritoriul național, al unui județ sau al unei comune.

Aș dori să subliniez că în amplul proces de organizare a teritoriului, care are ca rezultat direct și crearea unui peisaj cultivat ordonat, un factor hotărîtor îl constituie proprietatea socialistă asupra pămîntului. Aceasta oferă baza pentru amplasarea coordonată a investițiilor și stabilirea pe baze științifice a sistemelor de agricultură.

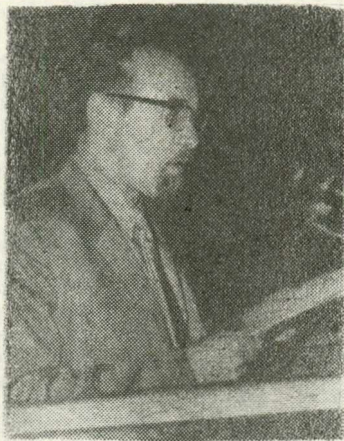
Prof. V. VANÍČEK:

„Dezvoltarea economică trebuie să se îmbine fericit cu respectarea statutului protejării naturii.”

— Mă aflu în România pentru a cincea oară, de data aceasta, însă, în calitate oficială de președinte al Comitetului pentru protecția peisajelor cultivate din I.U.C.N. Actualul seminar dedicat protejării naturii reprezintă un progres prin participarea prestigioasă și atenția deosebită cu care a fost organizat, prin ecoul larg pe care l-a trezit nu numai în rândul specialiștilor ci și al forurilor responsabile.

Zona Mangalia de pe litoralul românesc este una din cele mai pitorești așezări ale Europei. Ea ilustrează strălucit preocuparea poporului român pentru îmbinarea armonioasă a utilului cu plăcutul. Deși în Cehoslovacia grija pentru protejarea și conservarea naturii este mai veche, decurgînd din dezvoltarea industrială a țării cu un pas mai devreme, România a reușit în scurt timp și cu rezultate remarcabile (lucru care se vede chiar din exemplul pe care l-am dat) să se situeze alături de țările care acordă o grijă deosebită locurilor de agrement paralel cu dezvoltarea industriei moderne. Concluzia cercetării mele asupra unui teritoriu din Boemia, întins pe o suprafață de 715 km pătrați, subliniază că dezvoltarea economică, a agriculturii, a transporturilor, construcțiilor de locuințe și a locurilor de agrement trebuie să se îmbine fericit cu respectarea statutului protejării naturii. Pe acest eșantion s-au studiat efectele dezvoltării intensive a agriculturii — prin folosirea îngrășămintelor chimice care afectează în general spațiul înconjurător — necesitatea lărgirii terenului arabil prin defrișări și asanări, datorită creșterii populației, construirea de complexe zootehnice etc. Este necesar să crească grija pentru păstrarea echilibrului între exploatarea industrială a

terenului și exigențele vieții moderne care cer asigurarea unui climat estetic. Îmi exprim speranța că în viitor grija pentru protejarea naturii va fi preocuparea fiecărui locuitor al globului. La asta vor contribui desigur întîlnirile internaționale, folosirea experienței colective a specialiștilor, realizarea unui deziderat pentru care milităm și anume acela al planificării peisajelor cultivate.

Dr. AUREL C. BANU:

„În viitor, țara cea mai evoluată va fi aceea care va avea cea mai sănătoasă natură.”

— Acest seminar care este la a treia ediție, după sesiunile din Polonia și Cehoslovacia, grupează specialiști din Europa centrală și răsăriteană deoarece condițiile geografice care determină aspectul peisajului în Cehoslovacia, Iugoslavia, Polonia, Ungaria și România sînt aceleași. Problema lui centrală este discutarea peisajelor cultivate, adică a peisajelor create de om, peisajele agricole, industriale, parcurile, grădinile publice. Acțiunile noastre în general, ca și acest seminar de altfel, urmăresc să stabilească

normele și modalitățile cele mai potrivite pentru conservarea și dezvoltarea unui peisaj estetic sănătos, acolo unde prin acțiunile sale economice societatea a lăsat traumatisme puternice în structura naturii. Sînt conștienți că în viitor țara cea mai evoluată va fi aceea care va avea cea mai sănătoasă natură. Consider că peisajul actual al „Terrei” este rezultatul factorilor naturali și umani. Viața socială și economică a umanității a determinat în timpul istoriei sale intervenții și transformări importante în structura planetei. Azi umanitatea este confruntată cu o problemă foarte importantă, aceea de a

concilia concurența dintre diferitele utilizări ale teritoriului, echilibrînd integrarea dezvoltării industriale în condițiile geografice date. Planificările, toate acțiunile de organizare și amenajare a peisajelor se vor întemeia pe datele certe ale condițiilor geografice care pot fi analizate și asamblate metodic în viziuni de ansamblu. Astfel se poate ține evidența interacțiunilor și interdependențelor stabilite între procesele geografice și social-economice. Cunoașterea cadrului geografic și a resurselor peisajului are o importanță capitală, deoarece numai în acest caz se poate dirija dezvoltarea lui în sensul creării unei ambianțe sănătoase în care toate interesele să se armonizeze iar societatea să se poată dezvolta fără nici o dificultate.

Dr. IULIUSZ BRAUN:

„Există terenuri a căror valoare depășește importanța națională, prezentînd un interes universal. Aceste terenuri nu mai sînt obiecte ale naturii ci obiecte ale culturii mondiale.”

— Subiectul raportului meu a pornit de la ideea că există terenuri care trebuie protejate deoarece valoarea lor depășește spațiul național, reprezentînd pentru umanitate o valoare universală. Această idee, care îi aparține lui Russel E. Train, a fost aprobată la Conferința pentru dezvoltarea umană de la Stockholm (iunie 1972), și apoi de Conferința generală UNESCO

la cea de a XVII-a sesiune (oct.-nov. 1972) care a adoptat proiectul unei Convenții internaționale intitulată „Convenția pentru protecția patrimoniului mondial cultural și natural”. După părerea mea, Comitetul pentru ameliorarea peisajului cultivat al Comisiei pentru planificarea dezvoltării din cadrul I.U.C.N., care reunește naturaliști, arhitecți și alți specialiști, trebuie să pună această problemă la ordinea zilei pentru a se începe deja alegerea acelor locuri susceptibile de a fi bunuri ale patrimoniului mondial natural și cultural. Polonia va indica în curînd aceste terenuri. Vor urma seminarii asemănătoare și în celelalte țări socialiste participante pentru a se indica aceste terenuri. Se preconizează de asemenea formarea unui fond internațional care să ajute aceste țări în cercetarea și întreținerea acestor zone. Terenurile de care vorbesc nu mai sînt obiecte ale naturii ci sînt, trebuie să înțelegem, obiecte ale culturii, ale tezaurului mondial.

PETRE P. PAPACOSTEA

„Pentru ca protejarea naturii să fie un lucru posibil, este necesar să se ajungă la un echilibru urgent între gîndirea biologică și cea inginerescă.”

— Este o banalitate să spun că deteriorarea naturii se întoarce ca un bumerang împotriva umanității și că este imperios necesară discutarea unor probleme de fond care să conțină ideea de conservare a naturii, să stabilească metodologia acestei conservări și să studieze inter-relațiile dintre aceste noi

aspecte și economia socialistă. Adică dintre natura omului și relațiile lui cu natura. Eu privesc peisajele cultivate prin prisma a două concepții: concepția gîndirii biologice (sintetice; cea agricolă de exemplu care consideră planta în totalitatea ei, în toate implicațiile de rigoare) și concepția care derivă din gîndirea inginerescă (analitică, exercitată pe compartimente prioritare). În peisajul cultivat care este ansamblul complex al naturii în care omul construiește, se creează o serie de funcțiuni noi, de inter-relații pe care le studiez atît din punctul de vedere al necesității echilibrului celor două concepții mai sus amintite cît și din punctul de vedere al îmbinării acestor inter-relații cu mediul ambiant și cultural.

— Care este fenomenul predominant, în momentul actual, în situația demografică a județului?

Dr. Caius Mihăilă: Scăderea natalității; este o stare de lucruri față de care avem datoria să intervenim hotărât desfășurând, atât noi, medicii, cât și ceilalți factori de răspundere, o susținută muncă pentru ridicarea nivelului de conștiință al femeilor, așa cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvântarea la recenta Plenară a C.C. al P.C.R. În acest sens, măsurile de educație sanitară, conferințele, discuțiile purtate de specialiști cu colective de femei, au o netăgăduită importanță.

— Avortul „spontan” este cauza scăderii natalității?

— După opinia mea, întreruperile de sarcină nu sînt o cauză, ci un agent și o consecință a mentalității femeilor care nu vor copii. Adjectivul „spontan” nu corespunde, în zdrobitoarea majoritate a cazurilor, cituși de puțin adevărului. Este, în realitate, vorba de un avort provocat, mijlocul prin care o sarcină nedorită este întreruptă în evoluția sa. Este bine ca femeile să știe că manopera aceasta nu este cituși de puțin lipsită de riscuri: este prezent, în primul rînd, riscul suprainfecției, foarte frecvent și a cărui gravitate poate duce la deces. După statistici mondiale, se consideră că la fiecare o mie de avorturi provocate se înregistrează un deces matern. — Este singurul risc pe care și-l asumă, în atare situație, femeia?

— Chiar dacă nu se ajunge la acest deznodămînt fatal, sînt adesea necesare intervenții

— Cu ce alte neajunsuri sînt confruntate mamele din producție?

— De pildă, cu faptul că nu pot primi concediu medical cînd li se îmbolnăvește un copil de peste 3 ani care, la rîndul lui, cît e bolnav nu mai poate sta la cîmin. Ce face mama dacă nu are în grija cui să-l lase? Că singur în casă nu-l poate lăsa! Desigur, legea nu poate îngădui eliberarea de certificate medicale pînă la cine știe ce vîrstă a copilului. Dar trebuie găsită o soluție, de pildă organizarea unor camere speciale în cîmine, pentru copiii bolnavi de boli necontagioase. Pentru că altfel, dacă însumăm absențele nemotivate, dar generate de cauze expuse, ale mamelor, descoperim că însăși producția este afectată.

— Ce sarcini revin comerțului, prin planul de măsuri al Frontului Unității Socialiste privind îmbunătățirea activității demografice în vederea creșterii sporului actual al populației în județul Constanța?

N. Apostol: Înainte de orice, îmbunătățirea aprovizionării populației, cu urmarea directă a acestui fapt: ușurarea muncii femeilor salariate, scutirea acestora de pierderea timpului în piețele sau magazinele aglomerate. În acest sens, organele comerciale au hotărît transformarea unui număr de 7 bufete în unități de desfăcere a produselor lactate și pîinii (în apropierea zonei industriale sau în cartierele

(Urmare din pag. 3)

pe această cale. Dorim să participăm printr-o activitate concretă, stimulatoare la acțiunea de creștere a nivelului politic, ideologic și artistic al mijloacelor de informare și delectare cu care trebuie întîmpinați oaspeții acestui mirific colț de țară.

Programul pe care aș dori să-l rezum cu acest prilej a fost structurat cu sprijinul direct al Consiliului de Stat pentru Cultură și Educație Socialistă și al celorlalte instituții din subordine. Am ajuns astfel la un număr sportiv de spectacole, în total 660 față de cele 500 de spectacole cite au avut loc în sezonul estival al anului 1972. Întreg acest program este mai echilibrat atît ca desfășurare cronologică, dar mai ales ca repartizare pe genuri artistice (spectacole de folclor, estradă, operă, dramă etc.).

Teatrul de dramă și comedie a pregătit pe lîngă *Medeea* (în reluare) un spectacol în portul Tomis cu *Ifigenia în Taurida* care va valorifica mai ingenios această pitorească scenă naturală pe care ne-o oferă litoralul. **Teatrul liric** va continua să dea reprezentații în același port turistic cu opereta *O noapte la Veneția*, pregătind concomitent un ciclu de spectacole în limba germană.

Nu peste mult timp vom putea asista la un spectacol de vară pe o scenă ad-hoc amenajată în decorul parcului din complexul muzeal unde, de altfel, va continua seria de spectacole organizate în incinta **Delfinariului**. **Teatrul de păpuși** din Constanța, recunoscut pentru valoarea sa ridicată, a pregătit cu pasiune spectacole tematice atrăgătoare pentru taberele de pionieri organizate pe litoral. Nu au fost uitați nici copiii turiștilor străini pentru delectarea cărora colectivul teatrului a pregătit cîteva spectacole în limbi străine, cum ar fi *Copilul din stele* sau *Șoricelul și păpușa*.

În cadrul programului estival '73, un loc marcant îl vor ocupa manifestările de amploare, cu un larg caracter popular. Vă rog să consemnați aici **Festivalul-concurs de muzică ușoară de la Mamaia**, **Festivalul de folclor**, **Săptămîna Teatrului de păpuși** precum și **Serbările mării** devenite tradiționale, care, nu ne îndoim, vor stîrni un mare interes și o largă audiență.

În vara aceasta, popularizarea filmului românesc va fi mai bine susținută prin tipărirea unor caiete-program și a unor afișe în limbi străine. Larga propagandă a cunoștințelor politice și științifice-educative, atît pentru turiștii români cît și cei străini, se va desfășura prin simpozioane, dezbateri, întîlniri cu personalități marcante ale artei, culturii și științei românești contemporane, în cadrul cărora vor fi dezbătute probleme de popularizare a literaturii și științei românești, menite a face cît mai bine cunoscute frumusețile și bogățiile țării noastre. Muzele și punctele muzeale din Dobrogea s-au pregătit

ce e nou sub soarele litoralului?

minuțios și din timp pentru a putea face față solicitărilor numeroase venite din partea celor dornici să afle lucruri fundamentale despre valorile culturii noastre materiale. De aceea, la creșterea caracterului atractiv al programului expozițional și-au adus contribuția și Muzeul de artă al R.S.R. precum și filiala județeană a Uniunii artiștilor plastici din R.S.R. O atenție deosebită s-a dat în acest an manifestărilor pionierești a căror amploare se va concretiza în **Festivalul Litoral '73** cu caracter folcloric și cu participarea unor formații din diferite județe.

Aș vrea să mai adaug la această succintă trecere în revistă, un fapt esențial și anume că, atît prin conținutul acestor manifestări, cît și prin alte forme larg accesibile vom intensifica acțiunea de informare a tuturor turiștilor sosiți la odihnă pe litoral asupra problemelor de politică internă și externă a P.C.R., asupra principiilor eticii și echității socialiste, asupra valorilor materiale și spirituale în tradiția cărora harnicul nostru popor își intensifică opera de desăvîrșire a societății noastre socialiste multilateral dezvoltate.

Tovarășul Banciu Paraschiv, directorul Direcției comerciale a județului Constanța: — Cea mai atractivă noutate a anului acesta este **Tirgul de vară** de la Mamaia, compus din 24 unități comerciale, plasate în case cu specific popular, reprezentînd 23 de județe ale țării. Nu e un secret că prin acest pitoresc complex am urmărit să dăm o replică, de astă dată cu caracter funcțional, celebrului **Muzeu al satului** din București, gîndindu-ne direct la afluența de turiști care venind pe litoral nu mai au posibilitatea să poposească în Capitală sau să călătorească prin țară. Aproape fiecare casă reprezintă un prototip cu semnificație precisă din punct de vedere istoric, arhitectonic, etnografic, pentru zona pe care o ilustrează. Avem, de pildă, aici Bojdeuca lui Creangă, casa lui Tudor, a lui Anton Pann etc. Fiecare casă are stilul ei ceea ce conferă ansamblului diversitate și armonie. Aș vrea să mai precizez că în fiecare casuță funcționează o unitate de alimentație cu specific local, alcătuit din licorile, bucătăria și decorația tradițională a plaiului pe care îl simbolizează. În al treilea rînd, în preajma fiecărei construcții există cîte o unitate de desfăcere a produselor de artizanat caracteristice fiecărei zone etnografice. Chiar în apropierea **Tirgului** mai există tot o unitate de alimentație publică foarte origi-

nală, numită „Șatra țigănească” cu program și sortimente adecvate. Acest colț al Mamaiei, mult frecventat de turiștii români și străini, este completat cu un parc de distracții pentru toate vîrstele la care în curînd se vor adăuga amenajările de pe lacul Tăbăcărie.

În fine, cea mai grandioasă inaugurare comercială a acestei veri o constituie **Magazinul universal Constanța** care va intra în funcțiune la 1 iulie, cu o suprafață comercială de 12.355 mp, compus din parter, trei nivele și subsol alimentar, toate acestea legate prin scară rulantă.

Tovarășul Stanciu Marcel, directorul Complexului muzeal de științe naturale Constanța:

Începînd din acest an vom putea vorbi despre un Complex muzeal de științe naturale la Constanța, ca organism unitar cu 6 obiective de atracție, anume: **Acvariul**, **Muzeul mării**, **Delfinariul**, **Planetariul**, **Stația solară** și **observatorul astronomic și Microdelta**. Pe baza experienței din anii trecuți, putem anticipa că toate aceste obiective cultural-educative vor fi vizitate de aproximativ 1.000.000 de vizitatori, ceea ce, trebuie să recunoaștem, este o cifră impresionantă.

Astfel, în afara faunei consacrate **Acvariului**, anul acesta izbutim să înfățișăm aici o colecție de sturioni unică în lume. **Muzeul mării** care nu e altceva decît o întregire a **Acvariului** va cuprinde toate acele specii de animale marine care, fie din lipsă de spațiu, fie din lipsa condițiilor fizice ideale, nu pot fi conservate în **Acvariu**. E vorba de unele specii, materializate bineînțeles, specifice oceanelor și mărilor. Seria filmelor științifice care alcătuiesc programul **Planetariului** a sporit considerabil în acest an ca și gradul de specializare a ghidajului.

Înnoiri pe care îmi permit să le numesc de senzație, s-au petrecut în această iarnă la Delfinariu. E vorba de prezentarea pentru prima oară în lume a unor spectacole de dresaj combinate cu delfini aparținînd unor specii diferite. E vorba de mai vechii noștri „actori” din specia **Phocaena** și de mai proaspetele achiziții, patru delfini din specia **Delphis delphis**, rasă careia îi aparține și... telegenicul **Fliper**, toate, exemplare capturate prin strădania noastră din Marea Neagră. Firesc, ei vor evolua anul acesta cu mai multă dezinvoltură și farmec. Pelicule inedite va difuza și **Stația solară** iar seara telescopul **Observatorului astronomic** va deveni un veritabil ocean magic.

În fine, **Microdelta** care răsare „ca din pămînt”, chiar aici în prelungirea **Delfinariului**, o socotim o inițiativă rodnică a noastră, menită să valorifice spațiul rămas oarecum deșert între incinta complexului și lacul Tăbăcărie. Sperăm să invităm în curînd spectatori aici la o fantezie turistică, alături de artiștii teatrului **Fantasio**.

PROBLEME ACTUALE IN DEMOGRAFIA JUDEȚULUI (II)

chirurgicale mutilante. Nu mai vorbesc de procesele inflamatorii cronice și de sterilitate, urmări foarte frecvente. Să nu uităm alt aspect social al lucrurilor: cheltuielile importante, suportate de societate, legate de spitalizarea și scoaterea temporară din producție a pacienților. Încît, repet, femeia care întreprinde, în afară de cadrul și temeiurile legale, o întrerupere de sarcină, trebuie să știe că se află într-o culpă gravă, atît față de ea însăși cît și față de societate.

— Ce considerați că ar trebui întreprins pentru ușurarea muncii femeilor cu copii, încadrate în producție?

Elisabeta Ichim: Este în primul rînd necesară lărgirea numărului de locuri în cîmine. Există un plan în acest sens, sînt preocupări, dar nu în măsura în care să se asigure cîrînd numărul trebuitor. În momentul de față, există cam 1.500 de cereri pentru admiterea copiilor la cîmine, nerezolvate. În toamnă, vor fi date în folosință cîteva asemenea așezăminte, dar tot e puțin. Un exemplu de rezolvare operativă îl oferă experiența Fabricii integrate de lînă.

... Am urmărit cu deosebită satisfacție cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la plenară; este un document care atestă înalta grijă manifestată de partid pentru mamă și copil, pentru problemele femeii, în general, o garanție că se va acționa cu hotărîre pentru construirea de creșe și cîmine.

— Considerați că există, la nivelul întreprinderilor, preocupări pentru rezolvarea acestor probleme?

— Da, fără îndoială. Dar nu peste tot. Sînt unități în care condițiile de lucru continuă să rămînă vătămătoare pentru sănătatea femeilor. Chiar și simplul fapt că o gravidă trebuie să stea în picioare opt ore pe zi e de neconceput!

mai aglomerate). În incinta întreprinderii integrate de lînă s-a deschis un magazin alimentar cu comandă — la intrarea în schimb, femeia lasă comanda, la ieșire ia marfa (în paranteză fie spus, ne pare rău că femeile nu folosesc cît ar trebui acest magazin sau cer lucruri care se găsesc mai greu, de exemplu măsline). S-au înființat două case de comenzi pentru aprovizionare la domiciliu (magazinul 1 „Grand” și magazinul 102 din Tomis Nord). Au fost extinse, la marea majoritate a unităților alimentare care au condiții de frig, raioanele de semipreparate de tip „Gospodina”.

— Ce intenționați să faceți de-acum înainte?

— Să extindem aceste măsuri. Să găsim și alte forme de desfășurare a mărfurilor pentru a veni în ajutorul gospodinelor. Intenționăm, de pildă, să desfășurăm produsele de franzelărie și în cofetării, tot ca să desconggestionăm magazinele specializate — chiar dacă ne lovim de nejustificata împotrivire a șefilor de unități. Este, de asemenea, în intenția noastră, să asigurăm un echilibru statornic între aprovizionarea centrului orașului și a cartierelor mai îndepărtate. Vom dezvolta la maximum vînzarea de semipreparate tip „Gospodina”, în toate unitățile alimentare. Insistăm asupra introducerii aprovizionării cu lapte la domiciliu, în ciuda marilor greutăți pe care le întîmpinăm. Cît privește magazinele din incinta întreprinderilor, am fi bucuroși să organizăm cît mai multe. Cu o condiție: noi neputîndu-le construi, să ni se asigure de către conducerea unităților spațiul corespunzător...

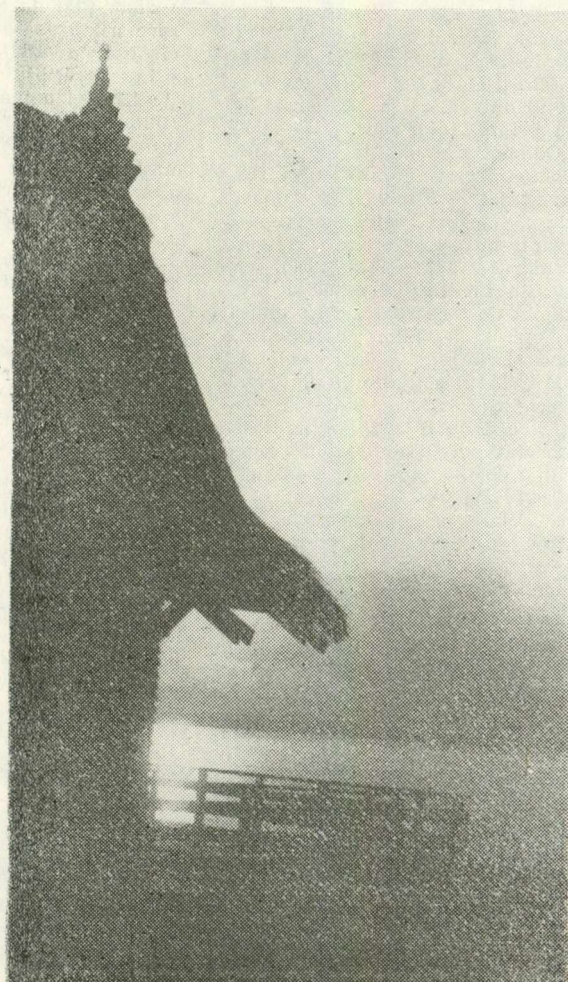
● Casă teleormăneană în satul turistic din Mamaia

Într-un sfert de veac

...Două săli mari, citeva zeci de panouri cu fotografii, diagrame și date statistice, cite a îngăduit spațiul să rămână din cite ar fi trebuit să fie aduse la cunoștința publicului larg: expoziția „Realizări economice și social-politice în județul Constanța”, deschisă la Galeriile constănțene de artă. O manifestare de două ori însemnată. Întii, pentru că reunește, ca într-un mare tablou sinoptic, într-un perimetru relativ restrins, ușor de parcurs și de investigat, toate elementele dezvoltării județului în sfertul de veac scurs de la naționalizare, oferind cunoașterii imaginea unei dinamici pe care cuvintele singure, oricât de cuprinzătoare, n-ar putea-o ilustra așa cum o fac cifrele, pe care pe nedrept ne-am deprins să le credem reci, inexpressive. În al doilea rând, pentru că, adunate într-un context tematic armonios, întemeiat pe relația logică a compartimentelor, de la industrie până la sport, măturile din expoziție au darul de a îndemna la meditație, la a pune pe gânduri pe oricine, chiar și pe gazetarul care, prin firea profesiei, este la curent cu o sumedenie de lucruri. Într-adevăr, era nevoie de o atare manifestare, ca să ne dăm seama cit s-a făcut în acest județ, cit s-a construit, cite mutații au avut loc; era nevoie de o asemenea expoziție ca să cunoaștem cit de diversificată este economia județului, în cite direcții s-a lucrat și se lucrează, pe cite țărmuri s-a impus numele Dobrogei noastre. Toată lumea știe că există o zonă industrială a Constanței, oricine poate aminti de „Celuloză” sau de „Integrată”, chiar și turiștii; mai puțin știu însă că în Dobrogea se practică mineritul, că există o întreprindere de prelucrare a lemnului de însemnată te republicană, că industria chimică constănțeană dă mai mult de jumătate din îngrășămintele fosfatice din țară. Cei 25 de ani de socialism au creat un port modern și o flotă comercială de 30 de ori mai mare decit acum un sfert de veac. Sînt lucruri de care auzim mereu și pe care, uneori, le înregistrăm doar într-o percepție grăbită, fără să stăruim asupra înțelesurilor. Aici, în expoziție, cifrele, diagramele, tabelele stau față în față, invită la comparație, stîrnesc asociieri. Emoționează. Sînt documente care, prin caracterul lor sintetic, s-ar părea că sînt cel mai puțin în stare să iște

emoție. Și totuși... Iată panoul grăitor despre întreprinderea textilă „Dobrogeana”, o fabrică veche, printre puținele existente aici înainte de naționalizare. Luînd ca an de bază 1949, cu indicele de producție de 100 la sută, s-a calculat că în anul 1975 producția va ajunge, proporțional, la 4.795 la sută! Obiectivul căruia îi este dedicat panoul următor, Întreprinderea integrată de lînă, nu intră în categoria celor peste care a trecut sfertul de veac scurs de la naționalizare. Pur și simplu, nu exista pe atunci. A fost creată în deceniul al șaselea, din rațiuni dictate de bogăția ovicolă a Dobrogei și de finețea lînii de aici. Nici fabrica de celuloză și hîrtie nu exista. E tot o premieră a anilor noștri, înființată din rațiuni dictate de bogăția holdelor dobrogene, de nevoia de a folosi paiele altfel decit arzîndu-le în cuptoarele vechilor locomobile, azi piese de muzeu, sau în sobe. Nu exista nici întreprinderea de prelucrare a lemnului, dotată cu mașini de ultimă oră, ajunsă într-un răstimp de patru ani la o productivitate de 147 la sută. Panourile dedicate agriculturii de azi arată limpede: în județul Constanța, numai în '72 au fost decorate cu „Ordinul Muncii” clasa I zece cooperative agricole, printre care cele de la Castelu (7.030 kg porumb/ha) și Cuza Vodă (58.289 kg sfeclă/ha) sînt adevărate campioane; din '62 pînă în '72, averea obștească a C.A.P.-urilor din județ s-a dublat; I.A.S.-urile de la Kogălniceanu, Bălcescu, Constanța, Hirșova au primit, de asemenea, înalta decorație care cinstește munca fără preget. Ne situăm pe locul I pe țară, ca număr și calitate a ovinelor, și pe locul III ca suprafață de teren agricol. Cultură, învățămînt, știință, sănătate, activitate editorială și de presă, totul este prezent în expoziție, tot ce înseamnă viață complexă, dinamică, a județului. Încît manifestarea, prin caracterul său sintetic și puterea sugestivă a exponatelor, e o adevărată cronică vie a ultimului sfert de veac. Poate că ar fi momentul, profitîndu-se de concentrarea datelor de sinteză, să se redacteze o monografie informativă a județului, cele citeva broșuri editate în anii trecuți fiind de pe acum depășite...

M. ALEXANDRESCU

Inserare pe
Siutghiol

pleacă de la Platon (omul se definește în raport cu o valoare absolută). În realitate, problema nu se pune sau-sau: „omul este acela care creează valori și totodată se depășește, se creează pe sine prin valori” (pg. 97). Această disociere este menită să conducă spre o alta: caracterului dramatic, conflictual al creației, definit ca simultaneitate a obiectivului cu subiectivul, îi corespunde sensul generos, fertil, al înaintării. Un alt capitol al lucrării tratează despre „Tradiții laice în cultura românească.” Autorul nu neagă existența unor elemente religioase în folclorul nostru, explicabile în timp, ține, însă, să sublinieze atitudinea profană față de problemele existențiale, caracterul predominant laic al ideilor, atitudinii etc. din cultura populară. În balade este reflectată viața poporului nostru, cu suferințele și aspirațiile ei. Mesajul etic al creațiilor populare (basmе, legende, balade, doine) este umanist, evidențiază calitățile morale ale oamenilor simpli. Sînt reliefate unele accente umaniste sau raționaliste la cărturarilor veacurilor trecute, Nicolae Milescu sau Dimitrie Cantemir, la corifeii Școlii Ardelene, pînă la momentul revoluționar 1848 care reprezintă o etapă decisivă a maturizării conștiinței naționale, a evoluției spre o cultură modernă, consecvent umanistă, structurată raționalist-științific. Capitolul următor pune față în față valențele superioare ale umanismului socialist și religia, ca atitudini diametral opuse. Interesantă este argumentarea pe care o face Al. Tănase citînd chiar dintr-un teoretician catolic, de orientare neo-augustiniană, Jean Lacroix, unele precizări în favoarea ateismului. Ideea de la care se pornește este: „A trăi valorile ateiste înseamnă tocmai a recunoaște în toată plenitudinea sa condiția umană și a nu căuta în credință o cauză explicativă sau un motiv de superioritate” (pg. 139-140). Ateismul astăzi înseamnă o „asumare a plenitudinii responsabilităților umane.” Și: „a fi liber înseamnă a crea, iar scopul fundamental al umanismului este de a-i face pe oameni mai creatori” (pg. 143). Modelul uman al umanismului socialist nu se poate constitui ca o proiecție ideală într-un viitor mai mult sau mai puțin depărtat, ci ca o configurare reală a omului social, din prezent către viitor. Căci: „Socialismul are nevoie nu de mistificarea adevărului, de fetișuri și idoli, ci de o gândire critică,” care să știe „să privească adevărul în față”, să se angajeze cu responsabilitate în rezolvarea problemelor sociale (pg. 145). Numai astfel omul poate fi creator al unei noi istorii, al unei noi culturi. Societatea noastră socialistă se află într-un stadiu al dezvoltării „în care nu raportul om-natură, ci raportul om-cultură, transformarea valorilor culturii în bunuri de civilizație reprezintă pirghia fundamentală a unui progres multilateral” (pg. 164). Artele, științele, filosofia au menirea de a elibera subiectivitatea umană de orice forme sau reziduuri ale înstrăinării religioase, „s-o reconstituie în întregul său autenticitate umană” (pg. 167).

OCTAVIAN GEORGESCU

„afirmarea treptată, progresivă și multilaterală a spiritului laic în cultură este o lege a dezvoltării acesteia.” Interesantă ni se pare în acest capitol (Statutul existențial al omului în viața culturală laică și celei religioase) sublinierea dată umanismului popular, care se opune dogmelor religioase, străbătînd ca un curent subteran întreaga noapte medievală, pentru a se afirma mai deplin în Renaștere. Este subliniată, de asemenea, critica lucidă, rațională și sistematică a dogmelor religioase, care devine încă din zorii epocii moderne o adevărată disciplină științifică și filosofică. În această retrospectivă, un accent deosebit este pus pe ateismul raționalist al secolului luminilor. Încrederea în rațiune, denunțarea fanatismului religios, a prejudecăților, afirmarea valorilor cunoașterii, a opoziției dintre știință și religie — iată citeva din trăsăturile umanismului iluminist. Este citat Denis Diderot, în continuarea lui Blaise Pascal: „A spune că omul este un amestec de putere și slăbiciune, de lumină și de iubire, de micime și grandoare nu înseamnă a-i

CULTURĂ ȘI RELIGIE

face un proces, ci a-l defini.” Totodată, autorul nu omite limitele raționalismului iluminist, între care excesul de certitudine, evitarea îndoielii critice a dus la înlocuirea dogmei teologice cu dogma raționalistă. Or, dușmanul științei nu este îndoiala, ci dogma: „îndoiala rațională, metodică, critică, este un factor de progres, un stimulent al cercetării adevărului”, în timp ce „dogma este ignoranța care se dă drept adevăr și reprezintă un grav pericol pentru cunoaștere.” În capitolul al treilea al lucrării, Al. Tănase prezintă citeva aspecte ale creației din punct de vedere laic, față de cel religios. Autorul nu se oprește de fapt la miturile genezei, ci la conceptul de creație, delimitînd astfel creația culturală (ca produs al umanității) de așa-zisa „creație divină”, trecînd apoi la dezvoltarea ideii de creație materială și spirituală în Renaștere și în epoca modernă. Interesantă este, în acest sens, interpretarea raportului valoare-ființă umană. De pe pozițiile dialecticii marxiste, Al. Tănase pulverizează falsa antinomie: dacă omul este cel care creează valorile sau dacă el se creează prin valori. Prima afirmație vine de la Protagoras (omul este măsura tuturor lucrurilor), în timp ce a doua

între cercetările filosofice întreprinse la noi în ultima vreme, alături de lucrările remarcabile de antropologie marxistă datorate acad. C.I. Gulian, de încercarea sistematică de aprofundare a condiției umane din punct de vedere axiologic a lui L. Grünberg (analizată într-o cronică anterioară), merită o atenție deosebită eforturile întreprinse de Al. Tănase în spațiul filosofiei culturii. Cu prilejul comentării unei culegeri de articole axate pe conceptul de umanism (sub redacția C.I. Gulian), subliniam caracterul lucid, aplicat și constructiv, conținutul generos în sugestia al unui studiu de Al. Tănase consacrat umanismului socialist. Iată că o altă lucrare a acestuia (Cultură și religie, Ed. politică, 1973) vine să adauge meditației noastre despre om și cultură noi puncte de referință. Tema enunțată în titlu interesează, desigur, largi categorii de cititori. Spunem aceasta, cu atât mai mult cu cît cartea este scrisă într-un stil limpede și concis și oferă o tratare în același timp substanțială și accesibilă. Încă din primul capitol (Laic și religios în sincretismul cultural al vîrstei mitologice) se precizează condiționarea social-istorică a fenomenelor culturale. „Raportarea omului la lume este totdeauna interogativă și problematică”, faptele de cultură fiind răspunsurile la problemele care apar în procesul social-istoric. Totemismul are un caracter ambiguu, nu poate fi apreciat ca un fenomen pur religios sau pur laic, acest lucru fiind explicabil prin stadiul primar al conștiinței umane, prin sincretismul culturii primitive. Spiritul laic se va îmbina cu cel religios și în miturile și legendele antichității. Miturile reprezintă o vîrstă metaforică a omenirii, o reflectare a luptei milenare a omului cu vitregiile naturii, a întrebărilor și căutărilor omului. În mituri, dincolo de învelișul lor religios, prevalează „elemente de viață umană, de gândire, aspirație, sensibilitate nonsacralizate, proiectate alegoric sau simbolic, ca o prefigurare a conceptelor raționale de mai tîrziu” (pg. 21). Autorul va reveni asupra explicației naturii miturilor, atunci cînd analizează prezența mitului în conștiința culturală a lumii moderne, cu precizarea: „Mitul nu este numai o fază a dezvoltării omului, ci o permanență umană” (pg. 75). Căci: „gîndirea umană nu a renunțat și nu poate renunța la folosirea și a altor modalități decit conceptele științifice pentru a-și întruchipa sintetic rezultatele experiențelor și cunoașterii.” Nu poate fi contestată o permanență a miturilor, ca și o evoluție a acestora. Se exemplifică prin evoluția mitului prometeic. Prelucrare și prelucrarea miturilor reprezintă o coordonată spirituală, miturile culturale, de semnificație profund umană „continuă și vor continua să joace un rol important”, ca „metafore ale spiritului uman” (pg. 82-83). Concluzie afirmată și de L. Grünberg, în finalul cărții sale „Axiologia și condiția umană”, într-un eseu remarcabil în care autorul ne propune semnificațiile fertile ale mitului orfic, alături de cel prometeic. Miturile nu trebuie respinse în bloc, ceea ce avem în vedere este să delimităm spiritul laic de cel religios. În timp ce în cultura religioasă cunoașterea este sancționată, limitată sau falsificată, cultura laică exprimă vocația prometeică și faustică a omului. Autorul analizează conflictul dintre cultura laică și cea religioasă de-a lungul timpului, subliniind că

din trecutul sportului dobrogean (IV)

În viața sportivă constanțeană, care începuse să se înfiripe promițător, intervine o nedorită pauză de câțiva ani. (Conflictul militar din Balcani — 1913 — și apoi războiul mondial nu au oferit un climat prielnic). Începând din 1919 presa locală reia publicarea de notițe și scurte relatări privind activitatea sportivă. Astfel, aflăm din noua serie a ziarului „FARUL”, cotidian al Dobrogei (director M. R. Oprescu), cu evidentă atitudine progresistă — că „Societatea TOMIS-CLUB” (n.n. — din sinul căreia va lua ființă „Tennis-Club-Constanța”) — „de sub harnica președinție a d-lui ing. P. Mocanu” — organizează jocuri de tenis pe plajă de pe bulevard, „cum și foarte interesante excursiuni pe mare în împrejurimile orașului”. Redactorul articolului laudă, în final, inițiativa „menită să dea puțin nerv vieții orașului nostru”.

Odată cu sosirea primăverii anului 1920, în Constanța începe, am putea spune, „era” fotbalului, căruia „Farul” îi consacră adesea în întregime rubrica „Sport”. Dacă până atunci avuseseră loc o serie de meciuri, mai mult niște întâlniri cu caracter propagandistic, odată cu anul 1920 activitatea fotbalistică începe și în Constanța să capete consistență și continuitate. Astfel, se poate considera drept deschidere oficială a sezonului fotbalistic 1920 „matchul de Foot-Ball asociație” care a avut loc pe terenul din port „între echipa română „Ovidiu” și echipa elenă „Elpis”. Cu alte cuvinte, s-a reluat cunoscuta rivalitate sportivă (care, în fapt, a constituit o rodnică emulație pentru sportul constanțean) dintre „Ovidiu” și „Elpis” (după cite se știe, cea mai veche grupare sportivă din Constanța). Meciul a fost condus de sublocotenent C. Haliski și s-a terminat la egalitate: 1—1, prin punctele marcate de Stanuli (Elpis) și Rizescu (Ovidiu) în repriza a doua.

Apoi, la intervale variate, uneori doar la două săptămâni,

au avut loc în vara celui an o serie de meciuri de fotbal și, bineînțeles, o nouă confruntare între echipele „Ovidiu” și „Elpis”. La sfârșitul lunii iunie 1921, iubitorii de fotbal — și, desigur, nu numai ei — au cunoscut o satisfacție deosebită: în turneul de fotbal interșcolar, desfășurat la București, echipa de elevi „Ovidiu” a cucerit victoria „aducând acasă o frumoasă cupă oferită învingătorilor”. Ca urmare, Constanța se putea mindri că ocupă „un loc de frunte între orașele sportive, grație echipelor studențești și „Ovidiu” formată din elevi de liceu” — după cum scria entuziasmat un confrate de atunci.

Îndată după acest succes, a avut loc o nouă întâlnire între „Ovidiu” și „Elpis”. Spicuim dintr-o cronică locală: „Grație coeziunii dintre înaintare și apărare a echipei Ovidiu, și grație frumosului ansamblu, rezultatul a fost de 3—0 pentru Ovidiu”.

Dar iată că pe cerul de azur al sporturilor apar și nori... Astfel, meciul dintre „eternele rivale, Elpis (seniori) și Ovidiu (în componență având și mulți elevi de liceu) desfășurat în ziua de 31 iulie pe terenul din port — și așteptat cu un interes deosebit — a fost presărat cu multe brutalități care au înfierbîntat atmosfera din arenă”. Pentru duminica următoare, 7 august, se făcuse multă publicitate în vederea unei noi confruntări între cele două echipe, confruntare care prezenta un interes aparte ținând seama de „miză”, căci iată ce scrie cronicarul de la „Farul”: „Acest concurs ținând loc de campionatul Constanței, credem că publicul constanțean este doritor de astfel de serbări și deci va participa în mare număr. Vom reveni cu amănunte...” Dar, din păcate, confratele nostru nu s-a ținut de cuvânt și n-a mai revenit cu amănunte, așa că nu știm dacă s-a ținut acel mare meci...

EMIL IENCEC

FILATELIE

aviație

Tema aviației este bogat oglindită în filatelia românească. Au fost emise numeroase serii tratând în egală măsură următoarele teme: precursorii aviației române, aviația de transport și utilitară, aviația militară și aviația sportivă. Lui Traian Vuia i s-a dedicat, la 21 iunie 1956, o marcă poștală de 55 bani/ C.M.P.R. 1510/ cu prilejul aniversării a 50 de ani de la primul lui zbor. În seria „Oameni de știință și cultură români” emisă la 20 iulie 1962, printre cele 9 mărci, în valoare de 15 bani, este reprezentat printr-un portret și Traian Vuia. În 1972 (1872—1950), cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la nașterea sa, a fost emisă o marcă de 3 lei, reprezentându-l printr-un portret alături de avionul său din 1906. Prima serie de mărci poștale „Aviație” apărută la 26 iulie 1948, formată din patru valori, prezintă, pe valoare de 5—15 lei/ 1963/, avionul nr. 2 al lui Aurel Vlaicu. Seria din 22 august 1950 reprezintă portretul lui Aurel Vlaicu și avionul său pe trei valori — 3, 6 și 8 lei — /1152—1154/. La 17 decembrie 1953, a apărut o marcă de 50 bani /1388/ cu ocazia împlinirii a 40 de ani de la moartea lui (1882—1913). Această marcă este

una din cele mai reușite cu tema aviației. Pentru ziua aviației din 1960, la 15 iunie, a apărut o serie de 7 valori /1813—1819/ dedicată aniversării a 50 de ani de la realizarea primului zbor al lui Aurel Vlaicu. Cea de a 50-a comemorare a lui Aurel Vlaicu a fost cinstită la 15 septembrie 1963 prin supratipărirea cu valoarea de 1,75 lei a mărcii de 10 bani /1813/ din 1960. În 1972, pentru aniversarea a 90 de ani de la nașterea lui Aurel Vlaicu a apărut o marcă de 60 bani, reprezentând portretul lui și avionul său nr. 2. La 1 decembrie 1970, a apărut o marcă de 60 bani, dedicată împlinirii a 60 de ani (16 decembrie 1910) de când a avut loc la Issy le Moulineaux, lângă Paris, primul zbor experimental din lume al unui avion cu reacție conceput, construit și pilotat de Henri Coandă (1886—1972). În acest an „Ziua aviației” a avut o însemnătate deosebită: acum 70 de ani a fost construit și brevetat — în Franța, la 17 august 1903 — primul avion din lume de către Traian Vuia, iar acum 63 de ani — la 17 iunie 1910 — a zburat primul avion proiectat, construit și pilotat în țară de Aurel Vlaicu.

TIBERIU PETRILLA

Președinții. Îi întâlnesc în fiecare duminică, la orele dimineții, când s-ar putea spune că au și ei un răgaz de odihnă. Proaspăt bărbierii încit dacă am avea televiziune în culori le-am putea desluși pe obraz umbrele albastrii ale briciului, cu cravată festivă și cu aerul puțin rigid al țăranului obișnuit cu cimpul și cu lumina naturală, încep prin a se război cu ipostaza lor de vedete Tv. în care i-au adus hărnicia și spiritul organizatoric. Nu este cea mai dificilă situație pe care au întâmpinat-o și iată-i trecuți peste ea cu o dezinvoltură de invizit, instalați în ambianța unei grave discuții gospodărești despre asigurarea bazei furajere, aplicarea acordului global sau creșterea producției de taurine.

Au un mod inimitabil de a critica neajunsurile supuse judecății lor, din perspectiva a ceea ce putea fi făcut și n-a fost. Un spirit pedant ar invoca aici principii fundamentale, trimițând spre culpabili săgeata unor nimicioare formule acuzatoare; ei, în schimb, critică afirmând, admitând cu bun simț că piinea nu crește din principii ci din efortul real în spiritul acestora. Observațiile lor sint o contribuție la depășirea dificultăților, expresie a unei solidarități care abia cînd ar enunța-o explicit i-ar face artificiali și stingaci în fața aparatelor de luat vederi. Fiindcă

BREVIAR

ceea ce este foarte frumos e că nu arată a președinți de cooperativă în accepția sonoră a cuvîntului, deși sint pînă în mîndura oaselor. Chemați duminică dimineața, în răgazul lor de odihnă, să gîndească de față cu atîta lume, imi par a anticipa, cu subtile rațiuni compensatoare, emisiunea literar-artistică din programul zilei următoare. **Omenie.** O mamă ingrată își înstrăinează copilul și împletește o rețea de intrigi intenționînd să-l îndepărteze pentru totdeauna. Mai deunăzi, la Bir-lad, alt copil, orfan, rămas pe drumuri, este speculat în candorile lui de indivizi imorali; un suflet caritabil aduce fapta la cunoștința televiziunii care, prompt și calificat, intervine. Cazul Georgei Cojocaru, o sindită la inactivitate din partene prejudecăți mistice s-a rezolvat într-un chip similar. Exemplele sint culese dintr-o suită de fapte în care televiziunea s-a dovedit a fi un arbitru ideal în meciul dintre abuz și echitate; și s-a mai dovedit un înregistrator atent al opiniei publice. Nu rareori mi s-a întîmplat să aud invocîndu-se autoritatea acesteia în calitatea împărțitorului de dreptate, a criticului exigent și leal, de ultimă instanță. De îndată ce aparatul de filmat își face datoria, întregul mecanism vizat se pune — tardiv — în mișcare și dreptatea, omenia, bunul simț înving în spiritul cuvenitelor precepte morale și spre lauda televiziunii.

Rămîn însă de neînțeles cauzele pentru care televiziunea este nevoită să se substituie unor factori investiți cu atribuții constante de asigurare a echității și omeniei în general. Rămîne numai fapta bună, șansa educativă a emisiunilor respective limitîndu-se în mod vizibil la enunțarea unor îndatoriri sociale. Pentru că, în fond, astfel de cazuri ca acelea menționate mai sus, dacă sint accidentale în originea lor, nu sint la fel de accidentale în faptul că sint ignorate pînă în clipa cînd un suflet caritabil se adresează, indignat, ingerului păzitor al televiziunii.

C. NOVAC

DORU COMISARU. — Noaptea și Ai fost... sint la nivelul și pe linia vechilor reușite, Iarna însă e o parabolă simplistă, aproape pentru uzul școlarilor.

SILVIA B. — „Iubesc și admir mult arta și-i respect pe cei care au transpus” etc.; foarte bine, dar cred că nu mă înșel văzînd în cele trimise nu dovada unei pasiuni — ca să nu mai vorbesc de vocație — ci a unei preocupări oarecare printre altele, chiar dacă de durată. Semnele unei sensibilități nu lipsesc, dar Mi-e dor și Renunțare sint de o naivitate și un sentimentalism atît de evidente încît unui cititor cît de cît avizat îi pot trezi cel mult zîmbetul. Să vă îndemn la studiu, perseverență etc. ar fi o greșeală, căci s-ar putea presupune că nu exclud posibilitatea unei afirmări în viitor. Aveți 19 ani, iubiți, admirați și respectați în continuare tot ce doriți și pe cine doriți, dar multe iluzii în materie de poezie — oricît de dur ar suna răspunsul — nu e cazul să vă faceți.

EUGEN PELIN. — Compoziții de un nivel s-ar putea zice acceptabil, răspunzînd perfect unui anumit gust contemporan, construite pe trimiteri confuze la o lume de superstiții și mituri. Mai reușită mi se pare Remetamorfozare (?) sugerînd, pe urmele lui Ion Gheorghe, o invazie a naturii asupra civilizației. În general, cam prea multe cuvinte aglomerate pe subțirimea unei idei.

RADU P. — Dv. scrieți o poezie prin excelență epigonică traducînd într-un stil teatral și emfatic o sensibilitate tipică pentru începutul acestui veac. Ea amintește de o manieră trubaduresc-parnasiană care secolul al doilea adevărată poezie nouă a acelei epoci în procesul de derusticizare a lirismului, de sincronizare, cum i-ar fi spus Lovinescu; acelei maniere i-a slujit cu fidelitate admirabilă Victor Eftimiu, printre alții, menținînd-o vie pînă în zilele noastre. Eftimiu avea însă justificarea unei superbe constanțe. A încerca a reinvierea unui atare tip de lirism mi se pare cel puțin o ciudățenie, pe care o înregistrez ca atare, cu conștiința că ar fi meschin din partea mea să vă puric cu didactică gravitate sonetele și rondelurile, observînd bunaoară că e excesiv a îngrămădi în două strofe trei inversiuni nefirești („al înțelegerii meleag”, „al

cugetării steag” și „al adevărului drumeag”). Mă voi mărgini să reproduc acest Teatru vechi, lucrare realmente reușită, cu aer de impecabilă pasiune; aceasta în semn de omagiu pentru ignorarea aproape donquijotescă a tot ce s-a petrecut într-o jumătate de secol de poezie românească și universală:

„O sală veche, scaune
murdare;
Pe scenă aruncate, părăsite,
Decoruri, măști, costume
prăfuite...
Și peste tot... pustiu...
însingurare.
În cadru-acesta-ntunecat,
macabru,
Deschid guri negre,
amenințătoare,
Șirul de loji bătrîne, peste
care
Nu luminează nici un
candelabru.
Un cartonaș cu
margine-aurită,
Înfipt în desfăcuta pardoseală,
Invită la un bal de mare gală
Pe-o decedată doamnă din
elită”.

I. AL. D. — Singura menționabilă e Judecată, care însă a mai fost.

ENIGMA S. PAULA. — Simple, lipsite de artificii, formale, încercările dv. sint demne de oarecare atenție. E nevoie însă de mai multă îndrăzneală în concepție, dramele lirice care vă frămîntă deocamdată fiind minore și banale, lipsite de interes: poetul părește pădurea, care nu vrea să-l asculte, obligîndu-l în schimb să audieze propriul ei concert cacofonic și confuz; durerea copacului cu soarta scrijelată de un legămint de dragoste depășește în intensitate pe cea a îndrăgostitului care l-a mutilat etc., etc.

TUDOR VOINEA. — Încă firave și supuse prea mult hazardului. Mai clare, indicînd posibilitatea unui progres, Am venit, mamă și Mă laud, pe care raportarea la sursa mitologică o salvează de totala banalitate:

sînt al presupusului nimeni
întîit de stîncă
și la mine
nu se pogoară nici un vultur
pentru pedeapsă.
am din toate cite ceva
mă laud tot mai rar
că am furat lumina zeiască
mă laud tot mai rar
că nu vă datorez nimic.

IOANICHIE OLTEANU

ziua-și tremură

frunza

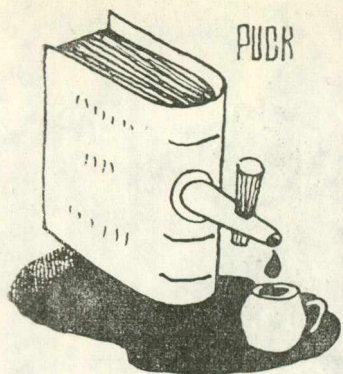
Îmi trece un sărut prin suflet
cu apele ce-și urmează albia
dîndu-se-n vînt ca frunzele
arborilor neajunși la cer.
Apoi, se stinge o stea
în golul din inimi
și rid lacrimile împovărate
de pămînt.
E tirziu;
sporește glasul lemnului,
urmează mîna roabă
cître limpezire
și se aude în rouă.
Din ghețuri suie
cunună de pinze.

ION MESAROȘIU

cal cu halo

În ograda mamei mele, în
ograda mamei mele m-am
trezit cu minile
întinse spre pintecile unui cal
alb,
unui cal alb ce mă amețea cu
nările-i ca o vrajă
Pe spinarea acestui cal alb, pe
spinarea
acestui cal alb mi-a crescut
privirea
și a fluturat coamă despicînd
bezmetică lințoliul aerului
Pe creștetele unei haite de
lupi,
ca niște gloanțe pricepute se
revărsau copitele calului
alb. poate necugetat de alb
Și privirea mea a coborît
vulturi.

MIRCEA ȘONCUTEANU

CU DOUĂ MÎINI

Cu două mîini, ba chiar cu trei și patru mîini se învrednicește unii autori să semneze prin revistele noastre. Nu e vorba de calitatea textelor (grafomania este altă gîscă), și nici despre prezența simultană, în mai multe reviste, a aceluiași autor, ci numai de obiceiul unora de a lua în arendă pogoane întregi din paginile aceleiași publicații.

Deschizi la întimplare revista *Astra* din luna mai și frecvența unor semnături, dincolo de rezonanța lor sau de valoarea textelor, te deranjează. Mă rog, Radu Seleanu acordă un interviu și semnează o povestire, Emil Poenaru se manifestă egal ca publicist (un articol) și ca scriitor (fragment de roman). Treacă-meargă. Dar ce te faci cu alții mai prolifici. Numai trei autori (Nicolae Stoe, A. I. Brumaru și Ioan Micu) semnînd de cîte 3-4 ori (!), după meschina noastră statistică, ne delectează cu articole, interviuri, reportaje, anchete, poeme ș.a.m.d., ocupă cam un sfert de revistă. Pe cînd numere întregi semnate de un singur autor?

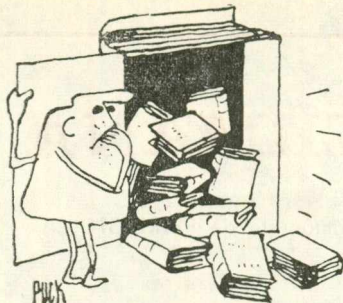
MOT PERSONAL

Vorba deocheată, însoțită de ghiontul tradițional, salvată de la ușa cortului — iat-o pe buzele criticului neacademic. În absența gîndului și a oricărui gînd, criticul se izmenește, scuipă vorba printre dinți, doar-doar s-o băga în seamă că nu-i fieștecină, că are călimări cu

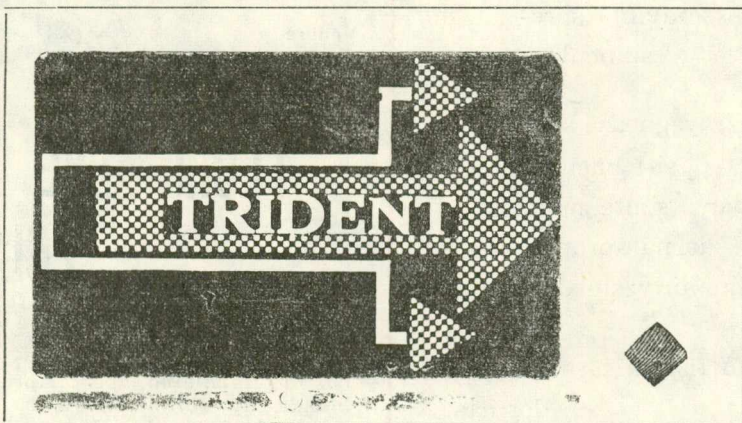
sare și piper unde-și înmoaie numai el condeiul. Cine a mai spus despre Paul Zarifopol că își infiolește ideile? Nimeni. Dar că suferă de un exces de chițibușerie, pare mereu montat, e țifnos, veșnic circotaș? Că vorbește poncif, macină în gol și apelează adesea la nițică băscălie? Tot nimeni. Nimeni înaintea lui, a criticului cu moț personal. Cine vrea să se delecteze la fața locului nu are decît să citească „Notele la Zarifopol” din *Cronica* (nr. 22). Așa-zisului critic, spre a nu-i satisfacă pofta de publicitate, nu-i vom divulga, deocamdată, numele.

DISTANȚE

Îl citim pe Constantin Ţoiu cum îl citim pe Fănuș Neagu, adică întotdeauna într-o stare de luminoasă încredere și simpatie. Iată, însă, că în numărul din 14 iunie al R.L. distinsul pro-

Nu mai departe, numărul din luna mai este frumuseț garnisit cu nume ca: Vladimir Streinu, I. Negoitescu, Nina Cassian, Nicolae Breban, Florin Mugur, Valeriu Cristea, Irina Petrescu, Mircea Iorgulescu, Dana Dumitriu ș.a.m.d. În general, textele sînt serioase și ireproșabile. Pînă la ș.a.m.d. Pentru că, dincolo de acest ș.a.m.d. se pitește, între alții, un celebru cronicar care își asumă riscurile, scrie, adică, să ne amuze, într-un stil

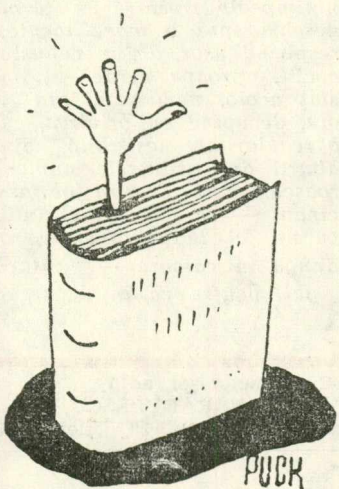

zator semnează niște precizări, adunate sub titlul „Distanțe”, care ne coboară în inimă, întunecată, îndoială. Două lucruri susține C.T.

Unu: că ultima carte a lui Florin Mugur, „Convorbiri cu Marin Preda”, ar sta în umbra „Imposibilei întoarceri”. Doi: că imposibila întoarcere, „acea suită de confesiuni unice în literatura postbelică”, este **smulsă** lui Marin Preda de către formidabilul Adrian Păunescu. De unde și distanța necesară: F.L.M. vine în urma și în umbra lui A.P. Și C.T., îndrăgostit de A.P., insistă: „Păunescu a agitat în fața mea degetele strînse pe cotorul unui creion închipuit, vrînd să mă facă să înțeleg ce muncă a fost aia (elaborarea cărții „Imposibila întoarcere” — n.n.) și l-am înțeles”. Care va să zică, la mare distanță de F.L.M., A.P. ar fi răspunzător mai mult decît știm noi, muritorii de rînd, de o carte semnată de Marin Preda. Și uite, el, A.P., n-a semnat ca F.L.M. alături de marele prozator: „Un adevărat tur de forță va fi considerat probabil faptul că acest poet al expansiunii frenetice (A.P., bineînțeles... n.n.), a primit, atît de generos, încălzind grăuntele (cartea lui Marin Preda... n.n.), somîndu-l să dea colț, să **dispară anonim** în materia unei cărți atît de trainice” (s.n.). Chiar așa?

DUPĂ Ș.A.M.D.

Cam academică și nepiteșteană, revista *Arges* izbutește să fie, uneori, una dintre cele mai orgolioase colecții de semnături.

B. DINCĂ

descopere „plănuirile” diabolice, dacă nu criminale, ale regizorului de film) ș.a.m.d.

OPINII DESPRE TOMIS

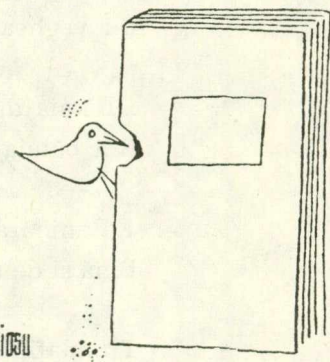
În preajma numărului 100 ni se pare firesc să reproducem cîteva din ultimele opinii apărute în presa de cultură din țară despre revista *Tomis*: „Credem că pentru cititorul de bună credință al revistelor noastre literare, e limpede că majoritatea cronicarilor, mai mult sau mai puțin tineri, sînt comentatori de certă probitate morală, intelectuali veritabili fără prejudecăți. Ne gîndim că, de acum opiniile unor cronicari (tineri — n.n.)... constituite niște repere aproape întotdeauna sigure în spațiul literar actual. [...] Ne gîndim, în acest context, la tinăra revistă, în formula bi-lunară, *Tomis*, al cărei sector critic la zi este susținut de Mirrela Roznoveanu, Alex. Ștefănescu și Al. Protopopescu, trei tineri critici ale căror comentarii dovedesc, în bună parte, că vîrsta biologică a criticului nu coincide cu vîrsta intelectuală”. (Steaua — 1 iunie a.c. — Paul Petrescu).

„Fără a se vrea (măcar — și acest fapt e valabil și în legătură cu poezia publicată) și, cu atît mai puțin, fără a fi revistă de critică, *Tomis* reușește totuși să intereseze aproape în mod exclusiv prin critica practică în paginile sale. Alături de Hristu Căndroveanu, Al. Protopopescu, *Tomis* mai beneficiază de serviciile unui tînăr și talentat critic literar, Alex. Ștefănescu, ale cărui disponibilități dovedite pînă acum, sobrietatea și siguranța intuițiilor, severitatea și demnitățile deciziilor critice conturează o personalitate distinctă în noua generație de critici literari”. (Tribuna — 7 iunie — Vasile Sălăjan).

LIVIU ERGAN

ERATĂ

În ancheta „Cum vedeți viitorul muzeu de istorie modernă și contemporană a Dobrogei?” (nr. 10/25 mai a.c.), paragraful 2 din răspunsul tovarășului prof. univ. dr. docent Constantin C. Giurescu se va citi, corect, astfel: „Obiectivele rezultă din însăși rațiunea de a fi a Muzeului de istorie al Dobrogei: înfățișarea **opei** de creație realizate în țara dintre Dunăre și Mare și, totodată, înfățișarea **felului** de viață al românului dobrogean ce realizează o sinteză etnică românească la care au contribuit atît românii băștinași — dicienii — cît și românii munteni, românii moldoveni, românii transilvăneni și aromânii”.

GOLGETER

VRUTE ȘI NEVRUTE...

Și anul acesta, la Belgrad, boxul românesc și-a dovedit clasa sa ridicată. Dacă miopia arbitrilor acela elvețian ar fi fost depistată la timp, am fi ajuns, pe drept, prima națiune europeană în sportul cu mînuși. Merită totuși subliniată ținuta impecabilă a arbitrajelor din finală.

— Ilie Năstase s-a instalat în fruntea clasamentului F.I.L.T. și nu vîd cine l-ar mai putea detronea. Stan Smith nici nu se vede. A doua zi după splendida victorie de la Roland Garros, supercampionul român s-a apucat de învins la Roma și nu s-a mai lăsat pînă la Oranșes, pe care pur și simplu l-a spulberat.

— Se votează numărul 18 pentru prima divizie națională de fotbal. De ce tocmai acum? Să nu fie oare nici o legătură între situația **Sportului studențesc** și această propunere, mai ales că din divizia B nu se grăbește nici o altă echipă din Capitală?

— La Tampere reprezentativa de fotbal a R.D.G. a surclasat echipa Finlandei. Acest 5-1 realizat în deplasare de rivalii noștri nu ne prea convine. Acum e mult mai greu dar și mult mai clar...

— În fine, F. C. Constanța se întoarce cu un punct de la Arad; e opera lui Rădulescu. Se vede treaba că acolo s-a aflat un arbitru mai puțin preocupat de fizionomia clasamentului. Oricum, luntrea constănțenilor a început să plutească mai acătării.

— Mînunile fotbalului nostru se petrec tot prin alte orașe. Impetușii spectatori craioveni au parte numai de necazuri. Fotbaliștii lor au învățat să cîștige în deplasare dar au uitat să cîștige acasă. Ce să-i faci, asta-i jocul pe extreme! C.F.R. Cluj mai are un pas pînă la obținerea dreptului de a juca într-o cupă europeană, în sfîrșit, siderurgistii reșițeni urcă mereu, grație seriozității jucătorilor și antrenorilor lor.

— Cine va lua campionatul? Cine va retrograda, (dacă va retrograda)? Mai e puțin și vom ști totul. Pînă atunci ne va trece amărăciunea eliminării nedrepte a lui Pometcu dintr-o competiție pe care era deplin stăpîn.

firul ariadnei

- A rămas orfan: nu-și mai aduce aminte că are părinți.
- Comorile sînt la îndemîna oricui. Atîta doar că unii le caută și alții le găsesc.
- Are cuvîntul cartea. Se pregătește criticul...
- Un gelos care are dreptate, nu mai are nici un haz.
- Am văzut un om fericit. Nu era cine știe ce...

- Vinul vechi păstrează-l pentru prietenii vechi.
- Filozofia struțului e folosită mai ales de cei fără cap.
- „Și acum — spuse ghidul — aveți în față Pompeiul. Oamenii pe care-i vedeți aici, nu mai sînt de mult”.
- Cîte idei mari n-au murit fiindcă s-au născut în capete mici...
- Hoțul n-are nici o scuza. Dar nici păgubașul.

- Ce prost: s-a înșurat de ochii lumii și acum se desparte de gura ei.
- Înțelepciunea vine cu anii. Tinerii găsesc în asta o scuza, bătrînii o consolare.
- Mă bucur că și-a luat mașină. O să ne vedem mai rar.
- Nu era mincinos ci din cînd în cînd ocrotea adevărul.
- Viața are mai multă grijă de noi decît avem noi de ea.
- Cei care se plîng că nu au timp, nu mai au, într-adevăr.

RODICA TOTT

POEZIE CLASICA GERMANA

MAX DAUTHENDEY

(1867 - 1918)

deasupra muntelui

Nici un copac nu mai lucea în seară,
focul frunzelor adormi.
Două voci treceau alături pe câmp,
vorbeau despre vreme și veneau către
casă.
Deasupra muntelui, pe ogorul proaspăt
arat
Se afla un car, negru lipit de cerul
gălbui.
Încărcătura lui era soarele — o grămadă
de fier ruginit.
Un țaran pocni puternic din bici, oiștea
trozni
Și caii începură să tragă, ducând în
noapte soarele.

RICHARD DEHMEL

(1863 - 1920)

după ploaie

Privește, cerul se trece-n albastru;
printre mestecenii albi, rîndunele
curg asemenea peștilor.
Și vrei să plîngi?

Curînd în sufletul tău
copacii albi și albastrele păsări
vor fi icoane de aur.
Și încă plîngi?

Ochii mei
dezvăluie în ochii tăi
doi sori mărunți.
O, și surîzi!

OSKAR LOERKE

(1884 - 1941)

noaptea

O copită tîrșită,
zbrîrnăie o tijă,
un rîs gungurit,
ploaia mării cîntă
în vele și-n funii.

Dar nu sosește nimic,
nici centaurul,
lemnul pilastrului,
și nici femeile,
și nici corabia —
solii mie trimiși, soli
rătăciți.

În românește de PETRE STOICA

HERMANN HESSE

(1877 - 1962)

schită

Vîntul toamnei scrișnește rece în
trestia
uscată, încărunțită odată cu seara;
ciorile de pe sălcii se avîntă spre-
adîncul cîmpiei.

Lîngă mal un bătrîn veghează singuratic
și-l bucură tihna,
simte vîntul în păr, simte noaptea și
iarna apropiindu-se.
Din umbra malului privește dincolo

unde
între nori și lac o fișie a țărmlui
depărtat
încă lucește în blinda lumină:
Un tărîm auriu, fericit asemenea
Visului și Creației.

Reține adînc în ochi strălucitoarea
imagine,
cugetă la patrie, cugetă la anii săi buni,
vede aurul pîlînd, îl vede stingîndu-se,
se întoarce și pornește de lîngă sălcii
domol colindînd spre-adîncul cîmpiei.

ELSE LASKER-SCHÜLER

(1869 - 1945)

despărțire

Dar nu ai venit niciodată cu seara —
Eu vegheam în mantie de stele.

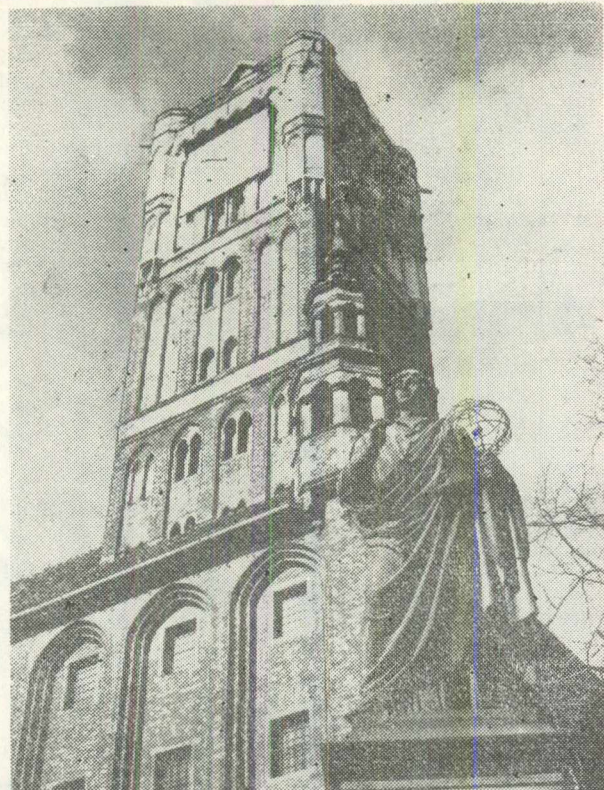
...Bătaia din poarta casei
Era bătaia inimii mele.

Ea anină acum de fiecare uscior,
Pînă și de ușa ta.

Trandafir de foc stingîndu-se
În ruginiul cununii de ferigă.

Ți-am zugrăvit cerul cu mure —
Sîngele inimii mele.

Dar nu ai venit niciodată cu seara —
...Te așteptam în conduri auriți.

Vedere
din Toruń

FLORI ALBE PE LITORALUL POLONEZ

Orașe poloneze, orașe de cristal și porțelan, cu muzică albastră învăluind ape. Ape blonde, ape brune, ape cu nume de fată, dantele spumoase izbucnind de sub poduri impunătoare. Văzusem Varșovia, Cracovia, Poznań, apoi din nou Varșovia. Capitala împărțită cu inima în orașul vechi și orașul nou, ruine peste ruine dar și străzi zimbitoare reclădite cărămidă cu cărămidă, piatră cu piatră, casă cu casă. Bulevarde ample cu amintirile lor — rugi tăcute împlinind foarte dese monumente funerare. În acel anotimp de trecere, cu lebedele aerului plutind infinite prin arbori, varșovienii se gîndeau fierbinte la morții lor scumpi, luminoșii împodobeau cimitirele.

cîteva secunde să apară profilul întreg al navei, într-o calmă lumină alb-albastruie. O mare netedă și întinsă, cu o briză rece amintind fabulos un duh din poveștile nordice. Cu ciudă și omenească gelozie îmi reproșez încă și acum că, în acele clipe ale tulburătoare realități marine, în acea întâlnire teribilă cu o mare rece, lăsasem imaginația mea, robită iremediabil livrescului, să călătorească prin legendele nordice. Așa se face că văzusem flori, flori albe și mișcătoare, flori de o puritate inimaginabilă, plutind uneori în chip de păsări de pe un mal pe altul. Flori albe pe litoralul polonez, flori albe în acel port străin cu porți ferecate în aur. Și nu erau decît pescăruși, nu erau

escale contemplative

Priveam intens chipurile oamenilor, mă opream la fiecare monument încercînd să descifrez dincolo de literele unei limbi necunoscută vorbe unanime înțelese.

Am fost la Auschwitz și dintr-o dată am simțit nevoia să merg la mare. Am plecat noaptea, cu un tren înfiorător de rapid, am trecut în goană prin gări îngălbenite de timp, am ascultat ca prin vis șoapte amețite pe culoarele lungi pînă am simțit, dincolo de violetul abia ghicit al zorilor, mireasma tare, atît de familiară mie, a algelor. O altă mare decît marea noastră nu mai văzusem; așteptam cu emoție infanțilă să ajung pe țărîm. În țărîm pusiiu în aceea oră matinală, din acel anotimp de trecere, un țărîm deschis spre o mare tăcută, respirînd ușor, de un cenușiu coclit, aproape verde... Am stat acolo, nemișcată, ore și ore, decupînd cu privirea, cu o regularitate neștirbită, din aburii deși, siluetele numeroaselor nave. Era un joc fascinant — se vedea mai întîi ca un fel de punct alb și o dungă mișcătoare — cataragul, pentru ca în decurs de

decît bunii, blinzii pescăruși cu aripile lor străvezii, ceva mai albi și mai puri acolo, în nord. Am vizitat apoi cele trei localități marine — Gdansk, Gdiniă, Sopot. Am întîrziat mai mult la Gdansk, în fața Porții de Aur; am colindat pe străzi ciudate, cu clădiri originale, podoaabe arhitectonice strălucitoare. La Sopot era trist, orașelul tineretii și muzicii în acel anotimp era gol, și fără tinerete și muzică somptuosul teatru de vară părea singuratic și trist. O pereche solitară de tineri îndrăgostiți rătăcea pe țărîmul Gdiniiei, cu un aparat de radio portativ, care transmitea obsesiv o melodie de vacanță. Am văzut apoi vapoare odihnindu-se-n port, vapoare strălucitor de curate. Și oamenii portului arși de soare trebăluind pe lîngă ele grăbiți. Și din nou, acei pescăruși albi, de o puritate inimaginabilă, pe care eu continuu să-i bănuiesc și acum că s-ar putea deghiza în flori. Flori albe pe litoralul polonez.

MARIANA FILIMON

Colegiul de redacție: ION BĂDICĂ (redactor-șef), NICOLAE MOTOC (redactor-șef adj.),

ȘTEFAN CAREJA, GH. DUMITRĂȘCU, MARIN PORUMBESCU, FLORICA POSTOLACHE, ADRIAN RĂDULESCU, EM. ȘTEFĂNESCU

Tomis, revistă bilingvă editată de Comitetul pentru cultură și educație socialistă al județului Constanța, B-dul Republicii nr. 28, telefon 13416 — 21368. Căsuța poștală nr. 112

Rugăm să ni se trimită manuscrisele dactilografiate. Cele nepublicate nu se restituie.

Tiparul: I. P. „Dobrogea”, Constanța